

Note 1	Overordnet informasjon	Note 22	Varelager og beholdning av eiendom under utvikling
Note 2	Grunnlag for utarbeidelsen av konsernregnskapet	Note 23	Kortsiktige fordringer
Note 3	Presentasjon av regnskapet og utviklingen fremover	Note 24	Aksjer og finansielle eiendeler
Note 4	Estimater og forutsetninger ved utarbeidelse av konsernregnskapet	Note 25	Likvide midler
Note 5	Salg og kjøp av virksomhet	Note 26	Avsetninger og annen langsiktig gjeld
Note 6	Investeringer regnskapsført etter egenkapitalmetoden	Note 27	Kortsiktig gjeld
Note 7	Segmenter	Note 28	Kapitalstyring og finansiering
Note 8	Geografisk fordeling av anvendt kapital, investeringer og antall årsverk	Note 29	Rentebærende gjeld
Note 9	Inntektsføring	Note 30	Finansiell Risiko
Note 10	Varekostnader	Note 31	Derivater og sikringsforhold
Note 11	Lønnskostnader	Note 32	Aksjekapital
Note 12	Pensjoner	Note 33	Minoriteter
Note 13	Andre driftskostnader	Note 34	Leieavtaler, leasing
Note 14	Andre inntekter og kostnader	Note 35	Kraftproduksjon og kraftkontrakter
Note 15	Renter og andre finansposter	Note 36	Pant og garantier
Note 16	Skatter	Note 37	Nærstående parter
Note 17	Resultat pr. aksje	Note 38	Ikke videreført virksomhet
Note 18	Nedskrivningsvurderinger	Note 39	Andre forhold
Note 19	Immaterielle eiendeler	Note 40	Kontantstrøm Orkla-format
Note 20	Varige driftsmidler	Note 41	Hendelser etter balansedagen
Note 21	Andre eiendeler (langsiktige)		

NOTE 1 OVERORDNET INFORMASJON

Overordnet informasjon gir oversikt over hvilket regnskap som avlegges, hvem som godkjenner det, og hvor selskapet er notert på børs. I tillegg beskrives enkelthendelser som er spesielle i årets regnskap og eventuelle endringer i regnskapsprinsipper sammenlignet med tidligere avlagte regnskaper.

Generelt

Konsernregnskapet for Orkla ASA, inklusiv noter, for året 2018 ble godkjent av styret i Orkla ASA 13. mars 2019. Orkla ASA er et allmennaksjeselskap med kontoradresse Nedre Skøyen vei 26, Oslo (Norge). Organisasjonsnummer for Orkla ASA er NO 910 747 711. Aksjene omsettes på Oslo Børs. Orklakonsernet har virksomhet hovedsakelig innen merkevarer, fornybar energi og eiendom. Forretningsområdene er beskrevet i segmentinformasjonen i note 7.

Regnskapet for 2018 er avlagt i henhold til gjeldende International Financial Reporting Standards (IFRS), som godkjent av EU.

Konsernledelsen er endret fra 1. oktober 2018. Tidligere Orkla Foods er omorganisert internt til Orkla Foods Nordic and Baltics og Orkla Foods International, men presenteres fortsatt som ett driftssegment eksternt. I segmentinformasjonen er hovedkontoret (HK) summert sammen med merkevarevirksomheten. Aktiviteten i HK er i all hovedsak relatert til merkevarevirksomheten.

Kontantstrøm i Orkla-format er tilpasset den nye rapporteringen og gir innledningsvis «Kontantstrøm fra driften merkevarevirksomheten inkl. HK». Orkla Hydro Power og Investments er tilsvarende presentert på en samlelinje. Denne kontantstrømmen presenteres i årsberetningen og i note 40.

Konsernet har tatt i bruk to nye IFRS-standarder fra 1. januar 2018, IFRS 9 og IFRS 15.

Implementeringen av *IFRS 9 Finansielle instrumenter* har liten påvirkning for konsernet og verken standardens regler om klassifisering, nedskrivingsvurdering eller sikringsbokføring påvirker regnskapet vesentlig. Historiske tall er ikke omarbeidet og egenkapitalen er ikke endret. Sikringsrelasjonene som kvalifiserer for sikringsbokføring etter IAS 39 vil fortsatt kvalifisere etter IFRS 9. I tillegg vil det under IFRS 9 kunne være flere sikringsforhold som kvalifiserer for sikringsbokføring fremover. Dette påvirker heller ikke regnskapet vesentlig. Orkla har pr. 31. desember 2018 kun et begrenset antall finansielle eiendeler i balansen. Nytt regelsett om verdiendringer

av denne typen eiendeler skal føres over det ordinære resultatet eller bare gjenspeiles i totalresultatet, vil derfor ikke få noen vesentlig effekt. Konsernet har bestemt at aksjer i nåværende beholdning av denne typen, rapporteres i totalresultatet. Overgang fra en «påløpt tapsmodell» til en «forventet tapsmodell» har ikke noen vesentlig effekt på vurdering av kundefordringer.

IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder gir et oppfattende rammeverk for inntektsføring. Hovedbudskapet i IFRS 15 er at ulike leveranseforpliktelser i kontrakten identifiseres og at forventet vederlag skal inntektsføres etter et mønster som reflekterer overføringen av leveransen, varer eller tjenester, til kunden. Orkla har gjennom detaljkartlegging av selskapenes inntektsføring mot ny standard, slått fast at standarden ikke medfører vesentlige endringer i inntektsføring sammenlignet med tidligere år. Konsernets leveranser består i stor grad av salg av forbruksvarer til grossister. Salg er i all hovedsak vurdert som en enkeltstående leveringsforpliktelse som er oppfylt og inntektsføres ved overføring av varer til motpart, enten ved avgang fra konsernets fabrikklokale eller ved ankomst kundes eiendom. Salg inntektsføres til den forventede verdien av vederlaget etter fradrag for ytelser til kunder herunder estimerte bonusvederlag, rabatter, joint marketing aktiviteter og nedprisning av sesongvarer. Salgsinntekten presenteres etter fradrag for merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter som for eksempel sukkervareavgift. Konsernet har benyttet en retrospektiv metode for implementering av den nye inntektsføringsstandarden. Implementeringen har ikke medført endringer i sammenligningstall og ingen effekt på konsernets egenkapital.

Det er ellers ikke gjort endringer i IFRS som påvirker årets regnskap i vesentlig grad. For opplysninger angående endringer i regnskapsstandarder fremover, se note 3.

Konsernet har endret sin «Long Term Incentive» (LTI) ordning, se note 11. Den nye ordningen bygger på ny opptjeningsmodell og vil bli gjeldende fra 2019. Bonuser i eksisterende ordning var fullt opptjent i 2017, se note 11 og note 5 i Orkla ASA.

Prinsipper og estimatusikkerhet er i stor grad er inkorporert i de enkelte notene. Prinsippene er skilt ut med «P» (P), og estimatusikkerhet er skilt ut med «E» (E). Estimatusikkerheten vil være av ulik grad, og de områdene hvor estimer vil ha størst betydning vil være omtalt både i note 4 og i de aktuelle notene med krysshenvisning. I tillegg er enkelte bærekraftselementer presentert i aktuelle noter med «B» (B).

Konsernet har utover det som er beskrevet ovenfor ikke endret presentasjon, regnskapsprinsipper eller tatt i bruk nye standarder som vesentlig påvirker regnskapsrapporteringen eller sammenligningen med tidligere perioder.

Alternative resultatmål (APM)

Orkla benytter EBIT (adj.) både i resultatoppstilling og i presentasjon av segmentresultater. EBIT (adj.) er definert som «Driftsresultat før andre inntekter og kostnader». «Andre inntekter og kostnader» er poster som kun i begrenset grad er utsagnskraftige til å kunne måle konsernets løpende lønnsomhet. De viktigste forholdene er omtalt i note 14.

Orkla benytter begrepene «Organisk vekst» og «Underliggende EBIT (adj.)-endring» for å forklare utviklingen i henholdsvis driftsinntekter og EBIT (adj.). «Organisk vekst» og «Underliggende margin vekst» er ikke et regnskapsbegrep, men benyttes blant annet i årsberetningen og segmentinformasjon i note 7. Begge begrepene er justert for valutaomregningseffekter, oppkjøpte og solgte selskaper.

Begrepene «Fornyelses- og ekspansjonsinvesteringer» er benyttet i «Kontantstrøm Orkla-format» og i note 7 «Segmenter».

Se definisjoner av de ulike alternative resultatmålene på side 213.

Salg og kjøp av selskaper

Oppkjøp og salg av selskaper er presentert i note 5. Det største oppkjøpet i 2018 er Health and Sports Nutrition Group HSNG AB.

Andre forhold

Konsernet har ikke låneavtaler med krav til finansielle nøkkeltall (covenants).

Gjennomførte verdifallstester underbygger at balanseførte verdier pr. 31. desember 2018 på konsernets mest utsatte eiendeler er intakte, se note 18.

Den norske kronen har dels svekket seg mot EUR og styrket seg mot SEK. I sum gir dette netto 30 mill. kroner i negative omregningsdifferanser mot egenkapitalen som følge av dette.

Konsernet solgte sin 50 % eierandel i Sapa i slutten av september i 2017. Resultatene fra Sapa er presentert på egen linje som «Ikke videreført virksomhet» i sammenligningstallene, se note 38.

B BÆREKRAFTSELEMENT

God interessentdialog er viktig for å ivareta Orklas ansvar overfor ulike interessentgrupper, tilpasse seg endringer i samfunnet og for å skape tillit til virksomheten. Orkla har en aktiv dialog med kunder, leverandører, ansatte, eiere, myndigheter og samfunnsaktører, og ønsker å gi innsyn i hvordan konsernet håndterer forhold av betydning for konsernets virksomhet og viktige interessentgrupper. Orkla rapporterer om fremdriften i arbeidet med miljørelaterte og sosiale forhold gjennom en bærekraftsrapport, som inngår som en egen del i Orklas årsrapport. Kriteriene for rapporteringen er nærmere omtalt på side 59.

NOTE 2 GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSEN AV KONSERNREGNSKAPET

Det er avgjørende for forståelsen av det avlagte regnskapet at de grunnleggende prinsippene for regnskapsføring og sammenstilling av konsernet er kjent. På samme måte vil bruk av parenteser og hvilken valuta regnskapet er avlagt i, være betydningsfull for forståelsen av regnskapet.

Eiendelene i balansen regnskapsføres med utgangspunkt i anskaffelseskost og denne vil i stor grad være førende for videre behandling. Normalt vil anskaffelseskost være den høyeste verdien en eiendel kan føres opp til. Avvik fra dette er behandling av finansielle eiendeler og regnskapsmessige sikringer, som blir løpende regnskapsført til virkelig verdi. Eiendeler som ikke lenger forsvarer sin verdi, blir skrevet ned til gjenvinnbart beløp, som er det høyeste av bruksverdi og salgsverdi fratrukket salgskostnader.

Som underliggende forutsetning for regnskapsføringen ligger periodiseringsprinsippet og fortsatt drift. Fortsatt drift kan overordnet begrunnes i Orklas soliditet med en egenkapitalandel pr. 31. desember 2018 på 64,9 % og god likviditet som mer enn dekker konsernets forpliktelser i kommende 12 måneder, se note 29.

Eiendeler og gjeld er klassifisert som kortsiktige når de er en del av normalt varekretsløp, når de er holdt primært for handelsformål, når de på balansedagen er likvide midler eller når en ikke har en ubetinget rett til å utsette betaling i minst 12 måneder. Andre poster er langsiktige. Utbytte blir først gjeld når det er formelt vedtatt av generalforsamlingen. Ikke videreført virksomhet og eiendeler holdt for salg blir skilt ut på egne linjer som kortsiktige poster.

Alle beløp er i mill. NOK dersom ikke annet er angitt. Tall i parentes er kostnader eller utbetalinger (kontantstrøm). Morselskapets (Orkla ASA) funksjonelle valuta er NOK, og konsernets presentasjonsvaluta er NOK.

Avsnittene i *kursiv* foran resultatregnskap, balanse, kontantstrøm og noter er vist for å gi en mer utfyllende forklaring til de ulike presentasjonene.

Konsolidering og innregning av selskaper i konsernet

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede finansielle stillingen når morselskapet Orkla ASA og selskaper der konsernet alene har kontroll (datterselskaper) presenteres som én økonomisk enhet. Alle selskapene som innregnes har benyttet konsistente prinsipper, og alle interne forhold mellom selskapene er eliminert. I tillegg blir tilknyttede og felleskontrollerte selskaper presentert i henhold til egenkapitalmetoden, mens eventuelle mindre eiendeler i andre selskaper innregnes til virkelig verdi gjennom totalresultatet.

Eierandeler i selskaper der konsernet alene har kontroll (datterselskaper), er konsolidert 100 % linje for linje i konsernregnskapet fra den dagen konsernet har kontroll, og er konsolidert til den dagen slik kontroll opphører. Kontroll vil foreligge når konsernet har makt til å styre datterselskapet, er eksponert for, eller har rettighet til variabel avkastning fra datterselskapet og kan påvirke størrelsen på avkastningen i datterselskapet. Dersom konsernet har kontroll, men eier mindre enn 100 % av datterselskapene, blir selskapene fortsatt innregnet linje for linje med 100 %, mens minoritetenes andel av resultat etter skattekostnad og andel av egenkapitalen blir presentert på egne linjer. Pr. 31. desember 2018 er det ingen selskaper som er konsolidert i konsernet med bakgrunn i reglene om å ha «de facto kontroll», som betyr at konsernet har < 50 % eierskap, men i kraft av eiersammensetningen i realiteten likevel har kontroll.

Resultatet fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper blir løpende presentert som en del av konsernets resultat. Disse presenteres begge etter egenkapitalmetoden. Dette gjelder eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (felleskontrollerte selskaper), og eierandeler i selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse (tilknyttede selskaper). Begge disse kategoriene er presentert i note 6.

Mindre eierandeler i andre selskaper er omtalt i note 21 og 24. Disse finansielle investeringene er i hovedsak behandlet som «Virkelig verdi gjennom totalresultatet» og balanseført til virkelig verdi med både verdiendring og eventuelle gevinster/tap ført mot totalresultatet.

Prinsipper for omregning av utenlandsk valuta

Inntekter og kostnader i datterselskaper med annen funksjonell valuta enn morselskapet omregnes pr. måned til månedens gjennomsnittskurs og akkumuleres. Balanseposter i datterselskaper med annen funksjonell valuta omregnes til kursen på balansedagen. Omregningsdifferanser regnskapsføres mot totalresultatet. Omregningsdifferanser oppstår fra to ulike forhold. Det første skyldes at resultatregnskap med annen funksjonell valuta enn morselskapet blir omregnet til månedens gjennomsnittskurs, mens egenkapitalen blir omregnet til sluttkurs. Det andre skyldes at åpningskurs og sluttkurs på egenkapitalen er forskjellig. Når gjennomsnittskurs i resultatet og åpningskurs på egenkapitalen er ulik sluttkurs, oppstår det omregningsdifferanser i forklaring av utviklingen i egenkapitalen. Omregningsdifferanse knyttet til inn- og utlån i annen funksjonell valuta utpekt som nettoinvestering, regnskapsføres også mot totalresultatet. Denne er vist som egen post. Alle kurser er hentet fra Norges Bank.

Viktigste valutakurser ved konsolidering mot norske kroner

	Gjennomsnitt av månedskursene		Sluttkurs pr. 31.12.	
	2018	2017	2018	2017
EUR	9,60	9,33	9,95	9,84
SEK	0,94	0,97	0,97	1,00
DKK	1,29	1,25	1,33	1,32

Transaksjoner i utenlandsk valuta regnskapsføres til dagskurs på transaksjonstidspunktet. Finansielle fordringer og gjeld i valuta presenteres til kursen på balansedagen, og eventuell gevinst/tap resultatføres som finansposter. Andre pengeposter i valuta (for eksempel kunde- fordringer og leverandørgjeld) presenteres til kursen på balansedagen, og gevinst/tap resultatføres som driftsposter.

NOTE 3 PRESENTASJON AV REGNSKAPET OG UTVIKLINGEN FREMOVER

Sentrale regnskapsprinsipper utdyper de grunnleggende prinsippene og beskriver hvorledes enkeltposter i regnskapet er behandlet. Alle prinsipper er forankret i gjeldende IFRS, men det må likevel gjøres valg, tolkninger og tilpasninger som i større eller mindre grad kan påvirke regnskapsavleggelsen. Utviklingen innen regnskap skjer fortløpende, og endrede regler vil kunne gi dels vesentlig endret regnskapsførsel.

Beskrivelse av regnskapsprinsippene er, som nevnt innledningsvis, presentert i hver aktuelle note. Dette er gjort for at brukerne av regnskapet skal få så god oversikt som mulig ved oppslag på den aktuelle noten.

Oppstillingsplanene

De totale oppstillingsplanene er resultatregnskap, totalresultat, balanse, kontantstrømoppstilling og oppstilling over endringer i egenkapitalen. Oppstillingsplanene viser ett sammenlignbart år.

Resultatregnskapet viser konsernets ordinære resultat, er inndelt i ulike resultatlinjer og ender opp i konsernets årsresultat. Orkla har valgt en tradisjonell artsinndeling av resultatregnskapet.

Totalresultatet tar utgangspunkt i konsernets årsresultat og viser poster som føres mot egenkapitalen, men som ikke inngår i periodens ordinære resultat. Estimatavvik på pensjoner og gevinst/tap og innregning av aksjeinvesteringer blir ført mot egenkapitalen med permanent virkning, mens de øvrige postene er midlertidige egenkapitalføringer, som vil reverseres ved salg eller oppgjør av de relaterte eiendelene/postene. Tilsvarende poster i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper regnskapsføres på samme måte.

Balansen er tradisjonell, med start på langsiktige eiendeler og ender opp i likviditet på eiendelssiden. Rentebærende fordringer utover likvide midler er ikke skilt ut på egne linjer ut fra et vesentlighetssyn. De rentebærende postene fremkommer i noter. På egenkapital- og gjeldssiden er det skilt mellom egenkapital, rentebærende og ikke rentebærende kort- og langsiktige poster.

Kontantstrømoppstillingen er satt opp i henhold til den indirekte metoden og viser kontantstrøm fra henholdsvis operasjonelle, investerings- og finansieringsaktiviteter, og forklarer periodens endring i «Likvide midler».

Orkla presenterer i tillegg en kontantstrøm i Orkla-format i årsberetningen og i note 40. Denne summerer seg til endring i netto rentebærende gjeld. Segmentinformasjonen refererer til denne, da det er slik konsernets kontantstrømmer rapporteres og styres. Kontantstrøm fra driften er en viktig styringsparameter i Orkla, se note 7.

Oppstilling over endringer i egenkapitalen viser alle poster som går mot egenkapitalen, inklusiv poster fra totalresultatet. De postene som kommer i tillegg til totalresultatet, er transaksjoner mot eierne, slik som utbytte, kjøp og salg av egne aksjer samt minoritetstransaksjoner.

Endringer i standarder fremover

Konsernregnskapet vil bli påvirket av endringer i IFRS. International Accounting Standard Board (IASB) har både publisert standarder og arbeider med prosjekter som i større og mindre grad vil påvirke Orklakonsernets regnskap fremover. Den viktigste standarden som vil medføre endringer er ny IFRS 16 Leieavtaler (trer i kraft i 2019). I tillegg arbeides det med endringer i IFRS Rammeverk samt med ny standard for Forsikringskontrakter (IFRS 17). IFRS 17 forventes ikke å ha vesentlig effekt på Orklas regnskap.

Etter IFRS 16 vil det bli krav om å balanseføre alle ikke uvesentlige leiekontrakter. Kravet om balanseføring vil føre til endringer i kostnadsbildet med reduksjon i andre driftskostnader, høyere avskrivninger og finanskostnader som følge av balanseføring og effekter fra neddiskontering av oppstått forpliktelse. EBIT (adj.) vil øke som følge av at renteeffekten blir klassifisert som finanskostnader. I balansen vil det bli høyere verdi på anleggsmidler, tilsvarende høyere forpliktelser, og egenkapitalandelen vil falle. Nærmere beregninger er presentert i note 34.

NOTE 4 ESTIMATER OG FORUTSETNINGER VED UTARBEIDELSE AV KONSERNREGNSKAPET

Avleggelse av regnskap medfører at ledelsen på avslutningstidspunktet må ta beslutninger som bygger på den kunnskap og det skjønnnet som eksisterer på den gitte datoen. Dette kan gjelde estimater og forutsetninger for regnskapsposter eller andre forhold som også kan ha vesentlig innflytelse på verdsetting av selskapet. Vesentlige endringer i verdier helt frem til styret avlegger årsberetningen vil være reflektert enten i regnskapet eller i noter.

Områder med størst estimatusikkerhet

Ledelsen har benyttet estimater og forutsetninger ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Dette gjelder for eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og tilleggsopplysninger knyttet til betingede forpliktelser.

Virkelige verdivurderinger påvirkes av estimat på avkastningskrav. Avkastningskrav fastsettes gjennom kapitalverdimodellen og påvirkes av estimat på risikofri rente og risikopåslag.

De fleste balanseposter vil i noen grad være påvirket av estimatusikkerhet. Denne er beskrevet og inngår i omtalen pr. note. Noen områder er betydelig påvirket av estimatusikkerhet, og de områdene hvor estimater vil ha størst betydning vil være:

Beløp i mill. NOK			Bokført
Regnskapspost	Note	Estimat/forutsetninger	verdi
Goodwill	18, 19	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	14 673
Varemerker med ubestemt levetid	18, 19	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	5 438
Varige driftsmidler	7, 18, 20	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	12 670
Rabatter, nedprising sesongvarer o.l.	9, 27	Beregnet avsetningsbehov i henhold til avtaler	(1 376)

¹NSV: Netto SalgsVerdi

Områdene med størst risiko for vesentlige endringer er balanseført goodwill og varemerker med ubestemt levetid. Dette gjelder både fordi beløpene er betydelige og fordi eiendelens verdi er basert på innregningsprinsipper fra kjøpsverdiallokeringer. Vurderinger rundt disse langsiktige eiendelene er omtalt i note 18. Det er viktig å være klar over at egenutviklede varemerker ikke er balanseført og således ikke medfører noen balansemessig risiko.

Verdsetting av og estimert utnyttbar levetid for varige driftsmidler bygger på fremtidsinformasjon og vil alltid være beheftet med en viss grad av usikkerhet. Spesielt i en situasjon hvor konsernet planlegger store endringer i produksjonsstruktur og antall produksjonssteder, vil vurderinger knyttet til ulike produksjonsanlegg komme i ekstra fokus. De ulike produksjonsstedene er løpende vurdert ut fra en fortsatt drift tankegang, men i en situasjon hvor endret organisering

kan bety at enkelte anlegg vil bli lagt ned eller reorganisert, vil disse vurderingene løpende måtte endres og kan føre til at både mer- og mindreverdier avdekkes.

På samme måten vil konsernets beslutning om å investere i en felles ERP-plattform kunne medføre at enkelte gjeldende IT-systemer vil måtte nedskrives. En verdsettelse av de gjeldende IT-systemene ville finne sted på det tidspunktet de ulike selskapene vedtar sin investering i nytt ERP-system (for mer informasjon om ny ERP-plattform, se note 19).

Innen merkevarevirksomheten utgjør rabatter betydelige beløp. Rabattene fremkommer ikke direkte av regnskapet. Det er netto omsetning etter rabatter som presenteres som konsernets driftsinntekter. Størstedelen av rabattene avregnes på fakturaene. Det gjøres avsetninger for den delen av rabatter som ikke blir løpende avregnet. Dette vil i hovedsak være knyttet til forhold som opptjent årsbonus, kjederabatter og joint marketing.

Rabatter det gjøres avsetning for, rapporteres som kortsiktig gjeld pr. 31. desember og beløper seg til 1,4 mrd. kroner i 2018. Avsatte rabatter er knyttet til avtalefestede forhold som i hovedsak er basert på kjedeavtaler og rapportert salg. Rabattstrukturen er kompleks og beregnes ut fra ulike rabattmatriser og avtaler, og innebærer iboende risiko for estimatavvik.

Andre salgsinntektsreduksjoner som nedprising av sesongvarer o.l., må estimeres med bakgrunn i at data fra eksterne kilder ikke vil være tilgjengelige før etter avleggelse av regnskapet. Ordningene innebærer en iboende risiko for estimatavvik. Det har ikke vært vesentlige avvik mellom avsatt og virkelig rapportert de siste årene.

Etter salget av andelen i Sapa i 2017 har Orkla beholdt visse forpliktelser relatert til sitt tidligere eierskap. Dette gjelder i all hovedsak forpliktelser knyttet til avgitte garantier og skadesløsholdeserklæringer til Norsk Hydro. Orkla har etter balansedagen blitt kjent med at det er inngått prinsipiell enighet mellom datterselskaper av Norsk Hydro og United States Department of Justice (DOJ) Civil og Criminal Divisions relatert til saken omtalt i note 6 til årsregnskap for 2016, hvor etter Hydros datterselskaper vil, forutsatt at det oppnås enighet om øvrige vilkår, betale ca NOK 400 millioner. Orkla skal holde Norsk Hydro skadesløs for 50% av det endelige beløpet. Orkla har i henhold til IAS 39 gjenspeilet usikkerheten ved at det er avsatt et beløp som tilsvarer rundt 4 % av salgsprovenyet. Det er per dags dato forøvrig ingen materiell endring i vurderinger knyttet til forpliktelsene relatert til Orklas tidligere eierskap og usikkerheten i disse, og avsetningen vil dekke Orklas andel av kravet. Se note 26 og note 41.

Andre estimater og forutsetninger er omtalt i de ulike notene, og det som ikke naturlig inngår i andre noter, fremkommer i note 39.

Fremover

Fremtidige hendelser og endringer i rammebetingelser kan medføre at estimater og forutsetninger må endres. Orklas samarbeidsavtaler med kunder inngås, i likhet med bransjen for øvrig, i hovedsak for avgrensede tidsperioder. Rammene for samarbeidet blir dermed normalt reforhandlet med jevne mellomrom. Disse forhandlingene kan medføre endringer i både betingelser og posisjoner som omfattes av den enkelte samarbeidsavtale. Det er Orklas selskaper (business units) som normalt inngår avtaler med den enkelte kunde.

Nye standarder og nye uttalelser og tolkninger av gjeldende standarder kan medføre at valg av prinsipper og presentasjon vil bli endret. Slike endringer vil bli regnskapsført når nye estimater blir utarbeidet og nye krav til presentasjon eventuelt foreligger. Disse forholdene er omtalt både i prinsippbeskrivelse og noter.

Utøvelse av skjønn

Valg av presentasjonsform, regnskapsprinsipper og utøvelse av skjønn vil kunne påvirke regnskapet. Dette gjelder f.eks. både vurderingen av hvorvidt en «Ikke videreført virksomhet» skal skilles ut og presenteres på egen linje, og hvilket tidspunkt dette skal gjøres fra. Poster som kun i begrenset grad er utsagnskraftige til å kunne måle konsernets løpende inntjening blir presentert som «Andre inntekter og kostnader» på egen linje i resultatregnskapet. Disse inngår i konsernets driftsresultat, men ikke i det segmentfordelte EBIT (adj.).

Det er også valgt å presentere resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper etter driftsresultatet.

Et annet sett av forutsetninger for presentasjon av regnskapet kunne gitt betydelige endringer i de ulike resultatlinjene i det presenterte resultatregnskapet. Sluttlinjen ville imidlertid vært den samme.

B BÆREKRAFTSELEMENT

De globale utfordringene knyttet til klimaendringer, ressursknapphet, ernæring og helse påvirker Orklas virksomhet i form av risiko for endringer i råvaretilgang, kostnader, forbrukerpreferanser og politiske rammebetingelser. Konsernet følger utviklingen nøye gjennom aktiv interessentdialog og løpende analyser. Orklas bærekraftsstrategi omfatter de temaene som vurderes som spesielt viktige for konsernet ut fra et kombinert bærekrafts- og forretningsperspektiv. Ambisjonen for Orklas bærekraftsarbeid er å bidra til de globale bærekraftsmålene, sikre god risikohåndtering og utnytte bærekraftsrelaterte muligheter til å skape vekst, tillit og langsiktig lønnsomhet. Den forretningsmessige risikoen for Orkla knyttet til de globale bærekraftsutfordringene er nærmere beskrevet på side 56.

NOTE 5 SALG OG KJØP AV VIRKSOMHET

Solgte og kjøpte selskaper påvirker sammenligningen med året før, og endringen i de ulike notene må ses i lys av dette. Kjøpte selskaper er presentert i regnskapet fra det tidspunktet konsernet har kontroll. Solgte selskaper, som ikke blir omfattet av reglene om «Ikke videreført virksomhet», går ut på det tidspunktet konsernet ikke lenger har kontroll.

P PRINSIPP**Utgang av selskaper**

Når en virksomhet blir avhendet, måles gevinsten som forskjellen mellom salgssum og bokført egenkapital, redusert med eventuelle gjenstående merverdier knyttet til virksomheten. Pådratte salgsutgifter vil redusere gevinsten / øke tapet. Akkumulerte omregningsdifferanser og eventuelle sikringsreserver knyttet til den avhendede virksomheten, vil bli resultatført som en del av gevinsten med tilsvarende motpost i totalresultatet, og eventuelle sikringsreserver resultatføres. Påløpte salgskostnader vil føres som «Andre inntekter og kostnader» (M&A) i perioden frem til avtaletidspunktet og vil bli flyttet mot gevinsten ved gjennomføring. Gevinsten vil bli rapportert før skatt, og virksomhetens tilhørende skatt vil bli resultatført på skattelinjen. Summen av gevinst og skatt speiler den reelle gevinsten. Dersom den solgte virksomheten kvalifiserer for å bli ført som «Ikke videreført virksomhet», vil alle effektene rundt gevinsten samles på linjen for «Ikke videreført virksomhet» i resultatregnskapet, se note 38.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger er regnskapsført ved bruk av overtagelsesmetoden. Ved oppkjøp av datterselskap foretas en virkelig verdianalyse, og eiendeler og gjeld blir vurdert til virkelig verdi ved oppkjøpet. Residualverdien i oppkjøpet vil utgjøre goodwill. Oppkjøpet blir regnskapsført fra det tidspunktet konsernet har kontroll. Kontrolltidspunktet er normalt det tidspunktet avtalen trer i kraft og alle offentlige godkjenninger foreligger, og vil normalt være etter avtaletidspunktet. Dersom det er minoritetsinteresser i det oppkjøpte selskapet, vil disse få sin andel av henførte eiendeler og gjeld, med unntak av goodwill. Transaksjoner med minoritet vil bli regnskapsført mot egenkapitalen. I selskaper der konsernet allerede hadde eierinteresser før konserndannelsen, vil verdiendring på tidligere eierandeler resultatføres. Konsernets egenkapital vil således bli påvirket av at eiendelene réprises som om hele kjøpet ble gjort på dette tidspunktet. Samme prosedyre vil i prinsippet bli gjennomført ved etablering av et felleskontrollert selskap og ved et kjøp av et tilknyttet selskap. Dette er imidlertid ikke å anse som virksomhetssammenslutninger, fordi konsernet ikke oppnår kontroll. Oppkjøpskostnader (M&A) og påfølgende integrasjonskostnader føres som «Andre inntekter og kostnader».

Salg av selskaper

Orkla Foods Sverige solgte i 4. kvartal merkevaren Mrs Cheng's til Continental Foods. Formålet med salget er å konsentrere virksomheten om færre kategorier. Merkevaren, som har en produktportefølje bestående av soyasauser og thailandske gryteretter i Sverige, hadde netto salg på SEK 23,5 mill. (ca. 21,6 mill. kroner) i 2017. Salgssummen beløper seg til 47 mill. kroner.

Kjøp av selskaper

Orkla Care har kjøpt det svenske selskapet Health and Sports Nutrition Group HSNG AB («HSNG»). HSNG driver netthandelsportalene Gymgrossisten og Bodystore, og er den største nettaktøren i Norden innen helse og sportsernæring. HSNG har ca. 170 ansatte.

Orkla Food Ingredients har kjøpt aksjemajoriteten i det svenske salgs- og distribusjonsselskapet Werners Gourmetservice AB («Werners»). Werners er markedsledende i Sverige innen premium-produkter til restauranter, konditorier og profesjonelle kokker, og har også etablert seg i Danmark, Finland og Norge. Werners har til sammen ca. 60 ansatte.

Orkla Foods har kjøpt det danske bakeriet Struer Brød A/S («Struer»). Struer produserer frokostblandinger og brødrasp, og hadde Orkla som sin viktigste kunde. Struer har 44 ansatte.

Financial Investments har kjøpt 67 % av den danske pizzarestaurantkjeden Gorm's. Gorm's er markedsledende i premium-segmentet for pizzarestauranter i Danmark. Investeringen i Gorm's er i tråd med Orklas strategiske ambisjon om å øke eksponeringen mot veksten i Out of Home. Gjennom avtalen har Orkla opsjon til å øke til 100 % eierandel etter en avtalt periode.

Orkla Food Ingredients har kjøpt den britiske sjokolade- og karamellprodusenten County Confectionery Ltd. Selskapet har 95 ansatte og har lenge vært en leverandør til Orkla.

Øvrige kjøp

Orkla Food Ingredients har kjøpt den danske produsenten av marmelade og fruktfyllinger Igos A/S. Selskapet har 17 ansatte og hadde en omsetning på DKK 44 mill. (ca. 56 mill. kroner) i 2017, og EBIT på DKK 2,9 mill. (ca. 3,7 mill. kroner). Selskapet er konsolidert regnskapsmessig fra 1. juli 2018.

Orkla Foods kjøpte i desember merkevaren Pama. Pama er en lokal merkevare for grøtrisprodukter til forbrukere i Danmark og Sverige. Orkla Foods Danmark er i dag distributør av Pama-produktene på vegne av PepsiCo. Avtalen omfatter kjøp av merkevaren Pama, og inkluderer ingen medarbeidere eller produksjonsfasiliteter.

Orkla har kjøpt 11 % av aksjene av selskapet Kotipizza, se ytterligere beskrivelse i note 39.

Øvrige forhold knyttet til merverdianalysene

Balanseført goodwill knyttet til oppkjøpene inneholder synergier, verdier knyttet til ansatte, andre immaterielle eiendeler som ikke kvalifiseres til egen balanseføring, fremtidig merinntjening samt det forhold at utsatt skatt i henhold til IFRS ikke skal neddiskonteres.

For oppkjøpene gjennomført i 2018 er ingen av merverdianalysene endelig ferdigstilt pr. 31. desember 2018, på grunn av usikkerhet knyttet til enkelte verdsettelsesforhold.

Merverdianalysene for alle selskaper som ble kjøpt i 2017, er slutført i 2018. Det er ikke gjort noen vesentlige endringer i merverdianalysene.

Driftsinntekter og EBIT (adj.) for de største oppkjøpte selskapene, før og etter oppkjøpet, er oppgitt i tabellen på neste side.

Se note 39 for informasjon om inngåtte avtaler om kjøp av selskaper.

Det er totalt ført 64 mill. kroner (46 mill. kroner i 2017) i oppkjøpskostnader i 2018.

E ESTIMATUSIKKERHET

I virksomhetsovertagelser blir overtatte eiendeler verdsatt til virkelig verdi på kjøpstidspunktet. De ulike eiendelene blir verdsatt ut fra forskjellige modeller, og goodwill blir residualen i en slik verdiallokering. Feil i estimer og forutsetninger kan føre til at splitten av verdien på de ulike eiendelene kan bli feil, men summen av totale merverdier vil alltid være i tråd med betalt kjøpesum.

Oppkjøpte selskaper

Beløp i mill. NOK	Anskaffelse			Allokering av mer-/mindreverdier					Driftsinntekter		EBIT (adj.)	
	Innregnings- tidspunkt	Andel kjøpt (%)	Anskaffel- seskost	Vare- merker	Drifts- midler	Annet	Utsatt skatt	Goodwill	Etter overtagelse	Før overtagelse	Etter overtagelse	Før overtagelse
2018												
Health and Sports Nutrition Group (HSNG), Orkla Care	februar	100	356	95	-	(40)	(12)	273	631	69	18	2
Werners Gourmetservice, Orkla Foods Ingredients	mai	92 ²	146	-	5	-	(1)	117	114	47	7	3
Struer Brød, Orkla Foods	februar	100	117	-	(3)	1	(1)	70	134	11	7	1
Pizzarestaurantkjeden Gorm's, Financial Investments	april	67 ²	64	-	-	-	-	111	86	19	3	1
County Confectionery, Orkla Foods Ingredients	oktober	100	49	-	-	2	-	3	16	70	3	5
Øvrige oppkjøp			106	-	-	-	-	29				
Sum kjøp gjeldfri basis			838	95³	2	(37)	(14)	603				
Kjøp tilknyttede og felleskontrollerte selskaper			75									
Kjøp av øvrige aksjer			167									
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis (se note 40)			1 080									
Rentebærende gjeld oppkjøp			(108)									
Kontantstrømeffekt oppkjøp¹			972									
2017												
Riemann, Orkla Care	juni	100	442	74	(44)	(6)	(5)	283	73	103	8	35
Orchard Valley Foods, Orkla Foods Ingredients	april	85	134	-	-	(1)	-	136	215	80	7	4
Arne B. Corneliussen, Orkla Foods Ingredients	desember	100	109	-	-	1	-	80	15	185	0	14
Agrimex, Orkla Foods	desember	100	62	-	-	-	-	13	7	96	0	7
SR Foods, Orkla Foods Ingredients	mai	80	58	-	-	-	-	54	113	55	12	7
Øvrige oppkjøp			86	-	-	13	-	54				
Reallokering av merverdier Harris og Hamé			-	(87)	(50)	(124)	50	211				
Sum kjøp gjeldfri basis			891	(13)	(94)	(117)	45	831				
Kjøp tilknyttede og felleskontrollerte selskaper			10									
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis (se note 40)			901									
Rentebærende gjeld oppkjøp			(100)									
Kontantstrømeffekt oppkjøp¹			801									

¹Tilsvarende vederlag for egenkapitalen korrigert for likvide midler. Likvide midler i oppkjøpte selskaper utgjør 14 mill. kroner i 2018 (42 mill. kroner i 2017).

²Selskapene er innregnet 100 % som følge av opsjonsavtaler inngått ved oppkjøpet.

³Verdien av direkte kjøpte varemerker kommer i tillegg med 35 mill. kroner, se note 19.

Sum balanser fra oppkjøpte selskaper

Beløp i mill. NOK	Total 2018 Virkelig verdi	2018 HSNG	Total 2017 Virkelig verdi
Varige driftsmidler	170	10	52
Immaterielle eiendeler	123	85	(9)
Andre langsiktige eiendeler	1	0	(103)
Varelager	148	85	109
Fordringer	105	45	188
Aksjer i andre selskaper	0	0	1
Eiendeler	547	225	238
Avsetninger	26	15	(37)
Langsiktig gjeld, ikke rentebærende	79	0	21
Kortsiktig gjeld, ikke rentebærende	207	127	193
Minoriteter	0	0	1
Netto eiendeler	235	83	60
Goodwill	603	273	831
Anskaffelseskost gjeldfri basis	838	356	891

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla har i 2018 kjøpt flere selskaper som øker konsernets evne til å fremme bærekraftig forbruk. Gjennom investeringen i selskapet Tise, får Orkla tilgang til en digital plattform for forbrukerdialog og netthandel med vekt på gjenbruk og bærekraft. Opprettelsen av et selskap innen datadrevet markedsføring sammen med DNB styrker evnen til effektiv og ansvarsfull analyse og bruk av forbrukerinformasjon gjennom utvikling av ny teknologi og innovative løsninger. Gjennom oppkjøpet av det danske bakeriet Struer Brød A/S øker Orkla produksjonskapasiteten innenfor sunne frokostblandinger og oppkjøpet av danske Igos A/S bidro til utvidelse av sortimentet innenfor økologiske produkter.

NOTE 6 INVESTERINGER REGNSKAPSFØRT ETTER EGENKAPITALMETODEN

Investeringer i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (joint ventures) representerer investeringer i selskaper hvor konsernet har betydelig, men ikke bestemmende innflytelse. For å tilkjenne den økonomiske utviklingen i slike selskaper blir de énlinjekonsolidert i resultat og balanse ved bruk av egenkapitalmetoden.

P PRINSIPP

Egenkapitalmetoden

Investeringer i tilknyttede selskaper representerer investeringer i selskaper hvor Orkla-konsernet gjennom sin eierposisjon har betydelig innflytelse. Vanligvis dreier dette seg om selskaper som er eiet 20–50 %. Felleskontrollerte selskaper (joint ventures) representerer investeringer i selskaper hvor konsernet, sammen med andre, har bestemmende innflytelse. Begge typene investeringer regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Konsernet presenterer sin andel av selskapenes resultater etter skatt og minoriteter på en egen linje i resultatregnskapet og akkumulerer bokførte resultater til andelen på én linje i balansen. Eventuelle merverdier som skal amortiseres, fratrekkes resultatet etter samme prinsipper som for selskaper som konsolideres. Goodwill amortiseres ikke. Mottatt utbytte føres mot andelen i balansen og oppfattes som tilbakebetaling av kapital. Balanseverdien representerer opprinnelig kostpris tillagt akkumulerte resultater frem til dags dato, fratrasket eventuell amortisering av merverdier og akkumulert mottatt utbytte. I tillegg er andelen av eventuelle omregningsdifferanser og lignende hensyntatt. En eventuell nedskrivning av andelens verdi vil bli presentert på samme linje.

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper

Orklas 42,6 % eierandel i Jotun er presentert som tilknyttet selskap. Orkla har i tillegg noen mindre tilknyttede selskaper.

Orkla House Care har økt eierandelen i joint venture-selskapet Anza Verimex NV til 50 %. Samtidig har Orkla overtatt 50 % av maleverktøyvirksomheten i PGZ International B.V. («PGZ»). Samlet er selskapene markedsleder i denne kategorien i Nederland og Belgia. Selskapene hadde samlet en omsetning på i underkant av EUR 20 mill. (ca. 190 mill. kroner) i 2017 og ca. 20 ansatte. Selskapet er innregnet regnskapsmessig fra 1. april 2018.

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som ikke selv rapporterer etter IFRS, blir omregnet før innregning i konsernet. Orkla har ingen betingede forpliktelser, verken alene eller sammen med andre investorer, i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper.

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper

Beløp i mill. NOK	Jotun	Øvrige	Sum	Sapa	Sum
Balanseført verdi 1.1.2017	3 354	271	3 625	8 883	12 508
Tilgang/avgang	5	(32)	(27)		
Andel resultat	307	6	313		
Utbytte	(219)	(1)	(220)	(1 500)	(1 720)
Poster belastet egenkapitalen	(8)	-	(8)	(1 018)	(1 026)
Balanseført verdi 31.12.2017	3 439	244	3 683	-	-
Tilgang/avgang	7	68	75		
Andel resultat	258	6	264		
Utbytte	(182)	(1)	(183)		
Poster belastet egenkapitalen	8	2	10		
Balanseført verdi 31.12.2018	3 530	319	3 849	-	-
Kostpris pr. 31.12.2018	187	-	-		
Eierandel (%)	42,6 ¹	-	-	-	-

¹Stemmerettsandel i Jotun utgjør 38,4 %.

Jotun

Jotun er en av verdens ledende produsenter av maling og pulverlakker, med 53 datterselskaper, tre felleskontrollerte selskaper og seks tilknyttede selskaper. Jotun har 39 produksjonsanlegg, fordelt på alle kontinenter. Virksomheten omfatter utvikling, produksjon, markedsføring og salg av ulike malingsystemer til hjem, skipsfart og industri. Jotun er organisert i fire segmenter: Decorative Paints, Marine Coatings, Protective Coatings og Powder Coatings.

Orkla har gjennom nesten 50 år vært en aktiv minoritetseier i Jotun. Kostpris for Jotun er 187 mill. kroner, mens bokført verdi etter egenkapitalmetoden er 3.530 mill. kroner. Orklas

eierandel er utgangspunkt for føring etter egenkapitalmetoden, mens stemmerettsandel er 38,4 %. Orkla eier 42.179 A-aksjer og 103.446 B-aksjer i selskapet. Én A-aksje gir ti ganger så mange stemmer som én B-aksje.

 ESTIMATUSIKKERHET

Jotun er et familiekontrollert konsern, og Orkla er med sin eierandel på 42,6 % å betrakte som minoritetsaksjonær. Verdien av Orklas andel av Jotun må ses i lys av dette. En gjennomført verdivurdering av Jotun underbygger at det er betydelige merverdier i Orklas Jotun-investering i forhold til bokførte verdier.

Nedenfor vises 100 %-tall for Jotun.

Resultat og balanseposter

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Driftsinntekter	17 660	16 401
Driftsresultat	1 361	1 354
Resultat etter skatt og minoriteter	605	721
Totalresultat etter minoriteter	596	703
Kortsiktige eiendeler	8 971	8 407
Langsiktige eiendeler	7 743	7 301
Sum eiendeler	16 714	15 708
Kortsiktige forpliktelser	5 680	5 072
Langsiktige forpliktelser	2 565	2 382
Sum gjeld	8 245	7 454

Avstemming egenkapital Jotun mot Orklas andel

Egenkapital i Jotun	8 469	8 254
Minoritetsinteresser	224	178
Majoritetens egenkapital	8 245	8 076
Orklas andel av egenkapital (42,6 %)	3 530	3 439

NOTE 7 SEGMENTER

Segmentinformasjonen fordeler salgsinntekter, organisk vekst, resultat, kontantstrøm og kapitalforhold samt driftsmargin og antall årsverk på de forskjellige forretningsområdene. Salgsinntektene er også fordelt geografisk basert på kundens beliggenhet.

Merkevarevirksomheten

Orkla Foods tilbyr kjente lokale merkevarer til forbrukere i Norden, Baltikum, Sentral-Europa og India. Forretningsområdet har ledende markedsposisjoner innen en rekke kategorier, blant annet pizza, ketchup, supper, sauser, påleggsprodukter og ferdigretter. I Orkla Foods selges produktene hovedsakelig gjennom dagligvarehandelen, men forretningsområdet har også sterke posisjoner innen storhusholdning, kiosker og bensinstasjoner. Norge og Sverige er de to største markedene i Orkla Foods.

Orkla Confectionery & Snacks er markedsleder innen kategoriene godteri, kjeks og snacks, med kjente lokale merker i Norge, Sverige, Danmark, Finland, Latvia og Estland. Forretningsområdet utvikler også produkter innen kli- og knekkebrød, samt sunne og energirike mellommåltid. Over 85 % av omsetningen kommer fra de nordiske og baltiske markedene. Norge er det største enkeltmarkedet.

Orkla Care består av syv merkevarevirksomheter med hjemmemarkeder i Norden, Baltikum, Storbritannia, Polen og Spania. Virksomhetene i forretningsområdet er Orkla Home & Personal Care (vaskemidler, tannbørster og hygieneprodukter til personlig pleie), Lilleborg (total-leverandør av hygiene- og rengjøringsløsninger til det profesjonelle markedet), Orkla Health (kosttilskudd og helseprodukter), Pierre Robert Group (basistekstiler), Orkla House Care (malerverktøy og rengjøringsprodukter), Orkla Wound Care (sårpleieprodukter) og HSNG (nordisk nettaktør innen helse og sportsernæring).

Orkla Food Ingredients er den ledende leverandøren av bakeriingredienser i Norden og Baltikum, og har i tillegg voksende posisjoner i Europa. Totalt ivaretas nærhet til kundemarkedet med salgs- og distribusjonsselskaper i 21 land. De største produktgruppene er margarin og smørblandinger, gjær, bakehjelpemidler og bakemikser til brød og kaker, marsipan og iskremingredienser.

Hovedkontoret (HK)

Aktiviteten ved HK inkluderer konsernets øverste ledelse og stabs- og fellesfunksjonene Kommunikasjon, Juridisk, Sales & Business Development, Marketing & Innovation, Operations, Mergers & Acquisitions, Human Resources, Økonomi/Finans, Compliance og Internrevisjon. HK er presentert som eget segment, men blir summert sammen med merkevarevirksomheten. Størstedelen av aktiviteten ved hovedkontoret kan henføres til merkevareområdet.

Orkla Investments

Orkla har flere investeringer utenom merkevarevirksomheten, som er organisert under Orkla Investments. Forretningsområdet omfatter Hydro Power og Financial Investments. I tillegg inngår det tilknyttede selskapet Jotun (eierandel 42,6 %), se note 6.

Hydro Power

Hydro Power består av kraftverk i Sarpsfoss og Orklas eierandel på 85 % i AS Saudefaldene. Energivirksomheten produserer og leverer kraft i det nordiske kraftmarkedet, og faktisk middelårsproduksjon (2011–2018) er på 2,5 TWh. 1,1 TWh av AS Saudefaldenes produksjon er underlagt kontraktsbetingelser med Statkraft som løper til 31. desember 2030, se note 35.

Financial Investments

Financial Investments består av Orkla Eiendom og Orkla Venture.

Orkla Eiendom har ansvar for Orklas industrieiendommer og eiendomsutviklingsprosjekter.

Orkla Venture er etablert for å bidra til økt innovasjon og nyskaping og åpner opp for direkteinvestering i gründerselskaper. Ambisjonen er å bygge opp en prosjektportefølje bestående av spennende og relevante vekstselskaper med stort potensial. Investeringene vil i utgangspunktet være knyttet til Norden og Baltikum, i tråd med Orklas øvrige kjernevirksomhet.

Nærmere om de enkelte forretningsområdene:

For fullstendig virksomhetsoversikt, henvises det til side 248.

P PRINSIPP

Orkla har forretningsområder som driftssegmenter. Internt rapporteres Orkla Foods som to driftssegmenter, men er eksternt presentert som ett driftssegment. Driftssegmentene sammenfaller ellers med den måten konsernledelsen (chief operating decision maker) i konsernet får innrapportert tall fra forretningsområdene på, dog begrenset til et hensiktsmessig antall.

Salgsinntektene er fordelt på geografiske markeder med utgangspunkt i kundens plassering. Regnskapsprinsippene for segmentrapportering er de samme som for konsernregnskapet for øvrig.

Prising av transaksjoner mellom ulike segmenter er gjort på markedsmessige vilkår. Orkla ASA yter tjenester til konsernselskapene, og disse tjenestene blir fakturert etter omtalte prinsipper.

Segmentinformasjon

Driftsresultatet i segmentinformasjonen er lik med det som presenteres i resultatoppstillingen for konsernet. Driftskostnadene i segmentpresentasjonen er lik summen av varekostnader, lønnskostnader og andre driftskostnader. Orklakonsernet har en sentralisert finansfunksjon, og finansieringen av de ulike segmentene gjenspeiler ikke nødvendigvis den reelle soliditeten knyttet til hvert enkelt segment. Finansposter er derfor presentert for konsernet samlet. Det samme gjelder for skattekostnader. Tall knyttet til kontantstrømmen er hentet fra Orkla-format, se note 40.

Orkla har fire rapporterte driftssegmenter innen merkevarer. I rapportering til konsernledelse og styre er det en ytterligere inndeling presentert for utvalgte KPler. Karakteristikaene i de ulike segmentene er noe varierende. Orkla Foods og Orkla Confectionery & Snacks består i hovedsak av likeartet virksomhet fra land med relativt lik risiko. Orkla Care er mer differensiert, men opererer i hovedsak innen likeartede markeder med tilnærmet lik risiko. Orkla Food Ingredients har i hovedsak også relativt lik virksomhet innen ingredienser i mange europeiske land, med salg til i hovedsak industrikunder og grossister.

Tabellene for segmentinformasjon viser omsetning fordelt på geografiske markeder, basert på kundenes beliggenhet. Hvilke produkter og tjenester som inntektene stammer fra, fremkommer i beskrivelsen på forrige side. Orkla har tre kunder som hver for seg utgjør rundt 10 % av omsetningen i merkevarevirksomheten.

Netto driftskapital er definert i egen oppstilling under. Orkla benytter kun i svært begrenset grad finansieringsprodukter som «Factoring» og «Supply Chain Financing» for å redusere fordringer eller øke gjeld.

Spesifisering av netto driftskapital merkevarevirksomheten inkl. HK

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Kunde- og andre handelsfordringer	5 963	6 152
Andre kortsiktige fordringer	565	597
Varelager	5 864	5 677
Leverandør- og annen handelsgjeld	(4 858)	(4 893)
Skattetrekk, offentlige avgifter	(764)	(803)
Annen kortsiktig gjeld	(1 907)	(2 088)
Netto driftskapital	4 863	4 642

I tillegg er tall for geografisk fordeling av anvendt kapital, investeringer i varige driftsmidler og antall årsverk presentert, se note 8.

Segmentinformasjon 2018

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods	Orkla Confectionery & Snacks	Orkla Care	Orkla Food Ingredients	HK	Elimin- eringer	Merkevare- virksomheten inkl. HK	Hydro Power	Financial Investments	Elimin- eringer	Orkla
SALGSINNTEKTER/RESULTAT											
Norge	4 668	1 784	3 234	1 095	1	-	10 782	973	-	-	11 755
Sverige	4 261	1 313	1 485	1 425	-	-	8 484	-	-	-	8 484
Danmark	1 029	642	563	1 815	-	-	4 049	-	87	-	4 136
Finland og Island	949	1 004	713	677	-	-	3 343	-	-	-	3 343
Baltikum	487	1 099	77	339	-	-	2 002	-	-	-	2 002
Øvrige Europa	3 487	338	1 540	3 942	-	-	9 307	-	38	-	9 345
Øvrige verden	1 002	49	421	91	1	-	1 564	-	-	-	1 564
Sum salgsinntekter	15 883	6 229	8 033	9 384	2	-	39 531	973	125	-	40 629
Andre driftsinntekter	17	6	24	13	32	-	92	52	64	-	208
Internsalg	100	11	18	165	562	(853)	3	-	11	(14)	0
Driftsinntekter	16 000	6 246	8 075	9 562	596	(853)	39 626	1 025	200	(14)	40 837
<i>Organisk vekst (merkevarevirksomheten)</i>	<i>1,5 %</i>	<i>-3,4 %</i>	<i>-1,8 %</i>	<i>1,2 %</i>			<i>-0,2 %</i>				
Driftskostnader	(13 401)	(5 005)	(6 850)	(8 854)	(828)	853	(34 085)	(580)	(195)	14	(34 846)
Avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger	(551)	(235)	(141)	(175)	(52)	-	(1 154)	(55)	(5)	-	(1 214)
EBIT (adj.)	2 048	1 006	1 084	533	(284)	-	4 387	390	0	-	4 777
Andre inntekter og kostnader	(165)	(61)	(158)	(44)	(29)	-	(457)	-	(25)	-	(482)
Driftsresultat	1 883	945	926	489	(313)	-	3 930	390	(25)	-	4 295
KONTANTSTRØM (se note 40)											
Kontantstrøm fra driften	1 941	863	882	433	(657)	-	3 462	462	(436)	-	3 488
Herav fornyelsesinvesteringer	(468)	(256)	(122)	(224)	(323)	-	(1 393)	(5)	(365)	-	(1 763)
Ekspansjonsinvesteringer	(356)	(38)	(68)	(69)	-	-	(531)	-	-	-	(531)
ANVENDT KAPITAL											
Netto driftskapital	2 029	418	1 378	1 383	(345)	-	4 863	11	89	-	4 963
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	3	-	110	1	-	-	114	-	3 735	-	3 849
Immaterielle eiendeler	8 492	5 049	5 191	1 666	42	-	20 440	19	118	-	20 577
Varige driftsmidler	4 382	1 888	1 114	1 481	437	-	9 302	1 894	1 564	-	12 760
Netto pensjonsforpliktelser	(771)	(195)	(289)	(150)	(563)	-	(1 968)	(18)	(3)	-	(1 989)
Utsatt skatt henførte merverdier	(426)	(408)	(174)	(8)	-	-	(1 016)	-	(4)	-	(1 020)
Anvendt kapital	13 709	6 752	7 330	4 373	(429)	-	31 735	1 906	5 499	-	39 140
NØKKELTALL											
Driftsmargin EBIT (adj.)	12,8 %	16,1 %	13,4 %	5,6 %	ia	-	11,1 %	38,0 %	-	ia	11,7 %
Antall årsverk pr. 31.12.	7 511	2 923	3 149	3 409	385	-	17 377	47	209	-	17 633

Note 7 forts. ➔

Segmentinformasjon 2017

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods	Orkla Confectionery & Snacks	Orkla Care	Orkla Food Ingredients	HK	Elimin- eringer	Merkevare- virksomheten inkl. HK	Hydro Power	Financial Investments	Elimin- eringer	Orkla
SALGSINNTEKTER/RESULTAT											
Norge	4 789	2 128	3 137	917	3	-	10 974	814	-	-	11 788
Sverige	4 358	1 314	1 093	1 355	-	-	8 120	-	-	-	8 120
Danmark	1 318	589	557	1 656	-	-	4 120	-	-	-	4 120
Finland og Island	895	927	579	663	-	-	3 064	-	-	-	3 064
Baltikum	456	1 093	70	326	-	-	1 945	-	-	-	1 945
Øvrige Europa	3 237	312	1 623	3 577	-	-	8 749	-	45	-	8 794
Øvrige verden	976	51	380	80	6	-	1 493	-	-	-	1 493
Sum salgsinntekter	16 029	6 414	7 439	8 574	9	-	38 465	814	45	-	39 324
Andre driftsinntekter	11	15	12	5	36	-	79	52	106	-	237
Internsalg	86	10	28	124	586	(816)	18	-	10	(28)	0
Driftsinntekter	16 126	6 439	7 479	8 703	631	(816)	38 562	866	161	(28)	39 561
<i>Organisk vekst (merkevarevirksomheten)</i>	<i>1,4 %</i>	<i>3,1 %</i>	<i>2,9 %</i>	<i>0,5 %</i>			<i>1,6 %</i>				
Driftskostnader	(13 541)	(5 170)	(6 272)	(8 074)	(903)	816	(33 144)	(489)	(137)	28	(33 742)
Avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger	(530)	(224)	(133)	(160)	(60)	-	(1 107)	(61)	(16)	-	(1 184)
EBIT (adj.)	2 055	1 045	1 074	469	(332)	-	4 311	316	8	-	4 635
Andre inntekter og kostnader	2	(23)	(170)	33	(46)	-	(204)	-	3	-	(201)
Driftsresultat	2 057	1 022	904	502	(378)	-	4 107	316	11	-	4 434
KONTANTSTRØM (se note 40)											
Kontantstrøm fra driften	2 330	1 016	777	263	(337)	-	4 049	356	(290)	-	4 115
Herav fornyelsesinvesteringer	(381)	(233)	(182)	(201)	(51)	-	(1 048)	(2)	(331)	-	(1 381)
Ekspansjonsinvesteringer	(132)	(6)	-	(68)	-	-	(206)	-	-	-	(206)
ANVENDT KAPITAL											
Netto driftskapital	2 006	348	1 405	1 337	(454)	-	4 642	34	125	-	4 801
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	4	-	33	3	-	-	40	-	3 643	-	3 683
Immaterielle eiendeler	8 438	5 073	4 844	1 500	2	-	19 857	19	5	-	19 881
Varige driftsmidler	4 149	1 820	1 085	1 264	205	-	8 523	2 002	1 158	-	11 683
Netto pensjonsforpliktelser	(763)	(192)	(276)	(145)	(558)	-	(1 934)	(19)	(3)	-	(1 956)
Utsatt skatt henførte merverdier	(431)	(413)	(192)	(7)	-	-	(1 043)	-	(3)	-	(1 046)
Anvendt kapital	13 403	6 636	6 899	3 952	(805)	-	30 085	2 036	4 925	-	37 046
NØKKELTALL											
Driftsmargin EBIT (adj.)	12,7 %	16,2 %	14,4 %	5,4 %	ia	-	11,2 %	36,5 %	ia	-	11,7 %
Antall årsverk pr. 31.12.	7 809	2 836	3 272	3 150	368	-	17 435	46	88	-	17 569

NOTE 8 GEOGRAFISK FORDELING AV ANVENDT KAPITAL, INVESTERINGER OG ANTALL ÅRSVERK

Anvendt kapital, investeringer og antall årsverk er fordelt på geografiske markeder, basert på selskapenes beliggenhet. Noter viser i hvilket omfang og i hvilke land/områder Orklakonsernet fysisk er til stede.

Beløp i mill. NOK	Anvendt kapital		Investeringer ¹		Antall årsverk	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Norge	16 237	15 320	1 228	678	3 053	3 058
Sverige	6 894	6 310	444	355	3 105	2 863
Danmark	5 454	4 885	238	223	1 483	1 439
Finland og Island	2 554	2 574	74	113	761	780
Baltikum	1 920	1 907	75	80	1 865	1 836
Norden og Baltikum	33 059	30 996	2 059	1 449	10 267	9 976
Øvrige Europa	5 258	5 201	226	188	5 586	5 611
Øvrige verden	823	849	46	126	1 780	1 982
Sum	39 140	37 046	2 331	1 763	17 633	17 569
Sammenheng mellom segmenter og «Investeringer»:						
Netto fornyelsesinvesteringer fra segmenter (se note 7)			1 763	1 381		
Salg av driftsmidler (se kontantstrøm)			38	142		
Ekspansjonsinvesteringer (se note 7)			531	206		
Endring leverandørgjeld investeringer			(1)	34		
Sum			2 331	1 763		

¹Gjelder ikke anleggsmidler tilkommet via oppkjøpte selskaper.

PRINSIPP

Anvendt kapital representerer netto balanseført kapital som arbeider i foretaket og er definert i segmentnoten som netto av segmenteiendeler og gjeld. Goodwill og immaterielle eien- deler utgjør en stor andel av anvendt kapital. Investeringer er summen av fornyelses- og ekspansjonsinvesteringer. Antall årsverk er antall ansatte justert for stillingsprosent i gjeldende rapporteringsperiode. Se note 7 for segmentinformasjon.

Økningen fra 2017 til 2018 for anvendt kapital og investeringer i Norge knytter seg i stor grad til investeringer i nytt hovedkontor, ny felles ERP-plattform samt investeringer i ny pizzafabrikk på Stranda. Økning i anvendt kapital og antall ansatte i Sverige og Danmark kan i stor grad tilskrives oppkjøpte selskaper i 2018.

BÆREKRAFTSELEMENT

Mange av Orklas selskaper er viktige arbeidsgivere, og både medarbeidere og ledere rekrutteres i all hovedsak fra det landet der virksomheten er lokalisert. Ved å utvikle lønnsomme arbeids- plasser skaper Orkla positive ringvirkninger for samfunnet i form av kompetanseutvikling, arbeidsplasser hos leverandører og i offentlig sektor, og gjennom betaling av skatter og avgifter. For å skape langsiktig konkurransedyktig virksomhet har Orkla i 2018 gjennomført flere endringer i produksjonsstrukturen. Sammen med oppkjøp av nye selskaper har dette ført til betydelige investeringer i blant annet Norge, Sverige, Danmark, Finland, Tsjekkia og Latvia.

NOTE 9 INNETKTSFØRING

Tidspunktet for og etter hvilke prinsipper inntekter blir innregnet vil være avgjørende for å bestemme periodens resultat. På samme måte vil både prinsipper for og hva som legges i begrepet salgsinntektsreduksjoner (rabatter o.l.) være med på å avgjøre driftsinntektenes totale størrelse.

P PRINSIPP

IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder etablerer et teoretisk rammeverk for innregning og måling av inntekter. Inntektsføringstidspunkt bestemmes gjennom en femstegsmodell hvor hovedpunktene er identifisering av en kundekontrakt, identifisering av separate leveringsforpliktelser, fastsettelse av transaksjonspris, allokering av transaksjonsprisen på separate leveringsforpliktelser og inntektsføring ved oppfyllelse av leveringsforpliktelsene. Med innregning menes når et beløp skal tas til inntekt og med måling hvor mye som skal inntektsføres. Et foretak oppfyller en leveringsforpliktelse ved å overføre kontroll av den avtalte varen eller tjenesten til kunden og inntekt blir inntektsført på tidspunktet for oppfyllelse av leveringsforpliktelsen.

Salgsinntekter er presentert etter fradrag for rabatter, merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter som f.eks. sukkervareavgift. Konsernet omsetter varer og tjenester i mange ulike markeder.

Overordnet vil inntektsføringstidspunktet i de fleste tilfellene være entydig.

Merkevarevirksomhetens leveranser består i stor grad av salg av forbruksvarer til grossister. Salg er i all hovedsak vurdert som en enkeltstående leveringsforpliktelse som er oppfylt og inntektsføres ved overføring av varer til motpart, enten ved avgang fra konsernets fabrikklokale eller ved ankomst kundes eiendom. Salg inntektsføres til den forventede verdien av vederlaget etter fradrag for ytelser til kunder herunder estimerte bonusvederlag, rabatter, joint marketing aktiviteter og nedprisning av sesongvarer. Det er pr. 31. desember 2018 satt av 1,4 mrd. kroner i totale rabatter (1,4 mrd. kroner i 2017). Dette er i hovedsak årsrabatter som vil betales ut i påfølgende år.

I Orkla Investments blir eksternt salg av elektrisk kraft inntektsført basert på pris avtalt med kunde ved levering. Elektrisk kraft selges i hovedsak fra kraftverkene i Saudefaldene og Sarpsfoss. Innen Eiendom blir husleieinntekter inntektsført løpende. Eventuelle salg av selskaper inntektsføres når avtalen er gjennomført. Vederlag knyttet til boligprosjekter som selskapet har resultatansvar for, inntektsføres ved overlevering. Dette betyr at det kan gå lang tid fra oppstart av et byggeprosjekt til inntektene kommer i regnskapet. I mellomfasen føres påløpte prosjektutgifter som varelager.

Renteinntekter regnskapsføres når de er opptjent, mens utbytte inntektsføres på det tidspunktet det er vedtatt i avgivende selskap.

Gevinst/tap ved salg av aksjer og finansielle eiendeler presenteres i «Totalresultatet» sammen med løpende verdiendring på tilsvarende eiendeler.

Andre driftsinntekter består av forhold som husleieinntekter og gevinster ved salg av mindre eiendeler.

E ESTIMATUSIKKERHET

Estimatusikkerhet vedrørende salgsinntektsreduksjoner i merkevarevirksomheten er omtalt i note 4.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla har som mål å utvikle en bedriftskultur preget av godt skjønn og god evne til å håndtere regelverk og etiske utfordringer. Konsernet har nulltoleranse for korrupsjon, avtaler om prissamarbeid, markedsdeling, eller tiltak som begrenser den frie konkurransen.

NOTE 10 VAREKOSTNADER

Varekostnader er den klart største kostnadsposten i resultatregnskapet og utgjør nærmere 50 % av driftsinntektene. Varekostnader er knyttet til alle råvarer, handelsvarer, emballasje o.l. som går med for å kunne selge den mengde varer som er innregnet i salgsinntektene.

P PRINSIPP

Varekostnader påløper i takt med solgte varer etter en prismessig «først inn først ut» fra varelager tilnærming. Endringer i beholdning av egenproduserte varer vil være tilnærmet resultatnøytral ut fra en fullkostprising. Vareforbruket er korrelert til salget, og periodisering av vareforbruket skjer gjennom endringer i varelager. Dette gjelder både for innkjøpte råvarer og for handelsvarer. Innkjøpte varer er ikke en kostnad, det er først når varene settes i produksjon at vareforbruket oppstår.

Vareforbruket beregnes og innregnes i hovedsak gjennom standardkostsystemer. Varer på lager kontrolltelles minst én gang pr. år som avsjekk på standardkostføringen. Endringen i beholdning av egenproduserte ferdigvarer er av vesentlighetshensyn presentert på linjen for varekostnader.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Utfordringene knyttet til klimaendringer og råvareknapphet medfører risiko for økning i råvarekostnader, redusert tilgang på enkelte råvarer og brudd på Orklas etiske leverandørkrav. Orkla bidrar til å sikre ansvarsfull produksjon av råvarer gjennom leverandøroppfølging, sertifiseringsordninger, deltakelse i bransjeinitiativ og samarbeidsprosjekter med myndigheter og ekspertorganisasjoner. Konsernet jobber målrettet for at de råvarene som inngår i Orklas produkter skal være bærekraftig produsert innen 2025. For å redusere risikoen for knapphet på råvarer, har konsernet alternative leverandører av risikoråvarer.

Orkla vil forhindre plastforurensning og oppnå effektiv ressursutnyttelse ved å bidra til sirkulære verdikjeder for emballasjematerialer. Arbeidet omfatter økt bruk av resirkulerte emballasjematerialer, utvikling av emballaseløsninger som kan gjenvinnes og samarbeid med andre aktører i verdikjeden om tiltak for økt gjenvinning.

De største produktgruppene i 2018 er (tall i parentes er tilsvarende rangering i 2017):

1. (1.) Emballasje	7. (8.) Marine produkter
2. (2.) Animalske produkter	8. (10.) Fukt og bær
3. (3.) Tilsetningsstoffer	9. (9.) Nøtter og frø
4. (4.) Vegetabilsk olje og margarin	10. (7.) Sukker
5. (5.) Grønnsaker	11. (12.) Kjemikalier
6. (6.) Kornbaserte produkter	12. (11.) Kakao og sjokolade

NOTE 11 LØNSKOSTNADER

Lønnskostnader utgjør totale kostnader forbundet med avlønning av personell i konsernet, inklusiv godtgjørelser til konsernets tillitsmenn. Kostnadene gjelder bare konsernets egne ansatte, ikke innleid arbeidskraft.

P PRINSIPP

Lønn omfatter alle typer godtgjørelser til egne ansatte i konsernet og kostnadsføres når den opptjenes. Ordinær lønn kan være både fastlønn og timebasert lønn og opptjenes og utbetales løpende. Ferie lønn opptjenes på basis av ordinær lønn og utbetales normalt i feriemånedene etterfølgende år. Eventuelle bonuser opptjenes og beregnes på bakgrunn av ulike resultatmål, og utbetales etterskuddsvis. Arbeidsgiveravgift beregnes og kostnadsføres for alle lønnsrelaterte kostnader og betales normalt etterskuddsvis annenhver måned. Pensjoner opptjenes i henhold til egne regler, se note 12. Øvrige lønnskostnader omfatter i hovedsak godtgjørelse til styret, og opptjenes løpende ut fra egne avtaler godkjent av generalforsamlingen.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla ønsker å være en attraktiv arbeidsgiver med gode arbeidsforhold og rettferdige og konkurransedyktige betingelser for alle ansatte. Lønnsfastsettelsen skjer lokalt basert på konsernets overordnede retningslinjer og ved hjelp av eksterne verktøy for benchmarking av lønn og betingelser. Alle heltidsansatte skal som et minimum, motta lønn og tilleggsgoder som er tilstrekkelige til å dekke deres grunnleggende behov.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Lønn	(6 232)	(6 144)
Arbeidsgiveravgift	(1 040)	(964)
Pensjonskostnader ¹	(427)	(405)
Øvrige godtgjørelser mv.	(35)	(54)
Lønnskostnader	(7 734)	(7 567)
Gjennomsnittlig antall årsverk (videreført virksomhet)	17 667	17 705

¹Pensjonskostnader er nærmere omtalt i note 12.

Generelt om godtgjørelse i Orkla

Orkla har en belønningspolicy som ligger til grunn for de ulike elementene i konsernets totalkompensasjon. Policyen har til hensikt å sikre at Orkla kan rekruttere, utvikle og beholde nødvendig kompetanse for å skape resultater og aksjonærverdier. Orklas belønningspolicy vedtas av styret og forvaltes av styrets kompensasjonsutvalg.

Orkla driver virksomhet i 26 forskjellige land og kompensasjonselementer organiseres lokalt i tråd med lokal praksis slik at ordningene er konkurransedyktige, men ikke ledende. For selskapene i de ulike landene gjelder prinsippene i Orklas belønningspolicy, som legger til grunn en medianbetragtning på faste godtgjørelser og over median på variable godtgjørelser.

(i) Fastlønn

Orkla bruker internasjonalt anerkjente systemer for stillingsvurderinger for å finne «riktig» stillings- og kompensasjonsnivå. Stillingene måles mot sitt lokale marked (land), og det benyttes et spenn på pluss/minus 20 % i forhold til medianen. Den enkeltes ansvarsområde, resultater og prestasjoner avgjør størrelse på kompensasjonen. Fastlønn i Orkla skal være konkurransedyktig i de ulike landene konsernet har virksomhet.

(ii) Bonusordninger

Orkla har bonusordninger i de ulike landene som reflekterer lokal praksis for å sikre konkurranse-dyktighet. Orkla praktiserer variable belønningsordninger på nivåer over markedsmedian. De ulike landenes årsbonusordninger baseres på retningslinjer slik at de understøtter konsernets

strategi og reflekterer Orklas sentrale årsbonusordning for ledende ansatte og senior ledere/ nøkkelpersoner.

a) Orklas sentrale årsbonusordning

Orkla har en årsbonusordning for ca. 200 ledere og nøkkelpersoner i konsernet (2018).

Hensikten med Orklas sentrale årsbonusordning er å:

- Belønne årlige prestasjoner på linje med eksternt kommuniserte mål for konsernet
- Insentivere ønsket atferd i tråd med Orklas verdier og ledelsesprinsipper
- Sikre at organisasjonen jobber mot prioriterte mål som understøtter konsernets strategi

Den sentrale årsbonusordningen kan maksimalt gi bonus tilsvarende 100 % av årslønn. «God prestasjon», hvilket defineres som resultatoppgåelse i linje med eksternt kommuniserte finansielle mål, gir en uttelling på ca. 30 % av årslønn. Historisk utfall har i snitt vært ca. 32 % i perioden 2014–2017.

Det gjøres visse justeringer i årsbonusordningen fra året 2019 (til utbetaling i 2020). Omtales lengre ned i denne noten.

Elementene i Orklas sentrale årsbonusordning for året 2018 (til utbetaling i 2019)

Årsbonusordningen består av fem elementer:

- Finansielle kvantitative mål (vektet 80 %):
 - Underliggende¹ EBIT (adj.)²-fremgang «eget nivå»³ (vektet 25 %)
 - Underliggende EBIT (adj.)-fremgang «nivå over»⁴ (vektet 25 %)
 - Organisk vekst⁵ «eget nivå» (vektet 20 %)
 - Omløpskapital⁶ forbedring «eget nivå» (vektet 10 %)
- Individuelle mål (vektet 20 %)

Bonusberegning for de finansielle kvantitative bonuselementene

Resultatvekst er hovedmålet for bonusordningen med en vekting på tilsammen 50 %. For å insentivere samarbeid i konsernet, er en del av resultatelementet i bonusordningen knyttet til resultatoppgåelse for «nivået over».

Bonusmodellen er utformet slik at en fremgangs skala (i % av foregående års nivå) er koblet til en fastlagt bonusskala med startpunkter og maksimalpunkter for både fremgang og bonusuttelling.

Underliggende EBIT (adj.)-fremgang «eget nivå» og «nivået over»

Beregning av bonusoppnåelse er knyttet til underliggende EBIT (adj.)-fremgang i prosent av EBIT (adj.) foregående år på «eget nivå» og på «nivå over», ut fra fastlagte bonusskalaer med startpunkter og maksimalpunkter for henholdsvis fremgang og bonusuttelling.

Organisk vekst

Beregning av bonusoppnåelse for organisk salgsvekst er knyttet til det nivået den enkelte leder inngår i. Den organiske veksten er koblet til en fastlagt skala med startpunkt og maksimalpunkt for henholdsvis fremgang og bonusuttelling.

Forbedring av omløpskapital

Beregning av bonusoppnåelse for forbedring av omløpskapital er knyttet til det nivået den enkelte leder inngår i. Forbedring i omløpskapitalen er definert som nøkkeltallet rullerende 12 måneder omløpskapital i % av driftsinntekter siste 12 måneder sammenliknet med nivået på samme nøkkeltall foregående 12 måneder. Også her er fremgang koblet til en fastlagt skala for bonusoppnåelse med startpunkt og maksimalpunkt for henholdsvis fremgang og bonusuttelling.

Bonusberegning for de individuelle målene

De individuelle målene baseres på adferd i tråd med Orklas ledelsesprinsipper og «One Orkla». Uttelling er basert på kvalitative vurderinger av oppnåelse av avtalte mål.

¹Underliggende fremgang/vekst – definisjon under «Alternative resultatmål (APM)», se side 213.

²EBIT (adj.) – definisjon under «Alternative resultatmål (APM)», se side 213.

³«Eget nivå» er det selskapsnivået den enkelte leder inngår i. Dette vil være avhengig av de forskjellige deltagere i bonusordningen, og kan være et operativt selskap, et forretningsområde eller den samlede merkevarevirksomheten på konsernnivå.

⁴«Nivået over» er rapporteringsnivået over det rapporteringsnivået den enkelte leder inngår i. For deltagere ansatt i et operativt selskap vil det være forretningsområdet det operative selskapet er del av. For deltagere på forretningsområdene vil «nivået over» være den samlede merkevarevirksomheten. For deltagere i ordningen på konsernnivå er det ikke et «nivå over», men man vil bli målt på en lik vektning av utviklingen i underliggende EBIT (adj.) i forretningsområdene innen merkevarevirksomheten.

⁵Organisk vekst – definisjon under «Alternative resultatmål (APM)», se side 213.

⁶Omløpskapital er kundefordringer, pluss varelager fratrukket leverandørgjeld.

⁷Dekningsbidrag er salgsinntekter fratrukket variable kostnader. Variable kostnader er kostnader som er direkte knyttet til produsert og solgt volum. Gjelder i første rekke innsatsvarer slik som råvarer, emballasje, lønnskostnader (som varierer med produsert volum) samt energikostnader. For varer produsert av tredje part er dekningsbidrag salgsinntekter fratrukket innkjøpskostnader på solgte varer.

Elementene i Orklas sentrale årsbonusordning gjeldende fra året 2019 (til utbetaling i 2020)

Årsbonusordningen består av fem elementer:

- Finansielle kvantitative mål (vektet 70 %):
 - Underliggende EBIT (adj.)-fremgang «eget nivå» (vektet 15 %)
 - Underliggende EBIT (adj.)-fremgang «nivå over» (vektet 25 %)
 - Underliggende dekningsbidragsfremgang⁷ «eget nivå» (vektet 10 %)
 - Omløpskapital forbedring «eget nivå» (vektet 20 %)
- Individuelle mål (vektet 30 %)

Modellen for bonusberegning av de finansielle kvantitative elementene for 2019 er tilsvarende som for 2018, selv om vektning av enkelte av elementene er endret. Samtidig kommer det inn et nytt bonuselement «underliggende dekningsbidragsfremgang» i 2019 til erstatning for organisk vekst.

Underliggende dekningsbidragsfremgang

Beregning av bonusoppnåelse for underliggende dekningsbidragsfremgang i prosent av dekningsbidrag foregående år er knyttet til det selskapsnivået den enkelte leder inngår i, med en fastlagt skala med startpunkt og maksimalpunkt for henholdsvis fremgang og bonusuttelling.

Avsluttende diskresjonær vurdering

Etter at bonus er fastsatt i henhold til de finansielle kvantitative mål og individuell måloppnåelse, skal den enkelte leder foreta en diskresjonær vurdering av medarbeidernes bonus der individuelle bidrag for å støtte «One Orkla», forenklinger i verdikjeden og utnyttelse av nye forretningsmuligheter vektlegges.

b) Langtidsinsentivordning (LTI-ordningen)

Orkla har en LTI-ordning som er kontantbasert og samtidig koblet til utviklingen i aksjekursen.

Hensikten med ordningen er å:

- Belønne langsiktig verdiskapning og «One Orkla»-adferd
- Etablere et langsiktig interessefellesskap med aksjonærene
- Bidra til å beholde nødvendig kompetanse (ledere/nøkkelpersoner)
- Opprettholde konkurransedyktige totalkompensasjonsvilkår for ledere/nøkkelpersoner

Deltakere i LTI-ordningen nomineres årlig og tildeling skjer for et år ad gangen etter godkjenning av konsernsjefen. I 2018 var det 86 personer som fikk tildelt LTI. Deltakere i konsernets LTI-ordning vil normalt også være omfattet av Orklas årsbonusordning.

LTI-ordningen som har vært gjeldende frem til og med 2017 (tildelt 2018), er beskrevet i note 5 i Orkla ASA. Fra og med tildeling i 2019 er det vedtatt å løsrive nivået på tildelt beløp fra årsbonusordningen. Tildelingen vil bli fastsatt på grunnlag av vurderinger av individuelle bidrag i forhold til forhåndsdefinerte langsiktige kriterier fastsatt i 2018. Tildelingen målsetter å tilsvare 30 % av årslønn ved «God prestasjon», i henhold til de forhåndsdefinerte kriterier. Tildeling kan ikke overskride 50 % av årslønn, og samlet verdi av tildeling under årsbonusordningen og tildelt LTI i ett år kan heller ikke overstige en årslønn. Tildelt beløp reguleres som tidligere med utviklingen av Orkla-aksjen frem til utbetaling. Sluttkursen dagen etter generalforsamlingen benyttes. Utbetalingen under LTI-ordningen kan tidligst kreves med 1/3 etter 24 måneder, 1/3 etter 36 måneder og 1/3 etter 48 måneder. Etter maksimalt 60 måneder vil LTI utbetales i sin helhet.

(iii) Andre kompensasjonselementer

Aksjer med rabatt til ansatte:

Konsernet har i flere år gjennomført en ordning hvor de ansatte får anledning til å kjøpe et begrenset antall aksjer med en rabatt i forhold til børskurs. For 2018 ble det tilbudt tre ulike kjøpsalternativer: 28.000, 15.000 og 8.000 NOK (beløp etter rabatt). Rabatten var i 2018 25 % i forhold til børskurs. Bindingstiden for kjøpte aksjer er to år. Kostnadene for aksjespareordningen i 2018 var ca. 16 mill. kroner.

Styret anbefaler overfor generalforsamlingen å videreføre aksjeordningen for ansatte, med de samme kjøpsalternativer og betingelser som i 2018.

Aksjebaserte insentivordninger

PRINSIPP

Salg av aksjer til ansatte til under markedsverdi regnskapsføres ved at differansen mellom markedsverdi på aksjene og kjøpspris blir lønnskostnad.

Fra 2019 vil tildelingen av langsiktig insentivavtale (LTI) bli fastsatt på grunnlag av vurderinger av individuelle bidrag i forhold til forhåndsdefinerte langsiktige kriterier fastsatt i 2018. Tildelingen målsetter å tilsvare 30 % av årslønn ved «God prestasjon», i henhold til de forhåndsdefinerte kriterier. Tildeling kan ikke overskride 50 % av årslønn, og samlet verdi av tildeling under årsbonusordningen og tildelt LTI i ett år kan heller ikke overstige en årslønn. Tildelt beløp reguleres som tidligere med utviklingen av Orkla-aksjen frem til utbetalingsdato. Utbetalingen under LTI-ordningen kan tidligst kreves med 1/3 etter henholdsvis 24 måneder, 36 måneder og 48 måneder. Etter maksimalt 60 måneder vil LTI utbetales i sin helhet. Regnskapsføringen vil gjenspeile opptjeningstiden og kostnadsføring av ny ordning starter etter tildeling i 2019.

NOTE 12 PENSJONER

Konsernet har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsplaner. I en innskuddsbasert ordning har selskapet kun ansvar for å betale løpende innskudd til den ansattes pensjonsordning, mens den ansatte selv har risikoen for fremtidig verdiutvikling på egne pensjonsmidler. I en ytelsesbasert ordning vil selskapet ha fullt ansvar og risiko knyttet til å betale en fremtidig pensjon til den ansatte, målt i forhold til sluttlønn. Majoriteten av Orklas pensjonsplaner er innskuddsplaner.

P PRINSIPP

I en **innskuddsbasert pensjonsplan** har foretaket ansvaret for å yte et avtalt tilskudd til den ansattes pensjonsbeholdning. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonssparingen. Når innskuddene er betalt gjenstår ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og det foreligger ingen forpliktelse å balanseføre. Pensjonskostnaden for innskuddsplaner vil være lik periodens innskudd til de ansattes pensjonssparing.

I en **ytelsesbasert pensjonsplan** har foretaket gitt de ansatte et løfte om et fremtidig pensjonsnivå, normalt angitt i prosent av sluttlønn ved pensjonstidspunktet. Foretaket har ansvaret for størrelsen på den fremtidige pensjonsytelsen, og den økonomiske verdien av denne forpliktelsen må resultat- og balanseføres.

Den påløpte forpliktelsen beregnes etter en lineær opptjeningsmodell, og måles som nåverdien av de estimerte fremtidige pensjonsutbetalinger som er opptjent på balansedagen. Den balanseførte nettoforpliktelsen utgjør summen av påløpt pensjonsforpliktelse minus virkelig verdi av eventuelle tilknyttede pensjonsmidler.

Endringer i forpliktelsen for ytelsesplaner som skyldes endringer i pensjonsplaner, resultatføres i sin helhet for de endringene som gir en eventuell umiddelbar fripoliserett. Estimatavik føres mot egenkapitalen gjennom totalresultatet i perioden de oppstår. Diskonteringseffekten av pensjonsforpliktelsen og forventet avkastning på pensjonsmidler presenteres netto under «Andre finanskostnader» i resultatregnskapet.

Innskuddsplaner

De fleste ansatte i Orklakonsernet er tilknyttet pensjonsordninger definert som innskuddsplaner. Innskuddsplaner omfatter også pensjonsordninger som er felles for flere selskaper, og der pensjonspremien fastsettes uavhengig av demografisk profil i det enkelte selskap (flerforetaksplan).

Orkla har innskuddssatser for selskapene i Norge som er tilpasset de forskriftssatte rammene for innskuddssatser for private tjenstepensjonsordninger. Se note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

Ytelsesplaner

Konsernet har noen pensjonsordninger klassifisert som fondsbaserte ytelsesplaner og noen ytelsesplaner som dekkes over selskapenes drift. Konsernets ytelsesplaner finnes i stor grad i Sverige og Norge. Disse landene står for henholdsvis ca. 63 % og 34 % av konsernets netto bokførte pensjonsforpliktelser.

Sverige

Pensjonsplanene i Sverige er «nettoordninger», som ikke knytter konsernets forpliktelser til endringer i den svenske sosialtrygden. Ordningene er i hovedsak bestemt av tariffavtaler. De blir ikke fondert, men avsatt i selskapenes balanse. For sikring av opptjente pensjonsrettigheter må selskapene tegne en kredittforsikring i forsikringsselskapet PRI Pensionsgaranti, som registrerer og beregner selskapenes pensjonsforpliktelser. Det er tariffestet at alle som er født i 1979 eller senere, skal omfattes av en innskuddsordning, slik at omfanget av de ytelsesbaserte pensjonsplanene etter reduseres.

Det finnes også noen pensjonsordninger, i hovedsak knyttet til ledende ansatte, finansiert gjennom kapitalforsikringer. Disse rapporteres brutto i regnskapet.

Det er hensyntatt lønnsskatt på pensjonsforpliktelsene i Sverige.

Norge

Netto pensjonsforpliktelser i Norge består i hovedsak av usikrede pensjonsordninger for tidligere nøkkelpersoner, førtidspensjonsordninger for konsernledelsen samt bokførte forpliktelser knyttet til innskuddsbasert ordning for ansatte med lønn over 12G.

Pensjonsordningen for ansatte i Norge med lønn over 12G har karakter av en innskuddsbasert ordning, men blir i samsvar med IFRS behandlet som en ytelsesordning. Pr. 31.12. rapporteres de faktiske innskudd og renter som påløper i ordningen.

AFP-ordningen er en flerforetaks ytelsesbasert pensjonsordning, men føres som en innskuddsordning i tråd med retningslinjer fra Finansdepartementet. Foretak som deltar i AFP-ordningen, er solidarisk ansvarlig for to tredeler av pensjonen som skal utbetales. Majoriteten av Orklas selskaper i Norge er tilknyttet AFP-ordningen. Premien for AFP har i 2018 vært 2,5 % av samlede lønnsutbetalinger mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp.

Forutsetninger ytelsesplaner

Diskonteringsrenten i Norge blir fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Norsk Regnskapsstiftelse legger til grunn at OMF-markedet representerer et tilstrekkelig dypt marked til å kunne brukes ved beregning av diskonteringsrenten. Orkla har valgt diskonteringsrente ut fra gjennomsnittlig løpetid på pensjonene i hvert selskap og i hver pensjonsordning. Der løpetiden er lenger enn 15 år, er OMF-rentekurven ekstrapolert med utgangspunkt i swaprenten.

Diskonteringsrenten er tilpasset rentenivået i de enkelte land. I Norge varierer diskonteringsrenten mellom 2,0 % og 2,5 %, avhengig av løpetid på den enkelte pensjonsplan.

Diskonteringsrenten i Sverige tar utgangspunkt i svenske bostadsobligasjoner og er redusert til 2,30 % for 2018, mot 2,50 % i 2017. Anslaget for forventet inflasjon er økt noe, fra 1,75 % til 1,80 %. Begge endringene vil gi noe høyere forpliktelser med effekt over totalresultatet (OCI).

Parametere som lønns- og G-vekst samt inflasjon er fastsatt i tråd med anbefalinger i de enkelte land.

Dødelighetsestimat er basert på mest mulig oppdaterte dødelighetstabeller for de ulike landene. For Norge er det K2013 som tillempes, og i Sverige DUS14. Estimatavvikene føres i totalresultatet (OCI) og er i alt vesentlig knyttet til endringer i de økonomiske forutsetningene.

Pensjonsmidler

Pensjonsavtaler med pensjonsmidler finnes nå i det alt vesentlige i Storbritannia. Pensjonsmidlene er i hovedsak investert i aksjer og obligasjoner. Estimert avkastning vil variere basert på sammensetningen av de ulike aktivaklassene. Sammensetning av pensjonsmidler fremkommer i tabellen nedenfor. Forventede innbetalinger av pensjonsmidler i 2019 er 4,4 mill. kroner.

E ESTIMATUSIKKERHET

Ytelsespensjoner beregnes ut fra et sett valgte økonomiske og actuarielle forutsetninger. Endringer i parametere som diskonteringsrente, fremtidig lønnsregulering etc. vil kunne gi til dels store utslag i beregnet pensjonsforpliktelse. På samme måte vil endringer i valgte forutsetninger for avkastning på pensjonsmidler kunne påvirke pensjonsmidlenes størrelse. En rimelig forventet endring i sentrale forutsetninger vil ikke være vesentlig for konsernet. Endringene i disse parameterne vil i hovedsak bli rapportert i totalresultatet. Orkla har fastsatt parametere i tråd med anbefalinger i de enkelte land.

	Norge		Sverige	
	2018	2017	2018	2017
Diskonteringsrente	2,0–2,5 %	1,7–2,3 %	2,30 %	2,50 %
Fremtidig lønnsregulering	2,25 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %
G-regulering ¹	2,25 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %
Pensjonsregulering	0 %	0 %	1,80 %	1,75 %
Frivillig avgang/turnover	0–5 %	0–5 %	3,00 %	3 %
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid (år)	6,8	7,3	13,3	13,7

¹1G er pr. 31.12.2018 NOK 96.883.

Sammensetning av netto pensjonskostnader

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Innskuddsplaner	(370)	(337)
Nåverdi av pensjonsopptjening (inkl. arbeidsgiveravgift)	(57)	(68)
Oppgjør pensjonsplaner	0	34 ¹
Pensjonskostnader ført som lønnskostnader	(427)	(371)
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	(31) ²	(79)
Forventet avkastning på pensjonsmidler	14	21
Pensjonskostnader ført som finanskostnader	(17)	(58)
Netto pensjonskostnader	(444)	(429)

¹Gjelder omdanning av pensjonsordning i Sonneveld og er presentert som «Andre inntekter og kostnader».

²Nedgang i rentekostnad skyldes dels negativ avkastning på ordning for ansatte med lønn over 12G.

Sammensetning av netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Brutto pensjonsforpliktelser fondsbaserte ordninger	(436)	(458)
Pensjonsmidler (virkelig verdi)	436	456
Faktisk netto pensjonsforpliktelse	0	(2)
Pensjonsforpliktelser som dekkes over drift	(1 989)	(1 954)
Balanseførte netto pensjonsforpliktelser	(1 989)	(1 956)
Balanseførte pensjonsforpliktelser	(2 019)	(1 988)
Balanseførte pensjonsmidler	30	32

Endring i brutto pensjonsforpliktelser i løpet av året

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Brutto pensjonsforpliktelser 1.1.	(2 412)	(2 534)
Nåverdi av pensjonsopptjening (inkl. arbeidsgiveravgift)	(57)	(68)
Rentekostnad av forpliktelsene	(31)	(79)
Estimatavvik ført mot totalresultatet	(73)	(67)
Oppkjøp/salg av virksomhet	0	(1)
Avkortning/oppgjør pensjonsplaner	3	316 ¹
Utbetalinger i løpet av året	113	133
Valutaeffekt	32	(112)
Brutto pensjonsforpliktelser 31.12.	(2 425)	(2 412)

¹Gjelder i hovedsak omdanning av pensjonsordningen i Sonneveld.

Endring i pensjonsmidler i løpet av året

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Pensjonsmidler (virkelig verdi) 1.1.	456	791
Forventet avkastning pensjonsmidler	14	21
Avkastningsavvik ført mot totalresultatet	(14)	25
Oppkjøp/salg virksomhet	0	0
Avkortning/oppgjør pensjonsordning	0	(339) ¹
Inn- og utbetaling i løpet av året	(23)	(42)
Valutaeffekt	0	45
Effekt av øvre grense pensjonsmidler (asset ceiling)	3	(45)
Pensjonsmidler (virkelig verdi) 31.12.	436	456

¹Gjelder i hovedsak omdanning av pensjonsordningen i Sonneveld.

Sammensetning av pensjonsmidler (virkelig verdi) pr. 31.12.

	2018	2017
Likvide midler og pengemarkedsplasseringer	56 %	4 %
Obligasjoner	9 %	30 %
Utlån	0 %	0 %
Aksjer	35 %	66 %
Fast eiendom	0 %	0 %
Sum pensjonsmidler	100 %	100 %

Oversikt over netto pensjonsforpliktelser og avvik de fire siste år

Beløp i mill. NOK	2018	2017	2016	2015
Brutto pensjonsforpliktelser	(2 425)	(2 412)	(2 534)	(2 256)
Pensjonsmidler	436	456	791	391
Netto pensjonsforpliktelser	(1 989)	(1 956)	(1 743)	(1 865)
Endring estimat- og planavvik i brutto pensjonsforpliktelser	(73)	(67)	(91)	(48)
Endring avkastningsavvik i pensjonsmidler	(14)	25	22	26

NOTE 13 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Orklakonsernet har valgt en artsinndelt resultatpresentasjon. Hovedsplitten i oppstillingsplanen for driftskostnader er mellom «Varekostnader», «Lønnskostnader», «Avskrivninger/amortiseringer» samt «Andre driftskostnader». De viktigste postene i «Andre driftskostnader» er splittet opp nedenfor.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Eksterne salgsfrakter	(901)	(793)
Energikostnader (produksjon og oppvarming)	(726)	(645)
Reklame	(1 516)	(1 534)
Reparasjons- og vedlikeholdskostnader	(507)	(460)
Konsulenter, rådgivere og andre innleide tjenester	(519)	(503)
Driftskostnader transportmidler	(143)	(152)
Leiekostnader/leasing	(487)	(453)
Annet	(1 965)	(1 917)
Sum andre driftskostnader	(6 764)	(6 457)

P PRINSIPP

Andre driftskostnader regnskapsføres når de påløper etter periodiseringsprinsippet og utgjør kostnadsarter som ikke klassifiseres på linjene for varekostnader, lønnskostnader eller av- og nedskrivninger.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla har et mål om 20 % reduksjon i energiforbruket for perioden 2014–2020 og 30 % reduksjon frem til 2025. For å spre beste praksis for energieffektivisering utarbeidet Orkla i 2015 et sentralt energiinitiativ som en del av programmet «Improved Resource and Energy Efficiency». Programmet har bidratt til at stadig flere effektiviseringsprosjekter gjennomføres innenfor alle forretningsområdene. Justert for oppkjøp av selskaper og økt omsetning, er energiforbruket redusert med 10 % siden 2014.

NOTE 14 ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER

Andre inntekter og kostnader dreier seg om poster som bare i begrenset grad er utsagnskraftige for å forklare løpende inntjening. Hovedhensikten med denne linjen er å skille ut slike poster og gjøre driftsutviklingen og sammenlignbarheten på artslinjene presentert i EBIT (adj.) mer relevant for virksomheten.

Andre inntekter og kostnader

Beløp i mill. NOK	2018	2017
M&A- og integrasjonskostnader	(129)	(149)
Slutttoppgjør i ansettelsesforhold og lignende	(114)	(89)
Gevinster/nedskrivninger i forbindelse med samordningsprosjekter	(1)	192
Andre restruktureringskostnader og andre poster	(238)	(155)
Sum	(482)	(201)
Herav:		
Nedskrivning varige driftsmidler	(50)	(146)
Nedskrivning immaterielle eiendeler	(5)	-
Nedskrivning varelager (Harris)	(34)	-

Fem største poster i andre inntekter og kostnader:

	2018	2017
Oppkjøpskostnader (M&A)	(64)	(46)
Prosjekt Harris UK (2018) / Integrasjon Harris (2017)	(57)	(37)
Flytting av grønnsaks- og sildeproduksjon fra Finland	(62)	-
Restrukturering salgsapparat etc.	(39)	-
Flytting av saftproduksjonen fra Danmark til Kumla i Sverige	(28)	-
Gevinst og restrukturering i forbindelse med salg av K-Salat og Pastella	-	82
Kostnader nytt felles ERP-prosjekt (Project One)	-	(42)
Restrukturering administrative funksjoner OHPC	-	(40)

P PRINSIPP

«Andre inntekter og kostnader» er presentert etter konsernets segmentfordelte resultat (EBIT adj.) og inneholder poster som M&A-kostnader, restrukturerings- og integrasjonskostnader, eventuelle større gevinster og nedskrivninger på både materielle og immaterielle eiendeler, samt andre poster som kun i begrenset grad er utsagnskraftige til å forklare løpende lønnsomhet.

M&A-kostnader gjelder kostnader ved oppkjøp av selskaper som ikke kan balanseføres sammen med aksjene. Dette gjelder både gjennomførte og ikke gjennomførte oppkjøp. Periodisering av kostnader ved salg av selskap inngår også på denne linjen, inntil endelig salg blir gjennomført. Da vil salgskostnadene bli innregnet i gevinst-/tapsberegningen og presentert sammen med denne.

Andre inntekter og kostnader for 2018 er summen av mange ulike prosjekter og initiativ. De største enkeltpostene er presentert i egen tabell i denne noten.

Utviklingen i UK-virksomheten i House Care har vært svak siden oppkjøpet i september 2016. Det er igangsatt et prosjekt for å bringe lønnsomheten minst tilbake til det nivået Orkla kjøpte virksomheten på. Prosjektet ble formelt vedtatt i 4. kvartal. Det er gjort nedskrivninger av varelager og foretatt avsetninger. I hovedsak vil prosjektet inkludere en relansering av Harris varemerket med en betydelig forenkling av kompleksitet i både sortiment og varelagerstruktur.

Det skjer endringer i rammebetingelsene for Orkla og både Rema 1000 (1. januar 2018) og COOP (fra 1. juli 2019) har sagt opp avtalene om varefremmere. Dette medfører at det påløper avvikling- og restruktureringskostnader knyttet til salgsapparatet.

Øvrige netto kostnader består av salg av et varemerke og kostnader til ulike prosjekter knyttet til at konsernet er i stadig utvikling. Det er igangsatt både «One Orkla» initiativ og foregår flere samordnings- og forbedringsprosjekter. Nye prosjekter er samordning av Orkla Care selskaper i Sverige og Finland, mens de løpende prosjektene knyttet til sjokoladeproduksjonen i Latvia og konkurransekraftprosjekt i Kungälv, begge gjennomført av Orkla Confectionery & Snacks, samordningsprosjekter i Orkla Food Ingredients samt flere prosjekter i Orkla Foods vil pågå en god periode fremover. Pizzaprojektet på Stranda er inndelt i flere faser og tidlige prosjektutgifter i hver fase blir kostnadsført. Hovedprosjektet blir balanseført.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Som et ledd i arbeidet med å utvikle en langsiktig konkurransedyktig produksjonsstruktur, har Orkla i 2018 lagt ned to fabrikker og besluttet å legge ned ytterligere to. Hensikten med disse endringene er å styrke konsernets langsiktige konkurranseevne gjennom bedre kapasitetsutnyttelse, mer effektiv drift og økt effekt av investeringer i produksjonsutstyr. I alt er rundt 440 ansatte berørt av endringene, og ansatte som har mistet arbeidet har fått støtte til å søke nytt arbeid eller ta videreutdanning.

NOTE 15 RENTER OG ANDRE FINANSPOSTER

Finansinntekter og finanskostnader består i hovedsak av renteinntekter og rentekostnader knyttet til konsernets totale finansiering. Videre inngår andre finansposter som ikke kan knyttes til operasjonelle forhold.

P PRINSIPP

Renteinntekter og rentekostnader på lån og fordringer er beregnet etter effektiv rentemetode. Beredskapsprovisjon og kostnader ved låneopptak rapporteres som «Øvrige finanskostnader». Finanselementet i pensjonskostnadene inngår i «Andre finanskostnader», og er beskrevet i note 12. Lånekostnader for eiendom under oppføring balanseføres sammen med drifts-middelet. Valutagevinst eller tap som oppstår fra operasjonelle eiendeler og gjeld, samt sikring av slike, rapporteres under driftsinntekter eller driftskostnader. Annen valutagevinst eller tap rapporteres netto i finansinntekter og finanskostnader. Valutagevinst eller tap knyttet til netto-investering i utenlandsk virksomhet er omtalt i note 31.

Renteinntekter og rentekostnader

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Renteinntekter	24	33
Virkelig verdijustering ført som renteinntekter	-	57
Sum renteinntekter	24	90
Rentekostnader	(158)	(240)
Balanseførte rentekostnader	5	1
Virkelig verdijustering ført som finanskostnader	(30)	-
Sum rentekostnader	(183)	(239)
Renter, netto	(159)	(149)

Finansinntekter og finanskostnader

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Gevinster, tap og nedskrivninger aksjer og finansielle eiendeler	-	47
Mottatte utbytter	3	7
Øvrige finansinntekter	4	22
Sum andre finansinntekter	7	76
Netto valutatap	(3)	(3)
Netto finanselement pensjoner (se note 12)	(17)	(58)
Øvrige finanskostnader	(29)	(42)
Sum andre finanskostnader	(49)	(103)
Sum andre finansposter	(42)	(27)

Avstemming mot kontantstrøm

Renter, netto	(159)	(149)
Andre finansposter, netto	(42)	(27)
Sum renter og andre finansposter (A)	(201)	(176)

Poster som vises på andre linjer i kontantstrømmen:

Gevinster, tap og nedskrivninger aksjer og finansielle eiendeler	-	(47)
Mottatte utbytter	(3)	(7)
Sum poster som vises på andre linjer i kontantstrømmen (B)	(3)	(54)

Poster uten kontantstrømeffekt:

Endring i avsatte renter o.l.	18	(21)
Netto renter pensjoner uten kontantstrømeffekt	17	58
Virkelig verdijustering ført som renteinntekter/rentekostnader	15	(29)
Virkelig verdijustering ført som finansinntekter/finanskostnader	9	-
Sum poster uten kontantstrømeffekt, se kontantstrømoppstilling (C)	59	8

Betalte finansposter kontantstrøm (se note 40) (A+B+C)	(145)	(222)
--	-------	-------

NOTE 16 SKATTER

Skatter viser myndighetenes beskatning av overskudd i konsernets ulike selskaper og land. Merverdiavgift, arbeidsgiveravgift, eiendomsskatt, særavgifter, toll og lignende indirekte skatter er ikke en del av «Skatter». Skattekostnaden beregnes på grunnlag av regnskapsmessig resultat og splittes i periodeskatt og endring i forpliktelser ved utsatt skatt. Forpliktelser ved utsatt skatt oppstår når regnskaps- og skattemessig periodisering er forskjellig (midlertidige forskjeller).

P PRINSIPP

Forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt vurderes til det beløpet som forventes betalt til eller mottatt fra skattemyndighetene. Skattesatser og skatteregler som benyttes, er de som er vedtatt eller i hovedsak vedtatt innen slutten av rapporteringsperioden i de landene hvor konsernet opererer og genererer skattepliktige inntekter.

Forpliktelse og eiendel ved utsatt skatt er beregnet for alle midlertidige forskjeller mellom skattemessig verdi på eiendels- og gjeldsposter og deres regnskapsmessige verdier i konsernregnskapet samt på skattemessige underskudd. For eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt benyttes de nominelle skattesatser som forventes å gjelde når eiendelen realiseres eller forpliktelsen gjøres opp.

Eiendel ved utsatt skatt på skattemessige underskudd og andre skattereduserende midlertidige forskjeller er ført opp i den grad det er sannsynlig at disse kan anvendes mot fremtidige skattepliktige inntekter.

Forpliktelse ved utsatt skatt knyttet til sjablongskatt, kildeskatt og annen skatt på utbytte er ført opp på tilbakeholdte overskudd i tilknyttede selskaper samt utenlandske datterselskaper når det forventes at det vil bli betalt utbytte i overskuelig fremtid.

Forpliktelse ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller knyttet til investeringer i datter-selskaper og tilknyttede selskaper er ført opp når det er sannsynlig at forskjellen kommer til å bli reversert i overskuelig fremtid. Forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt som oppstår ved førstegangsinregning av goodwill føres ikke opp.

Forpliktelse og eiendel ved utsatt skatt utlignes kun når det følger av skattereglene, og konsernet har til hensikt å benytte seg av mulighetene til å konsolidere skatteposisjonene ved hjelp av konsernbidrag eller annen skattekonsolidering.

Skattekostnad

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Resultat før skatt	4 358	4 571
Periodeskatt	(996)	(865)
Endring forpliktelser ved utsatt skatt	(8)	(115)
Sum skattekostnad	(1 004)	(980)
Skatt i % av «Resultat før skattekostnad»	23,0 %	21,4 %
Skatt i % av «Resultat før skattekostnad» korrigert for tilknyttede selskaper	24,5 %	23,0 %

Orklas effektive skattekostnad korrigert for tilknyttede selskaper er øket med 1,5 prosentpoeng, fra 23 % i 2017 til 24,5 % i 2018. Denne økningen skyldes hovedsakelig effekten av økt grunnrenteskatt som følge av høyere resultatbidrag fra energivirksomheten i Norge som har 58,7 % nominell skattesats.

Avstemming av konsernets skatteprosent

Tabellen gir en avstemming av rapportert skattekostnad mot skattekostnad basert på norsk skattesats 23 % (24 % i 2017). De vesentligste komponentene i skattekostnaden er spesifisert.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Norsk skatteprosent av resultat før skatt	(1 002)	(1 097)
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	61	75
Utsatt skatt tilbakeholdte overskudd i tilknyttede selskaper	4	(1)
Virksomhet med annen skattesats enn i Norge	49	61
Skattelovsendringer	10	0
Nedskrivning aksjer, gevinster/tap og utbytter, fritaksmetoden	0	29
Ikke fradragsberettigede kostnader / skattefrie inntekter	(16)	(7)
Ikke fradragsberettigede transaksjonskostnader	(11)	(15)
Innregning av tidligere års ikke innregnede eiendeler	14	41
Ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt	(26)	(7)
Korreksjon tidligere års skatter	25	(6)
Andre betalbare skatter (grunnrente- og kildeskatt)	(112)	(53)
Konsernets skattekostnad	(1 004)	(980)

Orkla har betydelige skattegrunnlag i Norge, Sverige og Danmark. Ordinær selskapsskatt for selskaper hjemmehørende i Norge ble redusert fra 24 % til 23 % med effekt fra 2018. Selskaps- skatten i Norge og Sverige er ytterligere redusert fra henholdsvis 23 % og 22 % til 22 % og 21,4 % med effekt fra 2019. Effekten av den reduserte skattesatsen på de midlertidige forskjellene ved årets utgang er en inntektsføring på henholdsvis 4 mill. kroner og 6 mill. kroner i Norge og Sverige over resultatet og en godskrivning av totalresultatet på 4 mill. kroner i Norge.

Orklas virksomheter i land med andre skattesatser enn 23 % bidrar netto til at skattekostnaden blir redusert. I 2018 er effekten av dette en reduksjon på 47 mill. kroner av skattekostnaden, hvorav de svenske, finske og danske datterselskapene utgjør henholdsvis 11 mill. kroner, 11 mill. kroner og 5 mill. kroner.

Resultater fra tilknyttede selskaper er innregnet etter skatt og påvirker i utgangspunktet ikke konsernets skattekostnad. Det er imidlertid avsatt for sjablongskatt på tilbakeholdte overskudd i tilknyttede selskaper, til sammen 23 mill. kroner, hvorav 4 mill. kroner er resultatført i 2018.

Endring i ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt på tilsammen 26 mill. kroner gjelder skattemessige underskudd i Polen, Spania, Sverige, Frankrike, Tyskland og Finland. Innregning av tidligere års ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt på 14 mill. kroner gjelder hovedsakelig Orkla Food Ingredients-selskaper i Danmark, Romania og Slovakia, samt Orklas forsikrings- selskap i Irland.

Konsernet har aktivitet i kraftbransjen som er underlagt særbeskatning i Norge. Grunnrente- skatten utgjør i 2018 2,6 %-poeng av den effektive skattesatsen på 23,5 %.

Skattetvister knyttet til Saudefaldene

Det pågående søksmålet mot Sentralskattekontoret for storbedrifiers kontorvedtak fra 24. april 2014 ble forlikt i mars 2018. Resultatet av forliket var at fradragsberettiget andel leie- kostnad for Saudefaldene ble økt fra 40 % til 46,5 %, mens de øvrige påstander ble frafalt.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Gjennom tilstedeværelse i mange land bidrar Orkla til samfunnet ved betaling av ulike skatter og avgifter, herunder selskapsskatt. Orklas konsernstrategi for skatt beskriver viktige skatteprinsipper som alle selskapene i konsernet skal følge. Disse er basert på ønsket om åpenhet, etterlevelse av regelverk og god risikostyring. Orklas selskaper skal betale skatt i samsvar med lover og regler i de landene hvor de har virksomhet.

Nedenfor listes periodeskatt (betalbar selskapsskatt) i resultatregnskapet for Orklas hovedområder:

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Norge	488	301
Sverige	233	184
Danmark	83	160
Finland og Island	61	55
Resten av verden	131	165
Resultatført periodeskatt	996	865

Forpliktelser ved utsatt skatt

Forpliktelser ved utsatt skatt representerer fremtidige betalbare skattemessige forpliktelser for konsernet. Tabellen nedenfor lister opp eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller mellom skattemessig og regnskapsmessig verdi.

Utsatt skatt på midlertidige forskjeller

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Sikringsreserve i egenkapitalen	(48)	(68)
Immaterielle eiendeler	1 135	1 108
Varige driftsmidler	311	328
Netto pensjonsforpliktelser	(257)	(244)
Gevinst og tapskonto o.l.	311	341
Øvrige langsiktige poster	277	304
Sum langsiktige poster	1 729	1 769
Avsetninger	(70)	(111)
Andre kortsiktige poster	(75)	(50)
Sum kortsiktige poster	(145)	(161)
Underskudd til fremføring	(138)	(114)
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 446	1 494
Utsatt skattefordel kraftverkskatt ¹	(21)	(19)
Ikke balanseførte eiendeler ved utsatt skatt	108	89
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 533	1 564
Endring forpliktelser ved utsatt skatt	31	(75)
Endring forpliktelser ved utsatt skatt ikke videreført virksomhet	-	(28)
Netto forpliktelser ved utsatt skatt videreført virksomhet	31	(103)
Endring utsatt skatt sikringsreserven ført mot totalresultatet	20	27
Endring utsatt skatt estimatavvik pensjoner mot totalresultatet	(26)	(9)
Kjøp/salg av selskaper, valutaeffekter mv.	(18)	24
Sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet	(15)	(54)
Endringer forpliktelser ved utsatt skatt i resultatregnskapet	(8)	(115)

¹Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt knyttet til kraftverkskatt er ført brutto pr. kraftverk.

Netto forpliktelser ved utsatt skatt presentert i balansen

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Forpliktelser ved utsatt skatt	1 566	1 604
Eiendeler ved utsatt skatt	33	40
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 533	1 564

Utløpstidspunkt for fremførbare skattemessige underskudd

Skattemessige underskudd til fremføring på 643 mill. kroner utgjør en fordel ved utsatt skatt på 139 mill. kroner, hvorav kun 38 mill. kroner er innregnet. Fremførte skattemessige underskudd som ikke er innregnet, beløper seg til 457 mill. kroner. Av disse er 273 mill. kroner uten forfallstidspunkt, 13 mill. kroner forfaller fra 2025 og fremover, 72 mill. kroner forfaller i perioden 2022–2024, og 99 mill. kroner forfaller i perioden 2019–2021.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
2018	-	22
2019	38	23
2020	39	25
2021	26	26
2022	12	20
2023	57	16
2024	7	19
2025 eller senere	34	35
Uten utløpstidspunkt	430	335
Sum skattemessige fremførbare underskudd	643	521

Eiendel ved utsatt skatt er bare balanseført i den grad det er sannsynlig at det vil oppstå fremtidig skattepliktig overskudd som er stort nok til å utnytte skattefordelen, enten ved at enheten har vist overskudd nylig, eller ved at det er identifisert eiendeler med merverdier. I den utstrekning man ikke kan sannsynliggjøre tilstrekkelige overskudd i fremtiden til å absorbere de skatte-reducerende midlertidige forskjellene, er eiendel ved utsatt skatt ikke innregnet. Virksomhetene Orkla Care, Hamé og Harris har skattereduserende midlertidige forskjeller i Spania, Polen, Øst-Europa og Storbritannia som ikke er innregnet.

Både det norske, svenske og finske skattekonsernet har benyttet alle tilgjengelige skattemessige underskudd til fremføring og er i betalbar skatteposisjon i 2018.

Det er avsatt til sammen 84 mill. kroner i skatt på tilbakeholdt overskudd i Estland, hvorav 15 mill. kroner er resultatført i 2018. Det er avsatt 8 mill. kroner på tilbakeholdt overskudd i Latvia.

Skattereduserende midlertidige forskjeller med tilhørende eiendel ved utsatt skatt

Beløp i mill. NOK	Skatte- reduserende midlertidige forskjeller	Balanseført eiendel utsatt skatt	Ikke balanseført eiendel utsatt skatt	Sum eiendel utsatt skatt
Skattemessige underskudd til fremføring				
Spania	172	2	41	43
Storbritannia	125	13	9	22
Polen	61	1	11	12
Sveits	55	0	14	14
Danmark	52	8	3	11
Andre	178	14	23	37
Sum	643	38	101	139
Andre skattereduserende forskjeller	1 423	306	7	313
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	2 066	344	108	452
Nettoføring av utsatt skatt	(1 415)	(311)	0	(311)
Netto skattereduserende midlertidige forskjeller	651	33	108	141

NOTE 17 RESULTAT PR. AKSJE

Resultat pr. aksje er én av flere indikatorer som kan benyttes i finansielle analyser for å vurdere utviklingen i et selskap. Nøkkeltallet viser hvor mye periodens årsresultat etter minoriteter utgjør pr. aksje.

P PRINSIPP

Resultat pr. aksje blir beregnet ved å dividere årsresultat etter minoriteter på gjennomsnittlig eksternt eide aksjer gjennom perioden.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Årsresultat etter minoriteter for videreført virksomhet	3 272	3 516
Gevinst/tap/resultat ikke videreført virksomhet	0	5 066
Årsresultat etter minoriteter	3 272	8 582
Vektet gjennomsnittlig eksternt eide aksjer	1 008 809 691	1 017 472 462
Resultat pr. aksje (NOK)	3,24	8,43
Resultat pr. aksje for ikke videreført virksomhet (NOK)	0,00	4,97
Resultat pr. aksje for videreført virksomhet (NOK)	3,24	3,46

Det er ingen aksjeordninger i konsernet med utvanningseffekt.

NOTE 18 NEDSKRIVNINGSVURDERINGER

Verdien på langsiktige balanseførte eiendeler vil i stor grad være bygget på skjønn og estimer. Det er viktig at brukerne av regnskapet er kjent med de forutsetningene som gjelder for verdsettingen av disse eiendelene, og hvordan konsernet vurderer fremtidig inntjening. Spesiell oppmerksomhet rettes mot eiendeler som i utgangspunktet ikke blir avskrevet eller amortisert. I Orklakonsernets regnskap vil dette i hovedsak dreie seg om goodwill og varemerker med ubestemt levetid.

Løpende overvåking av langsiktige eiendeler

Orklakonsernet har vesentlige langsiktige eiendeler i form av materielle (varige driftsmidler) og immaterielle eiendeler. Utvidet forklaring og utviklingen i disse eiendelene er presentert i note 19 og note 20. I tillegg har konsernet andre langsiktige eiendeler, som i hovedsak gjelder investeringer i selskaper ført etter egenkapitalmetoden. Disse er behandlet i note 6 og inngår ikke i drøftelsen nedenfor.

De balanseførte eiendelene overvåkes løpende, og dersom det er indikatorer på at verdiene av eiendelene ikke lenger er gjenvinnbare, vil det straks bli foretatt verdifallstest for å sjekke om eiendelene fortsatt kan forsvare sine regnskapsførte verdier. Dersom nye estimer konkluderer med at verdiene ikke lenger er gjenvinnbare, foretas nedskrivning av eiendelene til gjenvinnbart beløp, det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi (neddiskontert kontantstrøm).

Konsernet har i tråd med vedtatte prinsipper gjennomført verdifallstester for alle immaterielle eiendeler med ubestemt levetid og for all goodwill før avleggelse av 3. kvartal. Det har ikke vært noen nedskrivninger av immaterielle eiendeler eller varige driftsmidler som følge av disse testene. Utviklingen i UK-virksomheten i House Care har vært svak siden oppkjøpet i september 2016. Det er igangsatt et prosjekt for å bringe lønnsomheten minst tilbake til det nivået Orkla kjøpte virksomheten på. Situasjonen i Harris vil bli fulgt nøye og det er definert løpende fremtidige delmål i prosjektet som forutsettes å bli nådd, for at en verdifallssituasjon ikke skal oppstå. Se ytterligere omtale i note 14.

Det er også gjennomført en oppdatert verdivurdering av kraftverkene i Sauda. Det pågår fortsatt både skattesaker og eiendomsavgiftssaker knyttet til Saudefaldene, se note 16 og 39. Vurderingen av verdien av Sønnå Høy er basert på fremtidige estimer om kraftpriser og avtalefestet produksjon i leieperioden samt verdi ved tilbakelevering til Statkraft. Benyttet WACC reflekterer lavere risiko enn for øvrige konsernselskaper. Den foretatte vurderingen forsvare konsernets investering i Saudefaldene.

Det er ellers ikke identifisert mindreverdier knyttet til varige driftsmidler eller immaterielle eiendeler i konsernet.

PRINSIPP

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid amortiseres ikke løpende. Disse eiendelene testes derfor minst årlig for verdifall. I Orkla gjøres dette i 3. kvartal. I tilfelle det foreligger særlige indikasjoner på verdifall, gjennomføres verdifallstester hyppigere. Kontantstrømmer knyttet til eiendelene identifiseres og neddiskonteres. Fremtidig kontantstrøm er basert på gitte forutsetninger (se egen tabell i denne noten) og enhetens vedtatte planer. Dersom neddiskontert verdi av fremtidige kontantstrømmer er lavere enn balanseført verdi av enhetens anvendte kapital, gjennomføres nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Dersom neddiskontert verdi er høyere enn anvendt kapital, betyr dette at verdien av den immaterielle eiendelen eller goodwillen er gjenvinnbar. I de tilfellene neddiskontert verdi overstiger anvendt kapital med mindre enn 20 %, gjøres det en ytterligere sensitivitetsanalyse for å sikre beregningen. Anvendt kapital er definert gjennom presentasjonen av segmenter i note 7. I aktuelle tilfeller gjennomgås forutsetninger og estimer på nytt, og det måles i hvor stor grad investeringen er robust i forhold til disse. Alternativt vil eiendelens salgsverdi beregnes for å se om denne gir støtte til å opprettholde bokført verdi.

Varemerker med ubestemt levetid testes for verdifall ved at estimer på fremtidig salg av det aktuelle varemerket neddiskonteres og måles opp mot varemerkets bokførte verdi. Dette blir gjort ut fra en modell hvor varemerkets neddiskonterte verdi blir kalkulert med en prosent-sats som indikerer varemerkets styrke. Denne styrken ble forutsatt ved kjøpet og videreføres i utgangspunktet ved verdifallstesting.

Kontantstrømgenererende enheter

En kontantstrømgenererende enhet (KGE) er det laveste nivået en kan måle uavhengige kontantstrømmer fra. Det øverste nivået på en KGE vil være et rapportert segment. Ingen av de rapporterte segmentene pr. 31. desember 2018 utgjør en egen KGE.

Deler av virksomheten i Orkla Foods ligger i selskaper som har vært i konsernet i svært lang tid. I disse selskapene var det ikke knyttet opp noen balanseførte immaterielle eiendeler. Kjøpet av Rieber & Søn Norge i 2013 har blitt fullintegrert i Orkla Foods Norge, og merverdi knyttet til oppkjøpet må forsvares av den samlede enheten. Det samme er forholdet for Rieber & Søn-virksomhetene som ble overtatt i henholdsvis Sverige (Frödinge inn i Orkla Foods Sverige) og Danmark (Rieber & Søn Danmark inn i Orkla Foods Danmark). Også her er det de samlede enhetene som må forsvare merverdiene. Orkla Foods Sverige (tidligere Procordia og Abba Seafood) ble ervervet i 1995, og goodwill knyttet til disse, ble amortisert med 1/20 pr. år i

perioden fra oppkjøp til 1. januar 2004, da overgangen til IFRS skjedde. Dette betyr at den opprinnelige goodwillen fra disse kjøpene er omtrent halvert i forhold til anskaffelseskost.

Virksomhetsstrukturen i Orkla Confectionery & Snacks er organisert i ett selskap pr. land. Dette betyr at verdifall på merverdier blir testet på dette nivået.

I Orkla Care har Orkla Home & Personal Care (OHPC) vært i konsernet i lang tid. Både kjøpet av Jordan (eksklusiv House Care) (2012) og den delen av Cederroth-kjøpet (2015) som inngår i Home Care og Personal Care, har blitt fullintegrert i OHPC-delen. Den samlede enheten må forsvare merverdiene fra disse kjøpene.

Selskap som ble oppkjøpt av Orkla Health i 2005 og 2006 (Collett Pharma og Dansk Droge), er også fullintegrert i eksisterende virksomhet. De ulike kontantstrømmene er ikke mulig å skille fra hverandre, og enhetene i Orkla Health blir således verdifallstestet samlet. Integrasjonen med de enhetene som allerede lå i Orkla før oppkjøpet, gir samlet en avkastning godt over avkastningskravet. Den delen av Cederroth (2015) som inngår i Orkla Health, er fullintegrert, og merverdier fra kjøpet vil måtte forsvares av den samlede enheten. Orkla Health inngår i Orkla Care.

Orkla Wound Care-delen av Cederroth-kjøpet (Salvequick sårpleieprodukter etc.) og Orkla House Care (malerverktøydelen av Jordan-kjøpet) er egne KGEer og må forsvare sine verdier på egen basis. Kjøpet av Harris inngår foreløpig som en selvstendig enhet i Orkla House Care og testes på individuell basis. Harris forventes på sikt å bli inkorporert i et samlet Orkla House Care.

Orkla Food Ingredients består av mange ulike enheter, og disse utgjør i hovedsak egne KGEer og testes individuelt. Testene gjennomføres for ca. 20 KGEer.

Varemerker

For varemerker vil ny organisering normalt ikke endre muligheten til å måle de ulike merkenes styrke. Varemerkene lever videre i den nye organisasjonen og vil i de fleste tilfellene kunne identifiseres fremover. Verdien av et varemerke vil være dynamisk, og nye produkter som lanseres under det gitte varemerket, vil være med på å opprettholde merkets verdi.

Budsjettforutsetninger

Merkevarevirksomheten er i utgangspunktet relativt stabil i forhold til svingninger i markedene. Beregninger av fremtidig kontantstrøm bygger på en rekke forutsetninger. Dette gjelder både forhold som forutsetninger om den økonomiske utviklingen og forhold som forutsetninger om antatt levetid på viktige varemerker. Kontantstrømestimatene er sensitive overfor endringer

i råvarepriser og derigjennom innkjøpspriser samt tilhørende evne til å opprettholde marginforutsetningene og markedsandeler. Fremtidig kontantstrøm er estimert med utgangspunkt i budsjett for kommende år og fire påfølgende prognoseår. Fra og med år seks er det beregnet en terminalverdi. De største KGEene er vist i egen tabell pr. segment. Hovedselskapene innen segmentet er presentert, og de viktigste faktorene som er lagt til grunn ved verdifallstestene, er oppsummert. KGEene opererer i forskjellige markeder, og tabellen er ment å gi en oversikt over de viktigste driverne. Se også egen varemerketabell i note 19 for å få totalbildet over balanseførte-, balanseførte gjennom goodwill- og ikke balanseførte varemerker.

Diskonteringssats

Diskonteringssatsen som benyttes, tar utgangspunkt i konsernets kapitalkostnad, som er beregnet til 7,2 % før skatt, basert på et veid gjennomsnitt av avkastningskrav for egen- og fremmedkapital (WACC) for konsernet. Egenkapitalavkastningskravet estimeres ved bruk av kapitalverdimodellen (CAPM). Fremmedkapitalavkastningskravet estimeres ut fra langsiktig risikofri rente tillagt en kredittmargin utledet av Orklas marginale langsiktige lånerente. Eksterne informasjonskilder benyttes for beregning av egenkapital- og fremmedkapitalkostnad. Diskonteringssatsen justeres for landrisiko, inflasjonsnivå og operasjonell risiko, tilpasset den aktuelle verdiberegning.

Sensitivitet

De største varemerke- og goodwillpostene er knyttet til virksomheter i god utvikling. Som nevnt ovenfor har utviklingen i UK-virksomheten i House Care har vært svak siden oppkjøpet i september 2016. For å kunne forsvare verdien, er det svært viktig at selskapet følger forventet utvikling.

En sammenligning av bokført anvendt kapital i merkevarevirksomheten med en gjennomsnittsverdi av «Sum Of The Parts» (SOTP) basert på analytikernes verdivurdering av tilsvarende område, viser betydelige merverdier. Merverdier varierer fra område til område, men alle de fire merkevareområdene viser at SOTP er klart høyere enn tilsvarende bokførte verdier.

Størst usikkerhet knytter det seg til de selskapene som nylig er kjøpt. Her er planer og forutsatt vekst basert på utviklingen i relativt nye markeder for konsernet. Ut fra de forutsetninger og forventninger som er lagt inn både i oppkjøpscasene og videre planer, forsvares imidlertid også disse virksomhetene sine balanseførte verdier, se dog om Harris ovenfor.

Selv en 2 %-endring i enten WACC eller vekst i terminalleddet vil alt annet like ikke medføre verdifall på vesentlige varemerker og goodwillposter.

Goodwill- og varemerkepostene listes i tabeller på de neste sidene.

Sentrale forutsetninger for å beregne fremtidig utvikling

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods (OF)					Orkla Confectionery & Snacks (OC&S)						
		Goodwill		Varemerker			Goodwill		Varemerker			
	Enheter	2018	2017	2018	2017	Enheter	2018	2017	2018	2017		
Enheter i segmentet	OF Norge	3 344	3 344	1 260	1 260	OC&S Norge	534	534	205	205		
	OF Sverige	1 500	1 481	87	90	OC&S Sverige	840	866	382	390		
	OF Danmark	99	98	59	22	OC&S Danmark	589	584	405	402		
	OF Fenno-Baltic	161	159	45	44	OC&S Finland	589	582	727	723		
	MTR Foods	305	315	114	118	OC&S Baltikum	473	468	266	263		
	OF Central Europe	596	587	489	487							
	OF Øvrige	211	211	-	-							
	Sum	6 216	6 195	2 054	2 021	Sum	3 025	3 034	1 985	1 983		
		2018		2017			2018		2017			
	Anvendt kapital pr. 31.12.		13 709		13 403		Anvendt kapital pr. 31.12.		6 752		6 636	
	EBIT (adj.)		2 048		2 055		EBIT (adj.)		1 006		1 045	
Forhold som påvirker diskonteringsrenten	Opererer hovedsakelig i de nordiske og baltiske markedene; lav bransjerisiko; budsjetterer i NOK, SEK, DKK, EUR. Har også virksomhet i Østerrike, Tsjekkia, Slovakia, Russland, Ukraina, Ungarn og India.					Opererer hovedsakelig i de nordiske og baltiske markedene; lav bransjerisiko; budsjetterer i NOK, SEK, DKK, EUR.						
Råvareprisene er estimert ut fra markedsbildet på beregningstidspunktet	Sentrale råvarer: kjøtt og egg, grønnsaker, meieriprodukter, fisk, krydder og andre tilsetningsprodukter, frukt og bær, glass- og metallemballasje.					Sentrale råvarer: sukker, poteter, nøtter, kakao, mel, vegetabilsk olje, krydder, melkepulver og emballasje.						
Produksjonssted	Produksjonen skjer i Norden, Baltikum, Østerrike, Tsjekkia, Slovakia, Russland og India.					Produksjonen skjer hovedsakelig i Norden og Baltikum. Lisensvarer importeres.						
Bruttofortjeneste basert på historisk utvikling, justert for forventninger fremover	Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.					Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.						
Kundetilpasning og evne til å utvikle produkter i samarbeid med kunder	Orkla Foods følger konsumenttrender – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.					OC&S følger konsumenttrender – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.						
Konjunkturer og markedsutsikter	Det forutsettes normale markeder og omsetning – Orkla Foods er generelt lite konjunkturpåvirket.					Det forutsettes normale markeder og omsetning – OC&S er generelt lite konjunkturpåvirket.						
Terminalverdi	Vekstrate 0,5–5 %.					Vekstrate 0,5 %.						

Sentrale forutsetninger for å beregne fremtidig utvikling

Beløp i mill. NOK	Orkla Care					Orkla Food Ingredients (OFI)				
		Goodwill		Varemerker			Goodwill		Varemerker	
	Enheter	2018	2017	2018	2017	Enheter	2018	2017	2018	2017
Enheter i segmentet	Orkla Home & Personal Care	1 430	1 452	310	310	KåKå	347	228	-	-
	Orkla Health	1 350	1 350	704	704	Idun	617	596	-	-
	Pierre Robert Group	98	97	37	38	Credin	198	197	-	-
	Lilleborg	18	18	-	-	Odense	93	87	-	-
	Orkla House Care	472	471	151	151	Øvrige	347	348	4	4
	Orkla Wound Care	134	138	98	101					
	HSNG	274	-	95	-					
	Sum	3 776	3 526	1 395	1 304	Sum	1 602	1 456	4	4
		2018		2017			2018		2017	
	Anvendt kapital pr. 31.12.	7 330		6 899		Anvendt kapital pr. 31.12.	4 373		3 952	
	EBIT (adj.)	1 084		1 074		EBIT (adj.)	533		469	
Forhold som påvirker diskonteringsrenten	Opererer hovedsakelig i de nordiske markedene samt Baltikum, Polen, Spania og UK; lav bransjerisiko; budsjetterer i lokal valuta.					Opererer i flere land; moderat bransjerisiko; budsjetterer i lokal valuta.				
Råvareprisene er estimert ut fra markedsbildet på beregningstidspunktet	Viktige råvarer: råolje, fiskeolje, melkeprotein, vitaminer, plastemballasje, plastkomponenter, papp- og papirbasert emballasje, tensider, ull og bomull.					Viktige råvarer: vegetabilsk olje, smør, melasse, sukker og mel.				
Produksjonssted	Egenproduksjon i hovedsak i Norden samt UK og Kina for Orkla House Care og Malaysia for den delen av Jordan som inngår i Orkla Home & Personal Care (OHPC). Sårpleieprodukter produseres i Spania. Pierre Robert Group kjøper sin produksjon i hovedsak fra Italia og Asia. I tillegg kjøper også Orkla Health, OHPC og Lilleborg handelsvarer primært fra Europa.					Egenproduksjon hovedsakelig i Skandinavia. Utover dette produksjon i Nederland samt enkelte produksjonsenheter i Sentral- og Øst-Europa.				
Bruttofortjeneste basert på historisk utvikling, justert for forventninger fremover	Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.					Bruttofortjenesten påvirkes av selskapenes konkurransekraft i levering av produkter og tjenester. Evne til å utvikle gode «Cost in use»-produkter supporterer konkurransekraften. Endringer i råvarekostnad søkes dekket i kundemarkedet.				
Kundetilpasning og evne til å utvikle produkter i samarbeid med kunder	Orkla Care følger konsumenttrender – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.					OFI følger konsumenttrender og har godt samarbeid med sine kunder, som er produsenter og leverandører. Samarbeidet med disse vil forsterkes ytterligere.				
Konjunkturer og markedsutsikterw	Det forutsettes normale markeder og omsetning – Orkla Care er generelt relativt lite konjunkturpåvirket.					Det forutsettes normale markeder og omsetning i de markeder som OFI opererer.				
Terminalverdi	Vekstrate 0,5–2 %.					Vekstrate 0,5 %.				

NOTE 19 IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler og goodwill er ikke-fysiske eiendeler som i all hovedsak er blitt balanseført i forbindelse med kjøp av virksomhet. Immaterielle eiendeler kategorisert som «Ikke amortiserbare», gjelder i hovedsak varemerker, har ubestemt levetid, og det er på balansedagen ikke mulig å estimere når eiendelene ikke lenger vil ha verdi. Goodwill amortiseres heller ikke løpende. Immaterielle eiendeler og goodwill vil være utsatt for stor estimatusikkerhet.

P PRINSIPP

Utgifter til forskning og utvikling (FoU) er utgifter konsernet pådrar seg ved å drive med forskning- og utviklingsrelaterte aktiviteter, samt kartlegging av eksisterende/nye produkter, produksjonsprosesser og lignende i den hensikt å sikre fremtidig inntjening. Forskningsrelaterte utgifter vil alltid bli kostnadsført direkte, mens utviklingsrelaterte utgifter kan bli balanseført. Det er imidlertid stor usikkerhet gjennom beslutningsprosessen, og det faktum at kun en liten andel av alle utviklingsprosjekter ender med kommersielle produkter, gjør at ingen prosjekter ender med balanseføring. Samtidig vil utgifter som er aktuelle for balanseføring, være relativt små.

Utgifter til egenutviklede eller spesialtilpassede IT-systemer balanseføres og presenteres som immaterielle eiendeler.

Utgifter knyttet til egenutvikling av varemerker og lignende (markedsføring) blir direkte kostnadsført og vil aldri bli balanseført. Dette fordi identifikasjon og sannsynliggjøring av de fremtidige økonomiske fordelene som skal tilflyte selskapet, er for usikre på lanseringstidspunktet.

Erverv av immaterielle verdier gjennom oppkjøp balanseføres. Varemerker som har eksistert over lengre tid og har en sunn utvikling på oppkjøpstidspunktet, har ubestemt levetid og amortiseres ikke. Ubestemt levetid betyr at det på balansedagen ikke er mulig å estimere den perioden varemerket vil være tilgjengelig for bruk. Andre identifiserte varemerker vil bli amortisert over forventet utnyttbar levetid, normalt 5–10 år. Andre immaterielle eiendeler vil bli amortisert over utnyttbar levetid. Det er således kun varemerker som er direkte kjøpt eller indirekte kjøpt gjennom erverv av selskaper som er balanseført i konsernet, ikke egenutviklede.

Goodwill er residualverdien mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet. I goodwill-begrepet vil det ligge betaling for synergier, verdier knyttet til ansatte, andre immaterielle eiendeler som ikke kvalifiserer til egen balanseføring, fremtidig merinntjening, samt det forhold at utsatt skatt ikke kan neddiskonteres. Balanseført goodwill kommer kun fra oppkjøpt virksomhet, se note 18.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det er betydelig estimatusikkerhet knyttet til verdien av immaterielle eiendeler. Disse har ingen direkte «kostpris», men stammer i hovedsak fra egne verdsettinger og er balanseført i forbindelse med konsernets oppkjøp av ny virksomhet. Goodwill er å anse som residual i samme oppkjøp. Summen av all merverdi inklusiv goodwill knyttet til oppkjøpene, er således i utgangspunktet å anse som markedsverdi (virkelig verdi) av de totale netto eiendelene, og fordelingen på ulike typer eiendeler (gjeld) er avledet av denne, se note 18.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla kostnadsførte 279 mill. kroner til forskning og utvikling i 2018 (286 mill. kroner i 2017). Dette omfatter interne og eksterne kostnader knyttet til produktutvikling, og inkluderer bl.a. tiltak for å redusere salt, sukker og mettet fett i matvarer, utvikle sunne produkter og emballasje med redusert miljøpåvirkning.

Immaterielle eiendeler	Varemerker, ikke amortiserbare	Vare- merker, amortiserbare	Andre immaterielle eiendeler	IT	Goodwill	Sum
Beløp i mill. NOK						
Balanseført verdi 1.1.2017	4 985	76	125	314	12 741	18 241
Investeringer	-	-	-	27	-	27
Reklassifiseringer ¹	100	(67)	(33)	52	-	52
Oppkjøp av selskaper ²	(13)	-	3	1	831	822
Solgte selskaper	-	-	-	(3)	-	(3)
Avskrivning/amortisering	-	(4)	(6)	(93)	-	(103)
Omregningsdifferanser	240	9	7	11	578	845
Balanseført verdi 31.12.2017	5 312	14	96	309	14 150	19 881
Investeringer	-	-	-	40	-	40
Reklassifiseringer ¹	-	-	-	128	-	128
Oppkjøp av selskaper ²	130	-	2	(9)	603	726
Solgte selskaper	-	-	-	-	(9)	(9)
Avskrivning/amortisering	-	(5)	(5)	(103)	-	(113)
Omregningsdifferanser	(4)	-	-	(1)	(71)	(76)
Balanseført verdi 31.12.2018	5 438	9	93	364	14 673	20 577
Opprinnelig kost 1.1.2018	5 411	88	847	870	16 364	23 580
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(99)	(74)	(751)	(561)	(2 214)	(3 699)
Balanseført verdi 1.1.2018	5 312	14	96	309	14 150	19 881
Opprinnelig kost 31.12.2018	5 537	89	879	1 123	16 913	24 541
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(99)	(80)	(786)	(759)	(2 240)	(3 964)
Balanseført verdi 31.12.2018	5 438	9	93	364	14 673	20 577
Amortisering	-	10–20 %	10–20 %	16–33 %	-	-

¹Netto reklassifiseringer vedrører overføring fra note 20.
²Se note 5 for immaterielle eiendeler i oppkjøpte selskaper.

Med bakgrunn i anbefalinger fra et forprosjekt, er det vedtatt å gjennomføre et hovedprosjekt som går på å etablere en felles ERP-plattform for konsernet. Utrulling av ny plattform vil starte i 2019 og gå over flere år. Utgiftene i de første trinnene i prosjektet har vært ført som «Andre inntekter og kostnader», men utgifter til etablering av maler og utrulling av prosjektet vil bli balanseført som immaterielle eiendeler. De balanseførte beløpene vil bli relativt betydelige. Det er balanseført 260 mill. kroner knyttet til nytt ERP-system pr. 31. desember 2018, men er balanseført under «Anlegg under utførelse», se note 20.

Markedsposisjoner i utvalgte dagligvaremarkeder for merkevarer

På de neste sidene er konsernets varemerkeposisjoner vist i tabeller for hvert merkevareområde.

Konsernet eier, i tillegg til det som er presentert i tabellen for immaterielle eiendeler, flere varemerker som ikke er balanseført, som for eksempel egenutviklede varemerker, hvor regnskapsreglene ikke tillater balanseføring. Disse presenteres som «A» i tabellen. Ved overgang til IFRS i 2005 kunne allerede balanseført goodwill bli stående, og indirekte representerer deler av denne goodwillen «varemerker». Disse er presentert som «B» i tabellen. Balanseførte varemerker representerer enten direkte kjøpte varemerker eller indirekte kjøpte via kjøpsverdiallokering i oppkjøpsanalyse. Disse er presentert som «C» i tabellen. Klassifisering i noten er basert på ledelsens skjønn.

I tillegg er det pr. 31. desember 2018 varemerkeposisjoner i India (MTR Foods).

	NORGE			SVERIGE			DANMARK			FINLAND			BALTIKUM			TSJEKKIA & SLOVAKIA			ØSTERRIKE													
Kategori	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R											
Orkla Foods																																
Dypfryst pizza	Grandiosa, BigOne, Pizzabakeriet	●	A	Grandiosa	⦿	B			○	Grandiosa	⦿	B	Grandiosa	⦿	B			○			○											
Ketchup	Idun	●	A	Felix		●	B	Beauvais, Bähncke	⦿	B	A	Felix		●	B	Felix, Spilva, Suslavicius	●	B	C	Otma, Hamé	⦿	C	Felix		●	B						
Syltetøy og marmelade	Nora	●	A	Felix, Önos, BOB		●	B	Den Gamle Fabrik		●	B	Ekströms		○	B	Pöltsamaa, Spilva		●	B	Hamé		●	C			○						
Konserverte grønnsaker	Nora	●	A	Felix		●	B	Beauvais, Gårdlykke		●	B	Felix		●	B	Pöltsamaa, Spilva		●	B	Znojmia, Hamé		●	C	Felix		⦿	B					
Dressinger	Idun	●	A	Felix		●	B	Bähncke	⦿	A		Felix		⦿	B	Spilva, Felix, Suslavicius		●	B	C			○	Felix		⦿	B					
Sild, makrell	Stabburet, Abba	●	A	B	Abba		●	B	Glyngøre	⦿	B	Boy, Ahti, Abba, Vesta		●	B	C			○			○				○						
Kaviar			○	Kalles Kaviar		●	B			○		Kallen		●	B			○			○					○						
Saft/leskedrikk (ikke kullsyreholdig)	FUN Light		⦿	A	FUN Light, Önos, Jokk, BOB		●	B	FUN, Grønnegården, Scoop, Blomberg, Den Gamle Fabrik		⦿	B	C	FUN Light, Ekströms		●	B	Pöltsamaa		⦿	B	A			○			○				
Ferdigmat (tørre, frosne, kjølte og hermetiserte)	TORO, Trondhjems		●	C	A	Abba, Felix, Paulúns, Ekströms, Anamma		⦿	B	C	Beauvais, Bähncke, PAMA		⦿	A	C			○	Pöltsamaa, Spilva, Suslavicius		⦿	B	C	Hamé, Otma, Vitana		●	C	A	Felix		⦿	B
Frokostblandinger	Bare Bra		⦿	A	Paulúns		⦿	C	Det gode liv, Struer		⦿	A			○			○	Paulúns		⦿	C			○	Knusperli		⦿	A			
Posteier, patéer	Stabburet		●	A			○			○				○				○			○		Hamé, Seliko, Májka		●	C			○			
Barnemat				○			○			○				○				○			○		Hamánek		⦿	C			○			
Søtpålegg	Nugatti		●	A			○			○				○				○			○				○			○				
Spekemat/salami	Vossafår		⦿	A			○			○				○				○			○				○			○				

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ● TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON
R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

	NORGE			SVERIGE			DANMARK			FINLAND			ESTLAND			LATVIA		
Kategori	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R
Orkla Confectionery & Snacks																		
Snacks	KiMs, Polly, Cheez Doodles Småsulten, Totenflak	●	A C	OLW, Anyday	●	C A	KiMs, Anyday	●	C A	Taffel, Anyday	●	C A	Taffel	☉	C	Ādažu Čipsi, Taffel	●	A C
Kjeks	Café Bakeriet, Safari, Bixit, Ballerina, Kornmo	●	A	Ballerina, Brago, Singoalla	●	B		○		Kantolan, Ballerina	☉	A B	Selga	●	A	Selga	●	A
Godterier	Stratos, Crispo, Doc, Smash!, Nidar Favoritter, Laban	●	A	Panda, Smash!	☉	C A	KiMs	☉	C	Panda	☉	C	Kalev	●	C	Laima	●	C

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ☉ TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON
R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

	NORGE			SVERIGE			DANMARK			FINLAND			BALTIKUM			POLEN			STORBRITANNIA		
Kategori	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R
Orkla Care																					
Vask	Comfort, Jif, Omo, Sun, Zalo	●	A	Grumme	●	C	Renslet	●	A	Lumme, WC-Kukka	●	C			○			○			○
Hygiene	Define, Dr Greve, Jordan, Lano, Sterilan	●	A C	Bliw, Family Fresh, Jordan, L300, LdB	●	C	Jordan, P20, Perspirex	●	C	Bliw, Erittäin Hieno Suomalainen, Jordan, L300, Family Fresh	●	C	Jordan	●	C	Dermika, Soraya, Jordan	●	C	P20		○ C
Kosttilskudd	Möller's, Nutrilett, Collett, Maxim, Star Nutrition	●	A C	Nutrilett, Pharbio, Maxim, Active Care, Star Nutrition, Litomove	●	C A	Gerimax, Futura, Pikasol, HUSK, Livol, Unikalk, Star Nutrition	●	C ●	Möller's, Nutrilett, SanaSol, Star Nutrition	●	A C	Möller's	●	A	Möller's, Gerimax, Colon-C	● ● ●	A C C			○
Tekstiler	Pierre Robert, LaMote	●	C A	Pierre Robert, LaMote	●	C A			○	Norlyn, Black Horse, Pierre Robert	●	C			○			○			○
Sårpleie	Salvequick, Cederroth	●	C	Salvequick, Cederroth	●	C	Salvequick	●	C	Salvequick, Cederroth	●	C			○	Salvequick	●	C			○
House Care ¹	Jordan	●	C	Anza	●	A	Spekter	●	A	Anza	●	A			○			○	Harris	●	C

¹Malerverktøy innen faghandel.

	NORGE			SVERIGE			DANMARK		
Kategori	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R
Orkla Food Ingredients									
Gjær	Idun Mors Hjemmebakte	●	A	Kronjäst	●	B		○	
Marsipan	Odense	◐	B	Odense	◐	B	Odense	●	B
Margarin		○			○		AMA	◐	B
Plantebasert		○			○		Naturli'	●	A
Blandingsprodukt (smørbart)		○			○		Bakkedal	◐	B

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ● TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON
R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

NOTE 20 VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler representerer ulike typer eiendommer og driftsmidler som er nødvendige for konsernets virksomhet. Uten vesentlige endringer i rammebetingelsene vil disse driftsmidlene stort sett være gjenstand for tilsvarende reinvesteringsbehov over tid. Driftsmidlene representerer forhold som tomter, bygg, anlegg, maskiner, inventar, IT-utstyr og transportmidler. Årlige ordinære avskrivninger gir et bilde på behovet for tilsvarende reinvesteringer.

P PRINSIPP

Varige driftsmidler omfatter eiendom, anlegg og utstyr som er beregnet for produksjon, levering av varer eller administrative formål, og som har varig levetid. Disse balanseføres til kost fratrukket eventuelle akkumulerte av- og nedskrivninger. Utgifter til løpende vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres som driftskostnader, mens større periodiske vedlikehold og utskiftninger eller forbedringer tillegges driftsmidlenes kostpris. Driftsmidler med ubegrenset levetid avskrives ikke (tomt og lignende), mens andre driftsmidler avskrives lineært over utnyttbar levetid. Utrangeringsverdi hensyntas (gjelder spesielt for eiendommer), og avskrivningsplanen gjennomgås årlig. Dersom det finnes indikasjoner på at et driftsmiddel har falt i verdi, blir driftsmiddelet nedskrevet til gjenvinnbar verdi, dersom denne er lavere enn regnskapsført verdi.

Ved en analyse av virkelig verdi i forbindelse med oppkjøp henføres mer-/mindreverdier til aktuelle eiendeler, slik at disse blir balanseført til konsernets anskaffelseskost. Finansieringsutgifter ved tilvirkning av egne driftsmidler balanseføres, se note 15.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det er dels betydelig estimatusikkerhet knyttet til verdien av varige driftsmidler. Både verdsetting og estimert utnyttbar levetid bygger på fremtidsinformasjon som alltid er beheftet med en viss grad av usikkerhet. Varige driftsmidler er i utgangspunktet balanseført til betalt anskaffelseskost, og dersom de har begrenset utnyttbar levetid, blir de systematisk avskrevet over denne. Utrangeringsverdi hensyntas. Utnyttbar levetid og utrangeringsverdi er basert på estimer om fremtidig utvikling, se note 18.

Usikkerheten er spesielt stor i en periode fremover, hvor det er planlagt å legge om produksjonsstrukturen i Orkla, se note 4.

Se note 36 for informasjon om pant og pantstillelser knyttet til konsernets driftsmidler.

Orkla skal investere over 500 mill. kroner i pizzaproduksjonen på Stranda. Investeringsprogrammet, som går over fem år, inneholder en satsing både på nye innovasjoner og en effektivisering av produksjonen. Det er balanseført ca. 170 mill. kroner knyttet til dette prosjektet pr. 31. desember 2018. Prosjektkostnader knyttet til de ulike trinnene, blir ført som «Andre inntekter og kostnader».

Varige driftsmidler	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og anlegg	Anlegg under utførelse	Driftsløsøre, inventar, transportmidler, IT-utstyr etc.	Sum
Beløp i mill. NOK					
Balanseført verdi 1.1.2017	5 746	4 058	725	509	11 038
Investeringer	231	319	1 053	133	1 736
Salg/utrangering	(19)	(30)	-	(3)	(52)
Reklassifiseringer ¹	-	-	(55)	3	(52)
Oppkjøp av selskaper	11	30	-	11	52
Salg av selskaper	(141)	(56)	(12)	(5)	(214)
Overført anlegg under utførelse	175	384	(614)	55	0
Nedskrivninger	(147)	(4)	-	(2)	(153)
Avskrivninger	(238)	(661)	-	(175)	(1 074)
Omregningsdifferanser	193	182	5	22	402
Balanseført verdi 31.12.2017	5 811	4 222	1 102	548	11 683
Investeringer	181	332	1 658	120	2 291
Salg/utrangering	(9)	(67)	(1)	(3)	(80)
Reklassifiseringer	15 ²	-	(128) ¹	-	(113)
Oppkjøp av selskaper	82	61	9	18	170
Salg av selskaper	-	-	-	-	0
Overført anlegg under utførelse	94	431	(538)	13	0
Nedskrivninger	(19)	(37)	(3)	(3)	(62)
Avskrivninger	(226)	(682)	-	(186)	(1 094)
Omregningsdifferanser	(10)	(26)	4	(3)	(35)
Balanseført verdi 31.12.2018	5 919	4 234	2 103	504	12 760
Opprinnelig kost 1.1.2018	9 216	14 315	1 102	2 325	26 958
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(3 405)	(10 093)	-	(1 777)	(15 275)
Balanseført verdi 1.1.2018	5 811	4 222	1 102	548	11 683
Opprinnelig kost 31.12.2018	9 844	15 155	2 103	2 345	29 447
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(3 925)	(10 921)	-	(1 841)	(16 687)
Balanseført verdi 31.12.2018	5 919	4 234	2 103	504	12 760
Lineære avskrivninger	2–4 %	5–15 %	-	15–25 % IT-utstyr: 16–33 %	

¹Reklassifisering vedrører overføring til note 19.

²Reklassifisering vedrører overføring til note 22.

NOTE 21 ANDRE EIENDELER (LANGSIKTIGE)

Andre eiendeler (langsiktige) representerer finansielle poster av langsiktig karakter. Aksjene presenteres til virkelig verdi gjennom totalresultatet. I tillegg inngår netto pensjonsmidler fra selskaper som har mer pensjonsmidler enn forpliktelser. Øvrige poster er derivater og fordringer med forfall utover ett år.

P PRINSIPP

Andre eiendeler er klassifisert som langsiktige når de ikke er en del av normalt varekretsløp, ikke gjelder for handelsformål eller når en har en ubetinget rett til å utsette betaling i minst 12 måneder. Andre eiendeler er kortsiktige.

Beløp i mill. NOK	Verdsettelsesnivå	2018	2017
Aksjeinvestering Kotipizza (se note 39)	1	157	-
Aksjeinvesteringer	3	81	68
Derivater rentebærende	2	79	145
Fordringer rentebærende	3	130	131
Fordringer ikke rentebærende	3	11	49
Sum finansielle eiendeler		458	393
Pensjonsmidler		30	32
Sum andre eiendeler (langsiktige)		488	425

Prinsipp for vurdering av aksjer er beskrevet i note 24. Langsiktige og kortsiktige aksjer er begge behandlet som «Virkelig verdi gjennom totalresultatet». Fordringer er bokført til virkelig verdi etter verdsettelsesnivå 3 og derivater etter verdsettelsesnivå 2. Se målehierarkiet i note 31.

NOTE 22 VARELAGER OG BEHOLDNING AV EIENDOM UNDER UTVIKLING

Varelager er konsernets beholdning av alle typer varer ment for salg. Dette gjelder både råvarer klare for produksjon, allerede ferdigproduserte varer og innkjøpte handelsvarer. Emballasje som skal benyttes til solgte varer, inngår. Eventuell fortjeneste oppstått ved salg internt, er eliminert. I utviklingsperioden for bygg ment for salg satt opp i egen regi (Orkla Eiendom), vil kostprisen av prosjektene gjenspeiles på linjen for beholdning av utviklingseiendom inntil byggene er realisert.

Varelager	2018	2017
Beløp i mill. NOK		
Råvarer	1 860	1 871
Varer under tilvirkning	448	408
Ferdigvarer og handelsvarer	3 567	3 405
Sum varelager	5 875	5 684

Varelageret fordeler seg som følger på merkevarevirksomheten:

Orkla Foods	2 484	2 584
Orkla Confectionery & Snacks	662	597
Orkla Care	1 570	1 395
Orkla Food Ingredients	1 148	1 101
Merkevarevirksomheten	5 864	5 677

P PRINSIPP

Lager av varer er verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realiserbar verdi for Orklakonsernet samlet. Innkjøpte varer er verdsatt til kost etter FIFU-prinsippet, mens egen-tilvirkede ferdigvarer og varer under tilvirkning er vurdert til tilvirkningskost. Det er gjort fradrag for ukurans. Netto realiserbar verdi er estimert salgspris fratrasket salgsmkostninger. Beholdning av eiendom under utvikling er verdsatt til påløpte kostnader.

Det er foretatt en vurdering av netto realiserbar verdi etter fradrag for salgsmkostninger. Dette har medført en total nedskrivning av varelageret pr. 31.12.2018 på 80 mill. kroner (85 mill. kroner i 2017). Varelager verdsatt til netto realiserbar verdi, utgjør 45 mill. kroner (38 mill. kroner i 2017).

Beholdning av eiendom under utvikling

Beholdning av eiendom under utvikling utgjør 132 mill. kroner (113 mill. kroner i 2017). Beholdningen gjelder hovedsakelig boligprosjekter under utvikling/bygging og relaterer seg primært til Sandakerveien 56 i Oslo og et utviklingsprosjekt i Larvik.

E ESTIMATUSIKKERHET

Varelageret består av svært mange individuelle varelinjer i form av både råvarer og ferdigvarer. Varene er talt og vurdert til konsernets anskaffelseskost, og det er tatt hensyn til ukurante varer. Konsernet har et stort antall enheter på lager til enhver tid, men det er ikke vurdert å ligge noen vesentlig form for usikkerhet, verken i antall eller kvalitet på konsernets varelagre.

NOTE 23 KORTSIKTIGE FORDRINGER

Kunde- og andre handelsfordringer er fordringer knyttet direkte til varekretsløpet. Andre fordringer (kortsiktige) representerer øvrige fordringer som både kan være rentebærende og ikke rentebærende.

Kunde- og andre handelsfordringer

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Kundefordringer (A - B)	5 826	6 006
Andre handelsfordringer	164	159
Sum kunde- og andre handelsfordringer	5 990	6 165

Kundefordringer har følgende forfallsfordeling:

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Ikke forfalte fordringer	4 991	5 348
Forfalte fordringer 1–30 dager	599	493
Forfalte fordringer 31–60 dager	117	79
Forfalte fordringer 61–90 dager	43	34
Forfalte fordringer over 90 dager	179	138
Kundefordringer pålydende pr. 31.12. (A)	5 929	6 092

Avsetning for tap på kundefordringer har hatt følgende bevegelse:

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Avsetning for tap på kundefordringer pr. 1.1.	86	90
Kostnadsført tap på kundefordringer	17	11
Avsetning i oppkjøpte selskaper	9	10
Avsetning i solgte selskaper	-	(7)
Endelig konstaterte tap	(12)	(31)
Valutaeffekt	3	13
Avsetning for tap på kundefordringer pr. 31.12. (B)	103	86

P PRINSIPP

Forventet tap på fordringer blir avsatt basert på relevant informasjon som er tilgjengelig på rapporteringstidspunktet, herunder historisk, gjeldende og fremtidig informasjon etter en forventet tapsmodell. Avsetning vil måtte bygge på objektive kriterier. Dersom en faktura ikke er betalt, vil dette være en klar indikasjon på at fare for mislighold øker.

Kundefordringer er i utgangspunktet innregnet og presentert til opprinnelig fakturabeløp og målt til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Renteelementet er sett bort fra dersom det er uvesentlig, og dette er tilfellet for de aller fleste av konsernets kundefordringer.

Derivater er beskrevet i note 31.

E ESTIMATUSIKKERHET

Kundefordringer utgjør en betydelig del av balansen, og feil vurdering av kundenes betalings- evne vil kunne medføre at kundefordring ikke lenger er erholdelige og således må nedskrives over resultatet. Det er foretatt avsetninger for tap på kundefordringer, og avsetningene dekker i rimelig grad usikre fordringer. Det er vurdert at kredittrisikoen er akseptabel. Se for øvrig også forfallsfordeling i denne noten og beskrivelse av kredittrisiko i note 30.

Andre fordringer (kortsiktige)

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Derivater ikke rentebærende	23	21
Rentebærende fordringer	6	55
Andre kortsiktige fordringer	267	322
Sum finansielle fordringer	296	398
Forskudd leverandør / opptjente inntekter	461	441
Fordring betalbar skatt	57	44
Sum kortsiktige fordringer	814	883

Kunde- og andre handelsfordringer samt finansielle fordringer er bokført til pålydende og derivater etter verdsettelsesnivå 2, se målehierarkiet i note 31.

NOTE 24 AKSJER OG FINANSIELLE EIENDELER

Verdipapirene i balansen er en rest fra den tidligere Aksjeporteføljen (besluttet avviklet i 2011). Det vil fra tid til annen kunne være andre verdipapirer med kortsiktig eierhorisont.

Beløp i mill. NOK	Virkelig verdi 31.12.2018	Virkelig verdi 31.12.2017
Unoterte verdipapirer	13	17
Herav eid av Orkla ASA	13	17

Resultatposter knyttet til aksjer og finansielle eiendeler, er vist i note 15.

PRINSIPP

Aksjer og finansielle eiendeler representerer investeringer av finansiell karakter og innregnes til virkelig verdi gjennom totalresultatet. Aksjene føres løpende til virkelig verdi og både verdiendringer og eventuelle gevinster og tap presenteres kun i totalresultatet. Mottatte utbytter resultatføres i ordinært resultat når de ikke er å anse som en form for tilbakebetaling av kapital fra selskapet. Eventuelt utbytte blir resultatført når det er vedtatt i avgivende selskap, noe som i hovedsak er sammenfallende med betalingstidspunktet. Kjøp og salg av aksjer regnskapsføres på handledato. Dette gjelder både for aksjer klassifisert her og mer langsiktige finansielle eiendeler i note 21.

NOTE 25 LIKVIDE MIDLER

Konsernets betalingsmidler består av nødvendig transaksjonslikviditet og noe kortsiktige plasseringer. I tillegg har Orkla ASA ubenyttede langsiktige kommitterte lånerammer som kan trekkes opp på kort varsel, se note 28. Endring i likvide midler i kontantstrømmen gir ikke nødvendigvis et korrekt bilde av konsernets finansielle situasjon, da overskuddslikviditet også løpende brukes til å nedbetale rentebærende gjeld.

PRINSIPP

Likvide midler består av kontanter, bankinnskudd og kortsiktige plasseringer med forfall på tre måneder eller kortere, og som har en uvesentlig risiko for endring i verdi. Bundne midler er midler som i begrenset grad er disponible for konsernet for øvrig.

Likvide midler holdes for å møte kortsiktige svingninger i likviditet, fremfor investeringsformål. For Orkla er konsernets nivå på netto rentebærende gjeld et viktigere styringsparameter enn nivå på likvide midler.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Kontanter, bankinnskudd ¹	1 723	3 703
Kortsiktige plasseringer	83	1 016
Bundne midler	172	115
Sum likvide midler	1 978	4 834

¹Av bankinnskuddene er til sammen 196 mill. kroner i selskap med minoritetsiere og i Orkla Insurance Company (214 mill. kroner i 2017). Disse midlene er i begrenset grad disponible for konsernet for øvrig.

NOTE 26 AVSETNINGER OG ANNEN LANGSIKTIG GJELD

Avsetninger består av pensjonsforpliktelser og andre avsetninger for forpliktelser. Pensjonsforpliktelser er beskrevet i note 12. En avsetning kan skilles fra andre forpliktelser, som for eksempel leverandørgjeld, fordi det er usikkerhet omkring oppgjørstidspunktet eller størrelsen på de fremtidige utgiftene.

PRINSIPP

Avsetninger regnskapsføres for forhold som for eksempel tvistesaker, tapsbringende kontrakter og vedtatte restruktureringer. Eventuelle fremtidige driftstap vil ikke være en del av avsetningene. For restruktureringsavsetninger må det foreligge en detaljert plan som identifiserer hvilke deler av virksomheten som skal restruktureres, og det må være skapt en berettiget forventning hos dem som berøres, om at restruktureringen skal gjennomføres. I tillegg må det kunne gis et pålitelig estimat for forpliktelsesbeløpet. Det forutsettes at restruktureringen vesentlig endrer omfanget av virksomheten eller måten den drives på. Avsetningen beregnes ut fra beste estimat på de utgiftene som forventes å påløpe. Dersom effekten er vesentlig, vil forventet fremtidig kontantstrøm bli neddiskontert med en før-skatt-rente som reflekterer risikoen i avsetningen.

Betingede forpliktelser eller eiendeler er en mulig plikt eller en mulig eiendel hvis eksistens er usikker, og vil bli bekreftet ved at det i fremtiden enten inntreffer eller ikke inntreffer en spesiell hendelse, for eksempel utfallet av en rettssak eller slutføring av et forsikringsoppgjør. Betingede forpliktelser innregnes i regnskapet, basert på estimert utfall dersom det er mer enn 50 % sannsynlighet for at forpliktelsen er oppstått. Ved lavere sannsynlighet opplyses det om forholdene i noter til regnskapet hvis vesentlig og dersom ikke sannsynligheten for utbetaling er svært liten. En eiendel vil kun balanseføres dersom det er overveiende sannsynlig (95 %) at konsernet vil motta eiendelen. Krav om noteopplysning gjelder for andre betingede eiendeler.

Derivater er beskrevet i note 31.

ESTIMATUSIKKERHET

Det ligger i en avsetnings natur at den er beheftet med noen grad av usikkerhet. En avsetning er gjort og beregnet ut fra forutsetninger på avsetningstidspunktet og blir løpende ajourført når ny informasjon er tilgjengelig.

Avsetninger og annen langsiktig gjeld

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Pensjonsforpliktelser	2 019	1 988
Derivater	242	312
Annen langsiktig gjeld	115	50
Andre avsetninger for forpliktelser	684	780
Sum avsetninger og annen langsiktig gjeld	3 060	3 130

Avsetninger som forfaller innen 12 måneder, er presentert som «Annen gjeld» (kortsiktig).

Avsetninger og annen langsiktig gjeld fordeler seg som følger:

Beløp i mill. NOK	Merkevare- virksomheten	Andre avsetninger	Sum
Avsetninger 1.1.2017	24	262	286
Avsatt	83	505	588
Benyttet	(12)	(32)	(44)
Avsetninger 31.12.2017	95	735	830
Avsatt	30	53	83
Benyttet	(10)	(104)	(114)
Avsetninger 31.12.2018	115	684	799
	Hovedsak: Restruktureringer, mindre personal- avsetninger og forpliktelser til ytterligere oppkjøp i selskaper.	Hovedsak: Beste estimat for usikkerhet knyttet til Orklas avgitte garantier og skadesløsholdelses- erklæringer til Norsk Hydro i forbindelse med salg av Sapa, samt grunneiererstatning og rivningskostnader Sauda samt forsikringsavsetninger i eget Third Party Writer-selskap. Orkla er selvassurandør for skader opp til 15 mill. kroner. Det er i tillegg avsetninger knyttet til annen ikke videreført virksomhet.	Konklusjon: Avsetningene dekker kjente forhold, og det er pr. 31.12.2018 ikke indikasjoner på at estimerte utgifter vil bli vesentlig endret.

NOTE 27 KORTSIKTIG GJELD

Leverandør- og annen handelsgjeld er gjeld knyttet direkte til varekretsløpet. Annen gjeld (kortsiktig) gjelder øvrig gjeld, som skyldige offentlige avgifter, skyldig lønn og feriepenger samt andre periodiseringer.

P PRINSIPP

Ikke rentebærende gjeld er klassifisert som kortsiktig når den er en del av normalt varekretsløp, gjelder for handelsformål og har forfall innen 12 måneder. Annen gjeld er langsiktig.

Leverandør- og annen handelsgjeld

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Leverandørgjeld	3 328	3 426
Annen handelsgjeld	1 579	1 514
Sum leverandør- og annen handelsgjeld	4 907	4 940

E ESTIMATUSIKKERHET

Alle former for periodiseringer/avsetninger vil være beheftet med en viss estimatusikkerhet. Estimatusikkerhet knyttet til rabatter o.l., er omtalt i note 4.

Annen gjeld (kortsiktig)

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Derivater ikke rentebærende	15	14
Kortsiktig gjeld ikke rentebærende	204	171
Sum finansiell gjeld ikke rentebærende	219	185
Skyldige offentlige avgifter	806	830
Skyldig lønn og feriepenger	1 105	1 164
Andre påløpte kostnader	850	955
Sum annen gjeld (kortsiktig)	2 980	3 134

NOTE 28 KAPITALSTYRING OG FINANSIERING

Nivået på et selskaps kapital og hvordan den styres er viktige faktorer for å bedømme risikoprofilen til selskapet og dets mulighet til å stå imot ugunstige hendelser.

Kapitalstyring
Konsernets kapitalstyring skal sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt. Det er en målsetting å ha en finansiell struktur som gjennom soliditet og kontantstrøm sikrer en god, langsiktig kredittverdighet samt konkurransedyktig avkastning til aksjonærene gjennom en kombinasjon av utbytte og verdiøkning på aksjen.

Ved allokering av kapital til oppkjøp og øvrige investeringer legges et kapitalavkastningskrav til grunn, justert for prosjektspesifikke risikofaktorer. Konsernets kapitalbruk og -allokering er underlagt formaliserte fullmaktsstrukturer, og beslutningsprosesser i relevante fora. Ekstern opplåning er sentralisert på morselskapsnivå, og kapitalbehov i datterselskaper dekkes normalt gjennom interne lån, samt eventuelt egenkapital. Kapitalstruktur i datterselskaper tilpasses forretningsmessige hensyn samt juridiske og skattemessige rammebetingelser. Konsernselskapenes kortsiktige likviditet styres sentralt gjennom konsernkontosystemer. Ved finansiering av deleide selskaper gir Orkla normalt enten lån tilsvarende eierandelen sammen med øvrige eiere, eller ekstern finansiering benyttes.

Orkla har ikke offisiell kredittrating, men overvåker aktivt kvantitative og kvalitative faktorer som påvirker konsernets kredittverdighet. Det er målsatt at konsernets rentebærende gjeld over tid ikke skal overstige 2,5x EBITDA. Det har for øvrig ikke vært endringer i Orklas målsettinger og tilnærming til kapitalstyring i 2018.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Hensynet til ansvarlig forretningsdrift og god styring av bærekraftsrelatert risiko inngår som en integrert del av konsernets investeringsvurderinger. Orklas bærekraftsmål medfører behov for investeringer i produktutvikling og prosessforbedringer, og i enkelte tilfeller ønske om oppkjøp av ny virksomhet. Slike bærekraftsrelaterte investeringer vurderes etter de samme avkastningskriteriene som andre prosjekter.

Konsernets netto rentebærende gjeld og egenkapital består av:

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Rentebærende gjeld langsiktig	(4 775)	(4 820)
Rentebærende gjeld kortsiktig	(455)	(359)
Rentebærende fordringer langsiktig	209	276
Rentebærende fordringer kortsiktig	6	55
Likvide midler	1 978	4 834
Netto rentebærende gjeld	(3 037)	(14)
Konsernets egenkapital ¹	34 080	34 838
Net gearing (netto rentebærende gjeld/egenkapital)	0,09	0,00

¹Konsernets egenkapital omfatter også verdien av kontantstrømsikringer ført mot totalresultatet.

Orklas netto rentebærende gjeld økte i 2018 med 3,0 mrd. kroner, påvirket av tilbakekjøp av egne aksjer for 1,4 mrd. kroner og kjøp av selskaper for 1,1 mrd. kroner utover ordinære kontantstrømmer og utbytte. Ved innføring av IFRS 16 fra 1.1.2019 vil rapportert netto rentebærende gjeld øke med ca. 1,4 mrd. kroner som følge av balanseføring av leieavtaler og tilhørende gjeld.

Orkla er som industrikonsern ikke underlagt noen eksternt pålagte kapitalkrav. Datterselskapet Orkla Insurance Company DAC (Irland) er underlagt solvenskrav under gjeldende regelverk i Irland. Kravene var oppfylt i 2018.

Finansiering

En overordnet målsetting i Orklas finanspolicy er å sikre at konsernet har finansiell handlefrihet på kort og lang sikt til å oppnå strategiske og operasjonelle mål.

Orklas styringsmål for finansieringsaktiviteten er å opprettholde ubenyttede langsiktige, kommiterte lånerammer, som sammen med tilgjengelige likvide plasseringer er tilstrekkelige til å dekke låneforfall og kjente kapitalbehov de nærmeste 12 måneder, i tillegg til en strategisk reserve. Dette innebærer at Orklas låneavtaler normalt blir refinansiert ett år før forfall, og at kortsiktig rentebærende gjeld til enhver tid er dekket av langsiktige, ubenyttede lånerammer. Sertifikat- og pengemarkedet benyttes som en likviditetskilde når betingelsene i disse markedene er konkurransedyktige, som et alternativ til å trekke på ubenyttede langsiktige, kommiterte lånerammer. Pr. 31.12.2018 var disse lånerammene utrukket (også pr. 31.12.2017).

Orklas viktigste finansieringskilder er bilaterale lån fra relasjonsbanker og lån i det norske obligasjonsmarkedet. Lån tatt opp i det amerikanske Private Placement-markedet ble innfridd i 2017. Sentral finansavdeling vurderer til enhver tid også andre finansieringskilder. Løpetiden for nye lån og lånerammer er normalt 5–10 år.

Det er i 2018 ikke inngått nye langsiktige låneavtaler, eller gjort innfrielser av langsiktige lån. Løpetiden er forlenget med ett år for 1,5 mrd. kroner av de bilaterale langsiktige lånerammene.

Orkla har ikke låneavtaler med krav til finansielle nøkkeltall (covenants) for konsernet eller Orkla ASA. Låneavtalene inneholder enkelte begrensninger på salg av virksomheter samt begrensninger på sikkerhetsstillelse, opplåning på datterselskapsnivå, og kryssmisligholds-klausuler. Obligasjonslån tatt opp i det norske obligasjonsmarkedet børsnoteres.

NOTE 29 RENTEBÆRENDE GJELD

Sammensetningen av og nivået på rentebærende gjeld pluss ubenyttede kredittrammer styres gjennom selskapets finansieringsaktivitet. Endringer i netto rentebærende gjeld er en funksjon av konsernets kontantstrøm.

P PRINSIPP

Lån og fordringer regnskapsføres til amortisert kost. Verdiendringer som følge av renteendringer i løpet av renteperioden resultatføres dermed ikke, med unntak for lån som er sikringsobjekt i verdisikringer av renterisiko, se note 31. Obligasjoner utstedt av Orkla, i egen beholdning, regnskapsføres til amortisert kost som reduksjon av gjelden.

Rentebærende gjeld	Bokført verdi		Virkelig verdi ¹		Valuta	Pålydende i valuta ²	Nom. rente ³	Løpetid
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017				
Beløp i mill. NOK								
Langsiktig rentebærende gjeld								
Obligasjonslån								
ORK80 (10694680)	941	966	953	990	NOK	1 000	Fast 4,35 %	2013/2024
ORK82 (11731730)	722	722	722	728	NOK	1 500	Nibor +0,69 %	2015/2022
ORK83 (11774383)	675	676	673	682	NOK	1 000	Nibor +0,85 %	2016/2023
ORK84 (11774391)	260	256	257	265	NOK	1 000	Fast 2,35 %	2016/2026
Øvrige private plasseringer	60	65	60	65				
Sum obligasjonslån	2 658	2 685	2 665	2 730				
Herav kortsiktig gjeld	-	-	-	-				
Banklån	2 020	2 035	2 020	2 035				
Andre lån	97	100	97	100				
Sum langsiktig rentebærende gjeld	4 775	4 820	4 782	4 865				
Kortsiktig rentebærende gjeld								
Obligasjonslån, forfall <1 år	-	-	-	-				
Banklån, kassekreditter	335	291	335	291				
Andre lån	16	21	16	21				
Rentebærende derivater	104	47	104	47				
Sum kortsiktig rentebærende gjeld	455	359	455	359				
Rentebærende gjeld	5 230	5 179	5 237	5 224				

¹Virkelig verdi for børsnoterte lån er beregnet ut fra ligningskurser, og for andre lån er bokført verdi benyttet.
²Av pålydende beløp har konsernet i enkelte papirer en egenbeholdning som er fratrasket i bokført verdi.
³Den nominelle renten gir ikke uttrykk for konsernets reelle rentekostnad, da det er inngått ulike rentebytteavtaler. Note 30 viser nærmere informasjon om rentenivå, renterisiko og valutafordeling for gjeldsporteføljen.

Forfallsfordeling rentebærende gjeld og ubenyttede lånerammer

Beløp i mill. NOK	Rentebærende gjeld		Ubenyttede lånerammer	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Forfall <1 år	455	359	-	-
Forfall 1–3 år	480	111	1 067	-
Forfall 3–5 år	2 596	1 197	2 500	3 600
Forfall 5–7 år	1 345	2 989	-	-
Forfall >7 år	354	523	-	-
	5 230	5 179	3 567	3 600

Konsernets ubenyttede lånerammer er flervalutalåneavtaler med flytende rente og fleksible trekkbeløp/-perioder. Rammebeløp er denominert i NOK og SEK.

Gjennomsnittlig gjenværende løpetid for konsernets gjeld og ubenyttede lånerammer pr. 31.12.2018 var 4,0 år, mot 4,3 år pr. 31.12.2017.

I tillegg har konsernet konsernkontosystemer og kontoer med kortsiktige kredittrammer. Kredittrammene kommer i tillegg til ubenyttede kommitterte lånerammer.

NOTE 30 FINANSIELL RISIKO

I noten beskrives konsernets finansielle risikoer innenfor hvert av forretningsområdene samt styringen av disse. Videre presenteres markedsrisikoen knyttet til finansielle instrumenter (valutarisiko, renterisiko og råvareprisisiko), likviditetsrisiko og kredittrisiko. I tillegg til lån og fordringer består de finansielle instrumentene av derivater som benyttes som sikring av markedsrisiko. I note 31 omtales derivater og sikringsforhold mer detaljert.

(I) ORGANISERING AV FINANSIELL RISIKOSTYRING

Orkla har en internasjonal virksomhet og er utsatt for valutarisiko, renterisiko, råvareprisisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Konsernet benytter derivater og andre finansielle instrumenter for å redusere disse risikoene i henhold til konsernets finanspolicy. Ansvaret for styring av finansiell risiko er delt mellom forretningsområdene, som styrer risikoen knyttet til forretningsprosesser, og konsernnivå, som styrer risiko knyttet til sentraliserte aktiviteter som finansiering og rente- og valutastyring.

Sentralisert risikostyring

Orkla har en sentralisert finansfunksjon. Denne har som sine viktigste oppgaver å sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt samt følge opp og styre finansiell risiko i samarbeid med de enkelte driftsenheter. Retningslinjene for finansfunksjonen er fastlagt i konsernets finanspolicy. Konsernledelsen overvåker den finansielle risikoen gjennom løpende rapportering og møter i Orkla Treasury Committee. Sentral finansavdeling fungerer som konsernbank og forestår som hovedregel alle eksterne låneopptak og sikringstransaksjoner i renter og valuta. Fullmakt til låneopptak og inngåelse av derivatrammeavtaler gis årlig av styret. Det ligger et sikringsorientert syn til grunn for styring av finansavdelingens posisjoner, slik at alle transaksjoner med finansielle instrumenter har motpost i underliggende forretningsmessige sikringsbehov.

Finansiell risiko i forretningsområdene

Under beskrives de viktigste risikofaktorene innen hvert forretningsområde samt styringen av disse. I denne sammenhengen er finansiell risiko omtalt som risiko knyttet til finansielle instrumenter. Disse kan enten være sikringsinstrumenter for underliggende risiko eller selv betraktes som en kilde til risiko. Markedsrisiko som ikke er sikret med finansielle instrumenter, er også kommentert.

Branded Consumer Goods

Enhetene innenfor dette området er primært hjemmehørende i de nordiske og baltiske landene samt Sentral-/Øst-Europa. Produksjon og salg skjer hovedsakelig i de lokale markedene. En større del av innsatsfaktorene og enkelte ferdigvarer importeres.

De to viktigste kildene til finansiell risiko er prisisiko på jordbruksvarer og ingredienser i matvareproduksjon samt valutarisiko på importerte varer. Prisisikoen styres normalt gjennom innkjøps- og salgskontrakter. Den største valutarisikoen er knyttet til innkjøp i EUR i norske og svenske selskaper. Kontraktsfestede og inngåtte transaksjoner sikres med valutaterminkontrakter mot det enkelte selskaps funksjonelle valuta. Valutarisiko knyttet til forventede, ikke-kontraktsfestede kontantstrømmer, sikres i begrenset omfang.

Hydro Power

Hydro Power er en betydelig produsent av elektrisk kraft, se note 35. En stor del av kraftproduksjonen selges på langsiktige avtaler, mens produksjon ut over dette selges i spotmarkedet. Dersom kontraktsforpliktelser overstiger tilgjengelig kraft fra egen produksjon, dekkes dette inn gjennom kraftkjøp i markedet.

(II) KATEGORIER AV FINANSIELL RISIKO

Valutarisiko

Ettersom norske kroner er konsernets presentasjonsvaluta, er Orkla eksponert for omregningsrisiko knyttet til konsernets utenlandske nettoinvesteringer. Orkla søker så langt som mulig å ha en valutafordeling av rentebærende gjeld lik den relative fordelingen av enhetenes verdi i hver av de utenlandske enhetenes hjemmevalutaer. Dette gir en tilnærmet lik sikringsgrad i alle valutaer, der rentebærende gjeld sikrer valutarisikoen på enhetenes verdi (enterprise value). Valutafordelt gjeld vises i tabell 2b.

Regnskapsmessig reduseres omregningseksposering på utenlandske nettoinvesteringer av netto rentebærende gjeld i samme valuta. Denne er sammensatt av sikring av utlån fra Orkla ASA til datterselskaper i deres lokale valuta og sikring av nettoinvesteringer etter IFRS 9. Orkla bruker primært lån og valutaterminer for å sikre internlån og nettoinvesteringer i utenlandske datterselskaper.

På operasjonelt nivå sikres transaksjonsrisikoen mot hver enhets funksjonelle valuta som beskrevet under (I) «Organisering av finansiell risikostyring». Orkla anvender sikringsbøkføring for de fleste sikringer av fremtidige transaksjoner, primært kontantstrømsikringer. De ulike typene av sikringer er nærmere beskrevet i note 31.

Konsernets utestående sikringer av fremtidige transaksjoner pr. 31.12.2018 vises i tabell 1.

TABELL 1

Utestående valutaforretninger¹ knyttet til sikring av fremtidige inntekter og kostnader

Sikringsbeløp i mill. valuta

<i>Kjøpsvaluta</i>	<i>Valutabeløp</i>	<i>Salgsvaluta</i>	<i>Valutabeløp</i>	<i>Forfall</i>
EUR	38	NOK	365	2019
EUR	3	GBP	3	2019
EUR	5	SEK	49	2019
SEK	122	NOK	113	2019
USD	7	DKK	45	2019
USD	5	NOK	40	2019
DKK	21	NOK	27	2019
CZK	76	NOK	28	2019

¹Valutapar der nettosummen av sikringene er større enn 20 mill. kroner.

Renterisiko

Orklas renterisiko er hovedsakelig knyttet til konsernets gjeldsportefølje. Denne risikoen styres på konsernnivå. Konsernet har som målsetting at rentekostnadene i hovedsak skal følge den generelle utviklingen i pengemarkedet. Samtidig foretas det disposisjoner for å dempe effektene av kortsiktige svingninger i rentemarkedet. Vesentlige beslutninger knyttet til sikringer, tas av Orkla Treasury Committee.

Gjeldsporteføljens rentebindingsprofil dannes gjennom valg av rentebinding på konsernets lån samt bruk av valuta- og rentederivater. Pr. 31.12.2018 har 61 % (62 % pr. 31.12.2017) av konsernets rentebærende gjeld en rentebinding på over ett år, og gjennomsnittlig rentebinding er 3,3 år (4,0 år pr. 31.12.2017). Renteeksponeringen knyttet til rentefornyelser for konsernets rentebærende gjeld fordelt på valuta og finansielle instrumenter, er vist i tabell 2a og 2b.

TABELL 2a
Instrument- og rentebindingsfordelt rentebærende gjeld

Beløp i mill. NOK	2018							2017						
	Neste renteregulering													
	31.12.2018	0–3 md.	3–6 md.	6–12 md.	1–3 år	3–5 år	5–10 år	31.12.2017	0–3 md.	3–6 md.	6–12 md.	1–3 år	3–5 år	5–10 år
Obligasjonslån	2 658	1 458	-	-	-	-	1 200	2 685	1 463	-	-	-	-	1 222
Banklån	2 031	2 026	-	-	-	5	-	2 051	2 051	-	-	-	-	-
Kassekreditt	324	324	-	-	-	-	-	275	275	-	-	-	-	-
Andre lån	113	16	97	-	-	-	-	121	21	100	-	-	-	-
Renteswapper (verdisikring)	0	905	250	-	-	-	(1 155)	0	905	250	-	-	-	(1 155)
Renteswapper (kontantstrømsikring)	0	(2 045)	(982)	-	-	557	2 470	0	(2 062)	(976)	-	-	551	2 487
Rentederivater (øvrige)	0	(150)	-	-	150	-	-	0	(150)	-	-	50	100	-
Valutaderivater	104	93	10	1	-	-	-	47	39	7	1	-	-	-
Rentebærende gjeld	5 230	2 627	(625)	1	150	562	2 515	5 179	2 542	(619)	1	50	651	2 554

TABELL 2b
Instrument- og valutafordelt rentebærende gjeld

Beløp i mill. NOK	2018							2017						
	31.12.2018	NOK	SEK	EUR	USD	DKK	Øvrige	31.12.2017	NOK	SEK	EUR	USD	DKK	Øvrige
Obligasjonslån	2 658	2 598	-	-	-	29	31	2 685	2 620	-	-	-	32	33
Banklån	2 031	-	970	1 044	-	5	12	2 051	-	1 000	1 035	-	2	14
Kassekreditt	324	20	(25)	278	-	35	16	275	-	(43)	238	(3)	79	4
Andre lån	113	72	2	3	-	4	32	121	77	5	4	-	3	32
Valutaderivater	104	(3 703)	550	399	(27)	1 846	1 039	47	(2 489)	492	(157)	48	908	1 245
Rentebærende gjeld	5 230	(1 013)	1 497	1 724	(27)	1 919	1 130	5 179	208	1 454	1 120	45	1 024	1 328
Rentenivå lånerente (%)	3,3	(0,1)	3,8	4,2	3,1	0,3	3,5	3,7	2,9	3,8	6,6	4,0	0,4	3,8

For valutaderivater er fordrings- og gjeldsdelene vist separat pr. valuta, og inkluderer også de som er regnskapsført som eiendeler.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Orkla ikke kan møte sine betalingsforpliktelser. Styring av likviditetsrisiko har høy prioritet som en del av målsettingen om finansiell fleksibilitet.

Orklas styringsmål for finansieringsaktiviteten, beskrevet i note 28, innebærer at kortsiktig rente-bærende gjeld og kjente kapitalbehov er dekket av ledige langsiktige lånerammer minst ett år før forfall. Kontantstrømmen fra driften, som bl.a. påvirkes av endringer i arbeidskapitalen, styres operasjonelt av forretningsområdene og er i alt vesentlig stabil, med størst positiv kontantstrøm i 4. kvartal. Finansavdelingen overvåker likviditetsstrømmene på kort og lang sikt gjennom rapportering. Rentebærende gjeld styres sammen med rentebærende fordringer på konsernnivå.

Forannevnte tiltak medfører at konsernet har begrenset likviditetsrisiko. For ytterligere å redusere refinansieringsrisikoen søkes det å ha en jevn forfallsfordeling på lån og lånerammer.

Tabell 3 viser forfallsfordelingen av konsernets kontraktsfestede bokførte og ikke bokførte finansielle forpliktelser. Tallene er udiskonterte fremtidige betalingsstrømmer, og kan derfor avvike fra bokførte tall. Derivater er fordelt i henhold til om de har bruttooppgjør (valutaderivater) eller nettooppgjør (rentederivater). Oversikten inkluderer samtlige derivater, også de som har positiv verdi på balansedagen, ettersom derivatene kan inneholde både negative og positive kontantstrømmer, samt at verdien svinger over tid. For fremtidige rentebetalinger knyttet til instrumenter med flytende rente, er forward-rentekurver benyttet, og for valutaderivater, terminpriser.

TABELL 3
Forfallsfordeling finansielle forpliktelser

Beløp i mill. NOK	31.12.2018							31.12.2017						
	Bokført verdi	Kontraktsfestet kontantstrøm	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–7 år	>7 år	Bokført verdi	Kontraktsfestet kontantstrøm	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–7 år	>7 år
Rentebærende lån	5 125	5 081	351	474	2 590	1 342	324	5 132	5 066	312	101	1 168	2 969	516
Rentebetalinger	55	580	118	217	174	64	7	52	687	109	211	226	124	17
Leverandør- og annen kortsiktig finansiell gjeld	5 056	5 056	5 056	-	-	-	-	5 059	5 059	5 059	-	-	-	-
Kommittert, ikke innkalt kapital	-	10	10	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-
Derivater med nettooppgjør ¹	173	-	-	-	-	-	-	174	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(409)	(129)	(101)	(115)	(56)	(8)	-	(587)	(141)	(183)	(127)	(116)	(20)
Utbetalinger	-	589	186	191	149	55	8	-	776	196	290	159	113	18
Derivater med bruttooppgjør ¹	86	-	-	-	-	-	-	33	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(5 026)	(5 026)	-	-	-	-	-	(3 983)	(3 983)	-	-	-	-
Utbetalinger	-	5 097	5 097	-	-	-	-	-	4 008	4 008	-	-	-	-
Sum	10 495	10 978	5 663	781	2 798	1 405	331	10 450	11 030	5 564	419	1 426	3 090	531

¹Inkludert derivater regnskapsført som eiendeler (negativt tall i parentes).

De finansielle forpliktelsene betjenes av kontantstrømmer fra driften, likvide midler og rentebærende fordringer samt trekk på ubenyttede lånerammer ved behov. Ubenyttede kommitterte lånerammer, hvis forfallsfordeling vises i note 29, var pr. 31.12.2018 3,6 mrd. kroner (3,6 mrd. kroner pr. 31.12.2017).

Kredittrisiko

Styring av kredittrisiko knyttet til kundefordringer og andre operasjonelle fordringer, håndteres som en del av forretningsmessig risiko og følges opp kontinuerlig som en del av løpende drift. De nordiske dagligvaremarkedene preges av relativt få, store aktører, som innebærer en viss konsentrasjon av kreditteksponering mot enkeltmotparter. Fordringer på de fire største kundene utgjør hver 6–9 % av totale kundefordringer. Ved salg til kunder i geografiske områder med politisk risiko benyttes i en viss utstrekning trade finance-produkter for å redusere kreditt-risikoen. Dagens kredittrisiko vurderes som akseptabel. Det er foretatt avsetninger for tap på kundefordringer, og balanseført beløp tilsvarer virkelig verdi på balansedagen. Avsetninger samt aldersfordeling på forfalte kundefordringer vises i note 23.

Orklas kredittrisiko på finansielle instrumenter styres av sentral finansavdeling. Risikoen oppstår ved bruk av finansielle sikringstransaksjoner, plasseringer og kontohold. Det tilstrebes primært å minimere likvide midler plassert utenfor konsernet. Derne st har kontohold og finansielle sikringstransaksjoner hovedsakelig langsiktig långivende banker som motpart. Utover dette gjelder beløpsgrenser og minstekrav til en banks kredittrating ved plassering av overskudds-likviditet. Eksponeringen overvåkes kontinuerlig av sentral finansavdeling, og vurderes som lav. Orkla ASA har International Swap Dealers Association (ISDA)-avtaler med sine motparter i rente- og valutatransaksjoner, som muliggjør reduksjon av oppgjør s risiko.

Maksimal kredittrisiko

Konsernets maksimale kredittrisiko knyttet til finansielle instrumenter, tilsvarer brutto fordringer. I en hypotetisk, usannsynlig situasjon, der ingen fordringer blir innfridd, tilsvarer dette:

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Likvide midler	1 978	4 834
Kunde- og andre handelsfordringer	5 990	6 165
Andre kortsiktige fordringer	273	377
Langsiktige fordringer	141	180
Derivater	102	166
Sum	8 484	11 722

Råvarepriserisiko

Orkla har eksponering mot pr is risiko på innkjøp av en rekke råvarer, spesielt jordbruksprodukter. Imidlertid påvirkes også produktprisen på solgte produkter av råvarepriser, og det er generelt Orklas målsetting å redusere råvarepriserisikoen gjennom innkjøps- og salgskontrakter. Råvarepriserisiko for de enkelte forretningsområder er nærmere omtalt under (I) «Organisering av finansiell risikostyring».

Sensitivitetsanalyse

Konsernets finansielle instrumenter er utsatt for ulike typer markedsrisiko som kan påvirke resultat eller egenkapital. Det anvendes finansielle instrumenter, særlig derivater, i sikrings-øyemed, for sikring av både finansiell og operasjonell eksponering.

I tabell 4 presenteres en partiell analyse av sensitiviteten på de finansielle instrumentene, der isolert virkning av hver enkelt risiko på resultat og egenkapital er estimert. Utgangspunktet er en valgt hypotetisk endring i ulike markedsparametere på konsernets balanse pr. 31.12.2018. Analysen omfatter, i henhold til IFRS, kun finansielle instrumenter og er ikke ment å gi et helhetlig bilde av konsernets markedsrisiko, for eksempel:

- Ved valutasikring av inngåtte kontrakter påvirker endring i verdien på sikringen resultatet, mens motsvarende endring på den underliggende kontrakten ikke vises, da den ikke er et finansielt instrument.
- Ved endring i én av parameterne tar analysen ikke hensyn til korrelasjoner med andre parametere.
- Finansielle instrumenter denominert i enhetenes funksjonelle valuta, utgjør ingen valutarisiko og omfattes derfor ikke av denne analysen. Valutaeksponeringen på omregningen av slike finansielle instrumenter til konsernets presentasjonsvaluta er heller ikke inkludert.

Generelt forventes det at resultat- og egenkapitalpåvirkningen fra finansielle instrumenter i tabell 4 utligner påvirkningen fra sikringsobjekter der de finansielle instrumentene inngår i sikringsforhold.

TABELL 4
Sensitivitet finansielle instrumenter

Beløp i mill. NOK	31.12.2018: Regnskapsmessig effekt på				31.12.2017: Regnskapsmessig effekt på			
	Resultat ved:		Totalresultat ved:		Resultat ved:		Totalresultat ved:	
	Økning	Reduksjon	Økning	Reduksjon	Økning	Reduksjon	Økning	Reduksjon
Finansielle instrumenter som inngår i sikringsforhold								
Renterisiko: 100 basispunkter parallelt skift i rentekurver alle valutaer	3	(3)	156	(167)	30	(30)	186	(193)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs USD/NOK	3	(3)	9	(9)	3	(3)	12	(12)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs EUR/NOK	4	(4)	(80)	80	7	(7)	(15)	15
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs SEK/NOK	-	-	21	(21)	-	-	74	(74)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs DKK/NOK	-	-	34	(34)	-	-	20	(20)

Regnskapsmessig effekt fra endring i markedsrisiko er klassifisert på resultat eller totalresultat etter hvor effekten først regnskapsføres. Resultateffektene vil også påvirke egenkapitalen ut over det som presenteres i tabellen.

NOTE 31 DERIVATER OG SIKRINGSFORHOLD

Derivater anvendes i risikostyringen for å sikre eksponeringen knyttet til valuta- og renterisiko. Verdien av derivatene svinger avhengig av prisene på underliggende sikringsobjekter, og noten viser virkelig verdi av åpne derivater på balansedagen. Derivatene i tabellen er klassifisert etter type regnskapsmessig sikring, formålet med derivatene, eiendeler og gjeld slik det fremgår av balansen.

P PRINSIPP

Derivater verdsettes til virkelig verdi på balansedagen og regnskapsføres som fordring eller gjeld. Gevinst og tap som følge av realisasjon, eller endring i virkelig verdi, resultatføres der derivatet ikke inngår i en sikringsrelasjon som tilfredsstillir kriteriene for sikringsbokføring. Innebygde derivater i kontrakter skilles ut og måles separat. Orkla har p.t. ingen innebygde derivater. Kjøp og salg av derivater regnskapsføres på handledato. Derivater klassifiseres i balansen som «Ikke-rentebærende» fordringer og gjeld som hovedregel. Klassifisering som «Rentebærende» benyttes der sikringsobjektet er klassifisert som rentebærende, samt for sikring av nettoinvestering.

Sikring. Konsernets kriterier for å klassifisere et derivat eller annet finansielt instrument som et sikringsinstrument er som følger:

- (1) Sikringen er i tråd med konsernets strategi og formål med risikostyring, og sikringen er forventet å være svært effektiv ved at den motvirker endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer til et identifisert objekt,
- (2) det er en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, kilder til ineffektivitet kan fastslås, og effekten av kredittrisiko forventes ikke å dominere verdiendringer i sikringsrelasjonen,
- (3) det er etablert tilfredsstillende dokumentasjon ved inngåelse av sikringen som blant annet viser at sikringen er effektiv,
- (4) for kontantstrømsikring, at den forestående transaksjonen må være høyst sannsynlig, og
- (5) sikringen evalueres løpende og forventes fortsatt å være effektiv.

Sikring av virkelig verdi	Kontantstrømsikringer	Sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet
Endring i virkelig verdi på derivater utpekt som sikringsinstrumenter resultatføres løpende. Endring i virkelig verdi på sikringsobjektet resultatføres tilsvarende. Sikringsbokføring opphører dersom: (a) sikringsinstrumentet er forfalt, terminert, utøvd eller solgt, (b) sikringen ikke tilfredsstillir ovennevnte krav, eller (c) konsernet av andre grunner velger å avslutte sikringsbokføring. Skulle en sikringsvurdering opphøre, vil verdiendringene som er gjort i balanseført verdi på sikringsobjektet, amortiseres over gjenværende levetid ved bruk av effektiv rentemetode, tilsvarende sikringsinstrumentet.	Den effektive delen av endringer i virkelig verdi på et sikringsinstrument regnskapsføres mot totalresultatet, og reklassifiseres til resultatet ved gjennomføring av transaksjonen som derivatet sikrer, og presenteres på samme linje som den sikrede transaksjonen. Den ineffektive delen av sikringsinstrumentet resultatføres løpende. Når et sikringsinstrument utløper eller selges, avsluttes eller utøves, eller foretaket opphever sikringsforholdet, til tross for at den sikrede transaksjonen fremdeles forventes å inntreffe, forblir akkumulerte gevinster eller tap på dette tidspunktet i sikringsreserven og resultatføres når kontantstrømmen inntreffer. Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, resultatføres akkumulerte urealiserte gevinster eller tap på sikringsinstrumentet umiddelbart.	Valutagevinster eller -tap på sikringsinstrumentet som gjelder den effektive delen av sikringen, regnskapsføres mot totalresultatet, mens valutagevinster eller -tap i den ineffektive delen resultatføres. Ved avhendelse av den sikrede virksomheten resultatføres akkumulert sikringsgevinst eller -tap.

Måling av finansielle instrumenter. Konsernet bruker følgende målehierarki for å måle og presentere virkelig verdi av finansielle instrumenter:

- Nivå 1: Observerbare, ujusterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler og gjeld
- Nivå 2: Andre teknikker hvor all input som har signifikant effekt på virkelig verdi, er observerbar, direkte eller indirekte
- Nivå 3: Andre teknikker som bruker input som har signifikant effekt på virkelig verdi, som ikke er basert på observerbare markedsdata

Konsernet har implementert IFRS 9, og sikringsbokføring er implementert prospektivt fra 1.1.2018. Konsernet har benyttet sikringsbokføring i samsvar med IFRS 9, som inkluderer tilsvarende sikrings-instrumenter som ble benyttet under IAS 39, og resultat og balanse er ikke blitt påvirket av overgangen sammenlignet med IAS 39.

Konsernet søker så langt det er mulig å anvende adgangen til sikringsbokføring etter IFRS. Nedenfor vises virkelig verdi for alle utestående derivater, gruppert etter regnskapsmessig klassifisering og sikret risiko.

Derivater i balansen og sikringsformål

Beløp i mill. NOK					Nominell verdi ³		Sikringens formål	Sikringsbokføring	Klassifisering
			2018	2017	2018	2017			
Eiendeler	Langsiktig	r.b. ¹	46	68	1 155	1 155	Renteswapper fast til flytende, motpost til verdiendring på gjelden	Verdisikring	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Langsiktig	r.b.	33	77	2 106	2 036	Renteswapper fast til flytende, lukkede sikringer av avsluttet lån	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b. ²	0	2	0	147	Total return swap sikrer aksje-eksponering i pensjonsforpliktelser	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b.	0	1	9	65	Valutaterminer sikrer pengeposter i balansen	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b.	23	18	764	897	Valutaterminer sikrer fremtidige transaksjoner	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Langsiktig	i.r.b.	(242)	(312)	4 727	4 768	Renteswapper flytende til fast rente, sikrer fremtidige rentebetalinger	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Kortsiktig	r.b.	(93)	(47)	4 110	2 697	Valutaterminer sikrer lån/plassering	-	Virkelig verdi over resultat
Gjeld	Kortsiktig	r.b.	(11)	0	266	393	Valutaterminer sikrer verdier i utenlandske datterselskaper	Sikring nettoinvestering	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Kortsiktig	i.r.b.	(8)	(14)	150	150	Renteswapper flytende til fast rente, sikrer fremtidige rentebetalinger	-	Virkelig verdi over resultat
Gjeld	Kortsiktig	i.r.b.	(7)	0	147	0	Total return swap sikrer aksje-eksponering i pensjonsforpliktelser	-	Virkelig verdi over resultat
Sum derivater			(259)	(207)					

¹r.b. = Rentebærende fordring/gjeld
²i.r.b. = Ikke rentebærende fordring/gjeld
³Nominell verdi er summen av alle enkelttransaksjoners nominelle verdi beregnet som absoluttverdi.

Beregning av virkelig verdi:

- Valutaterminer og valutaswapper er målt til virkelig verdi basert på observert terminkurs på kontrakter med tilsvarende løpetid på balansedagen.
- Renteswappers virkelige verdi er nåverdien av fremtidige kontantstrømmer beregnet ut fra observerte markedsrenter og valutakurser på balansedagen, inkludert påløpte renter.

Alle derivater er ført til virkelig verdi og vurdert å ligge i nivå 2 på målehierarkiet for finansielle instrumenter.

Derivatene inngår i sikringsforhold som følger:

Kontantstrømsikringer

- Rentederivater utpekt som sikring av fremtidige rentekostnader (flytende til fastrenteavtaler) behandles som kontantstrømsikring.
- Valutaterminer er utpekt som sikringsinstrumenter for valutarisiko knyttet til høyst sannsynlige fremtidige kontantstrømmer.

Det er i løpet av 2018 resultatført -14 mill. kroner i sikringsineffektivitet på renteswapper klassifisert som kontantstrømsikringer (0 mill. kroner i 2017). Forventede kontantstrømmer som har vært sikret i 2018, kvalifiserer fortsatt for sikringsbokføring.

Utvikling i egenkapitalens sikringsreserve

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Inngående sikringsreserve før skatt	(296)	(398)
Oppløst mot resultat – driftsinntekter	0	(2)
Oppløst mot resultat – driftskostnader	(18)	1
Oppløst mot resultat – netto finansposter	131	117
Verdiendring i året	(23)	(14)
Utgående sikringsreserve før skatt	(206)	(296)
Utsatt skatt sikringsreserve	48	68
Utgående sikringsreserve etter skatt	(158)	(228)

Endring av sikringsreserve før skatt i 2018 er 90 mill. kroner (102 mill. kroner i 2017) og etter skatt, regnskapsført mot totalresultatet, 70 mill. kroner i 2018 (75 mill. kroner i 2017).

Negativ sikringsreserve innebærer en fremtidig kostnadsføring.

Akkumulerte sikringseffekter fra kontantstrømsikringer bokført i egenkapitalens sikringsreserve pr. 31.12.2018 forventes resultatført som følger (før skatt):

2019:	-99 mill. kroner
Etter 2019:	-107 mill. kroner

Sikring av nettoinvestering i utenlandske enheter

Ved sikring av utenlandske nettoinvesteringer benyttes lån eller valutaderivater. Det er i 2018 ført -50 mill. kroner fra sikring av nettoinvesteringer etter skatt i totalresultatet (2017: -171 mill. kroner). Tilsvarende tall før skatt er -65 mill. kroner (2017: -225 mill. kroner).

Det er ikke resultatført effekter knyttet til sikring av nettoinvesteringer som er avhendet i 2018 (185 mill. kroner i 2017).

Verdisikringer

- Rentederivater utpekt som sikring av fastrentelån (fast til flytende renteavtaler) behandles som verdisikring. Det er gjennom året kostnadsført 22 mill. kroner som verdiendring på renteswapper og inntektsført 22 mill. kroner som verdiendring på de sikrede lånene.

Derivater som ikke inngår i sikringsrelasjoner etter IFRS

Det finnes i tillegg åpne derivater som ikke inngår i sikringsrelasjoner etter IFRS av følgende grunner:

- Derivater er ikke utpekt som sikringsinstrumenter hvis verdiendringer bokført over resultatet naturlig utlignes av resultatført verdiendring på sikringsobjektene, eksempelvis ved valutarisiko på lån og pengeposter, og Total Return Swap for sikring av pensjonsforpliktelser knyttet til kursutvikling i aksjemarkedet.
- Det er ikke alltid mulig eller hensiktsmessig å tilfredsstille de strenge kravene til sikringsbokføring etter IFRS. Enkelte valutasikringer og renteswapper der sikringsposisjonen er lukket, faller inn under denne kategorien.

NOTE 32 AKSJEKAPITAL

Et selskaps aksjekapital og fordelingen av antall utestående aksjer danner grunnlaget for hvem som styrer et selskap og for gruppering av de formelle eierforholdene. I norske konsernforhold er det aksjekapitalen i morselskapet som har betydning, og det er egenkapitalen i Orkla ASA som er beregningsgrunnlag og begrensning for utdeling av utbytte fra konsernet.

De 20 største aksjonærene pr. 31.12.2018¹

Aksjonærer			Antall aksjer	Eierandel av kapital ²
1	Canica AS		194 150 000	19,05 %
2	Folketrygdfondet		76 441 544	7,50 %
3	Twist 5 AS		50 050 000	4,91 %
4	State Street Bank and Trust Company	Nominee	40 513 242	3,98 %
5	JPMorgan Chase Bank, N.A., London	Nominee	35 977 260	3,53 %
6	State Street Bank and Trust Company	Nominee	34 333 252	3,37 %
7	Orkla ASA		19 410 259	1,90 %
8	Clearstream Banking S.A.	Nominee	15 168 496	1,49 %
9	The Bank of New York Mellon	Nominee	15 104 180	1,48 %
10	State Street Bank and Trust Company	Nominee	12 075 949	1,19 %
11	State Street Bank and Trust Company	Nominee	12 051 001	1,18 %
12	JPMorgan Chase Bank, N.A., London	Nominee	11 598 729	1,14 %
13	The Bank of New York Mellon	Nominee	11 311 117	1,11 %
14	State Street Bank and Trust Company	Nominee	10 575 967	1,04 %
15	Invesco Funds		9 085 001	0,89 %
16	The Northern Trust Company, London	Nominee	8 075 977	0,79 %
17	Euroclear Bank S.A./N.V.	Nominee	7 595 728	0,75 %
18	KLP AksjeNorge Indeks		7 073 009	0,69 %
19	Société Générale	Nominee	6 818 768	0,67 %
20	Stein Erik Hagen AS		5 800 000	0,57 %
Sum aksjer			583 209 479	57,24 %

¹Aksjonærlisten er basert på VPS' aksjonærregister pr. årsslutt. For en oversikt over grupperte aksjonærer samt identifikasjon av aksjonærer på forvalterkonto (nominee), se aksjeinformasjon på side 216.

²Av antall utstedte aksjer.

Dato/år	Antall aksjer	Pålydende (NOK)	Type endring	Beløp (mill. NOK)	Aksjekapital (mill. NOK)
2008	1 028 930 970	1,25	amortisering	(9,4)	1 286,2
31.12.2008	1 028 930 970	1,25			1 286,2
31.12.2009	1 028 930 970	1,25			1 286,2
31.12.2010	1 028 930 970	1,25			1 286,2
31.12.2011	1 028 930 970	1,25			1 286,2
2012	1 018 930 970	1,25	amortisering	(12,5)	1 273,7
31.12.2012	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2013	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2014	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2015	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2016	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2017	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2018	1 018 930 970	1,25			1 273,7

Aksjer i eget eie pr. 31.12.2018

	Samlet pålydende (NOK)	Antall aksjer	Virkelig verdi (mill. NOK)
Aksjer eid av Orkla ASA	24 262 824	19 410 259	1 321

PRINSIPP

Egne aksjer er fratrukket i egenkapitalen med konsernets kostpris. Aksjenes pålydende er trukket fra i innskutt egenkapital.

Utvikling i antall egne aksjer

	2018	2017
Beholdning 1.1.	176 933	1 213 135
Eksternt kjøp av egne aksjer	20 000 000	1 500 000
Opsjonsinnløsninger i egne aksjer	-	(965 000)
Aksjeprogram for ansatte i Orkla	(766 674)	(1 571 202)
Beholdning 31.12.	19 410 259	176 933

Pr. 31.12.2018 var det ingen utestående opsjoner.

Se «Eierstyring og selskapsledelse» på side 43 angående de fullmakter som er gitt av generalforsamlingen vedrørende aksjekapital.

Utbytte

Styret foreslår at det utdeles et ordinært utbytte på 2,60 kroner pr. aksje, totalt 2.599 mill. kroner for regnskapsåret 2018.

I henhold til norske regler vil det være egenkapitalen i Orkla ASA som juridisk sett danner eventuell begrensning for utbytteutdelingen fra Orklakonsernet. Utbytte kan utdeles i den grad selskapet har en forsvarlig egenkapital og likviditet.

NOTE 33 MINORITETER

Minoriteter representerer eksterne eierinteresser i datter- og datterdatterselskaper. Majoriteten av konsernets virksomheter er 100 % eiet.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Minoritetenes andel av:		
Av- og nedskrivninger	28	25
Driftsresultat	110	101
Resultat før skattekostnad	106	99
Skattekostnad	(24)	(24)

Minoritetsinteressene har hatt følgende utvikling:

Minoriteter 1.1.	430	402
Minoritetenes andel av resultatet	82	75
Økning minoritet som følge av oppkjøp og kapitalutvidelser i selskap med minoriteter	-	3
Økning minoritet som følge av salg til minoritet	2	-
Reduksjon grunnet ytterligere oppkjøp av minoriteter	(21)	(13)
Utbytte til minoriteter	(42)	(52)
Omregningsdifferanse	-	15
Minoriteter 31.12.	451	430

Minoritetsinteressene fordeler seg som følger:

Orkla Food Ingredients	245	232
Hydro Power	204	197
Financial Investments	2	1
Sum minoriteter	451	430

P PRINSIPP

Dersom konsernet har kontroll, men eier mindre enn 100 % av datter- og datterdatterselskaper, vil minoritetenes andel av resultat etter skattekostnad, andel av totalresultatet og andel av egenkapitalen bli presentert på egne linjer i konsernregnskapet. Alle interne transaksjoner er eliminert på samme måte som for øvrige konsernselskaper. Dersom det er minoritetsinteresser i oppkjøpte selskaper, vil minoritetene få sin andel av henførte eiendeler og gjeld, med unntak av goodwill som bare beregnes på konsernets andel. Transaksjoner med minoritet som ikke innebærer tap av kontroll, vil bli regnskapsført mot egenkapitalen.

Orkla Food Ingredients har flere selskaper med minoritetsinteresser. De vesentligste av disse knytter seg til Dragsbæk-konsernet i Danmark. Konsernet har vært familieeid, og tidligere eier har fortsatt en betydelig eierandel i morselskapet. Orkla Food Ingredients har i tillegg eksterne eierinteresser i Condite (Finland), Ekvia (Tsjekkia), Broer (Nederland) samt NIC (Nederland).

Minoritetene i Hydro Power gjelder en 15 % eierandel i Saudefaldene AS, som eies av Sunnhordaland Kraftlag.

Selskaper med minoriteter blir konsolidert 100 % i resultatregnskap, balanse og kontantstrøm. Minoritetenes andel av konsernets årsresultat og egenkapital blir derimot skilt ut på egne linjer.

NOTE 34 LEIEAVTALER, LEASING

Leasing viser hvilke kort- og langsiktige forpliktelser konsernet har som følge av inngåtte avtaler om leie av driftsmidler. De fleste leieavtalene anses å være operasjonelle, og leiebeløpene fremkommer kun som driftskostnad i konsernets resultatregnskap. Finansielle leieavtaler er balanseført.

P PRINSIPP

Klassifisering av leieavtaler er basert på i hvilken utstrekning risiko og avkastning forbundet med eierskap av en leid eiendel, ligger hos utleier eller leietaker. En leieavtale klassifiseres som finansiell dersom den i alt vesentlig overfører all risiko og avkastning forbundet med eierskap. Finansielle leieavtaler blir balanseført og avskrevet over avtalens løpetid. Andre leieavtaler er operasjonelle. På disse føres leieutgiften som løpende driftskostnad, se note 13.

IFRS 16 Leieavtaler

Ny IFRS 16 Leieavtaler trer i kraft 1. januar 2019 og krever balanseføring som eiendel av neddiskonterte rett-til-bruk leieavtaler med tilhørende betalingsforpliktelser. Orkla har valgt den modifiserte retrospektive metoden ved implementering av IFRS 16 og får dermed en egenkapitaleffekt ved implementering, men sammenligningstillene blir ikke endret.

Det har i 2018 blitt gjennomført registrering og beregning av alle leasingavtaler i konsernet. Samtidig er det slått fast at Orklas leieavtaler med Statkraft, hvor AS Saudefaldene disponerer alle stasjoner frem til 2030, er vurdert til å falle innenfor virkeområdet til IFRS 16. Vurderingen knyttet til avtalene er beskrevet i årsregnskapet for 2017, men ikke regnet inn i implementerings-effekten. Orkla har løpende rett til å si opp avtalen med Statkraft med 3 til 4 års oppsigelsestid og leieavtalen er årlig til vurdering i forhold til forlengelse. Det vil til enhver tid være balanseført mellom 3 og 4 års leie.

Selskapene i Orklakonsernet eier i hovedsak alt av produksjonsmidler og produksjonslokaler selv. Konsernets leieavtaler gjelder i stor grad kjøretøy som biler og trucker samt kontor- og lagerlokaler.

Ut fra den foreløpige gjennomgangen vil Orklakonsernet få en balanseføring av rett-til-bruk eiendeler på om lag 1,3 mrd. kroner, mens leasinggjelden vil utgjøre om lag 1,4 mrd. kroner. Dette reduserer egenkapitalandelen med omtrent 1,7 prosent poeng. I henhold til nye regler vil de balanseførte leieavtalene måtte avskrives over leietiden og presenteres sammen med konsernets øvrige avskrivninger. Renteeffekten av neddiskonteringen vil bli presentert som finanspost. Resultateffektene medfører en begrenset økning i konsernets driftsresultat.

										Leietaker	
										Operasjonelle leieavtaler	
Leide/leasede driftsmidler	Maskiner/ anlegg		Tomt, bygg fast eiendom		Inventar, transport- midler mv.		Øvrige eiendeler		Totalt		
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	
Beløp i mill. NOK											
Kostnader inneværende år	24	23	334	326	122	96	7	8	487	453	
Kostnader neste år	24	22	240	301	105	84	4	6	373	413	
Totale kostnader 2–5 år	17	21	622	604	145	114	11	10	795	749	
Totale kostnader etter 5 år	2	1	132	140	37	8	1	2	172	151	
Totale fremtidige leasingkostnader	43	44	994	1 045	287	206	16	18	1 340	1 313	

										Leietaker	
										Finansielle leieavtaler	
Leide/leasede driftsmidler	Maskiner/ anlegg		Tomt, bygg fast eiendom		Inventar, transport- midler mv.		Øvrige eiendeler		Totalt		
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	
Beløp i mill. NOK											
Kostnader inneværende år	3	3	-	-	10	12	-	-	13	15	
Kostnader neste år	3	3	-	-	11	10	-	-	14	13	
Totale kostnader 2–5 år	4	5	-	-	13	22	-	-	17	27	
Totale kostnader etter 5 år	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	
Totale fremtidige leasingkostnader	7	8	-	-	24	34	-	-	31	42	
Finanselement	-	-	-	-	(1)	(1)	-	-	(1)	(1)	
Nåverdi leasingkostnader	7	8	-	-	23	33	-	-	30	41	

Konsernet er også utleier av fast eiendom med operasjonelle leieavtaler. Leieinntekter i 2018 utgjorde 77 mill. kroner.
Totale fremtidige leieinntekter utgjør 174 mill. kroner og fordeler seg på 36 mill. kroner i 2019 og 138 mill. kroner etter 2020.

NOTE 35 KRAFTPRODUKSJON OG KRAFTKONTRAKTER

Konsernet både eier og leier kraftverk, alle i Norge. Tabellen under viser kraftverk, årlig produksjon, eierforhold og nøkkelbetingelser.

Verk, type, lokalisering/kontrakt	Faktisk middelårsproduksjon/ kontraktvolum	Eierskap, status og gjenstående produksjonsperiode / kontraktens varighet	Nøkkelbetingelser
Kraftverk			
Saudefaldene² Storlivatn kraftstasjon Svartkulp kraftstasjon Dalvatn kraftstasjon Sønnå Høy kraftstasjon Sønnå Lav kraftstasjon Storli minikraftverk Kleiva småkraftverk	1 911 GWh	Idriftsatt 1970 Idriftsatt november 2001 Idriftsatt desember 2006 Idriftsatt august 2008 Idriftsatt oktober 2008 Idriftsatt februar 2009 Idriftsatt november 2009	AS Saudefaldene ¹ har en årlig konsesjonskraftforpliktelse på 134 GWh. I tillegg har selskapet en årlig leveranseforpliktelse til Eramet på 436 GWh, som etter Eramets oppsigelse selges til Statkraft på samme vilkår. Det er inngått avtale med Elkem AS om leveranse av 501 GWh pr. år til 31.12.2030 for å oppfylle vilkåret om bruk av kraft i Elkems industrivirksomhet. Vilrårene tilsvare vilrårene i leieavtalen med Statkraft.
Vannkraftverk med magasin, Rogaland		I henhold til leieavtaler med Statkraft disponeres alle stasjoner av AS Saudefaldene ¹ til 2030.	Ved overlevering til Statkraft må stasjonene være i god stand. Statkraft SF skal betale AS Saudefaldene ¹ skattemessig restverdi pr. 1.1.2031 av nyutbygginger foretatt av AS Saudefaldene ¹ .
Borregaard kraftverk² Elvekraft, Sarpsfossen i Glomma, Sarpsborg	282 GWh	100 % eierandel, hjemfallsfritt.	
Sarp kraftverk² Elvekraft, Sarpsfossen i Glomma, Sarpsborg	241 GWh	50 % eierandel, hjemfallsfritt. Øvrig andel eies av E-CO Energi AS (45 %) og Svartisen Holding (5 %).	E-CO Energi AS har driftsansvaret.
Trælandsfos kraftverk² Elvekraft, Kvinesdal, Vest-Agder	31 GWh	100 % eierandel, hjemfallsfritt.	
Mossefossen kraftverk² Elvekraft, Moss, Østfold	14 GWh	100 % eierandel, delvis hjemfallsfritt.	
Kraftkontrakter			
SiraKvina erstatningskraft Vest-Agder	35 GWh	Evigvarende	Erstatning for tapt produksjon i Trælandsfos.

¹Orkla eier 85 % av AS Saudefaldene.
²Faktisk middelårsproduksjon (2011–2018) med dagens kapasiteter.

NOTE 36 PANT OG GARANTIER

Pant og pantstillelser viser bokførte beløp for de av konsernets driftsmidler som vil være disponible for panthavere i en konkurs- eller avviklingssituasjon. Prioriterte krav ifølge loven (skatter, avgifter, lønnskrav og lignende) må også hensyntas. Som det fremgår er bokførte verdier av pantsatte eiendeler betydelig høyere enn gjenstående pantegjeld.

Garantiansvaret dekker forskjellige typer garantier, som husleiegarantier og andre betalingsgarantier, men omfatter ikke produkt- eller tjenesteansvar ved ordinært salg.

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Gjeld sikret med pant	57	62
Pantsatte eiendeler		
Maskiner, transportmidler o.l.	7	6
Bygg og anlegg	108	84
Varelager	2	2
Kundefordringer	33	32
Øvrige eiendeler	2	3
Sum bokført verdi	152	127

«Gjeld sikret med pant» og «Pantsatte eiendeler» gjelder i all hovedsak sikkerhet for lån i deleide selskaper. «Annet garantiansvar» er i hovedsak garanti stilt i forbindelse med oppføring av nytt hovedkontor.

Garantiansvar

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Kommittert kapital	10	4
Annet garantiansvar	166	188
Sum garantiansvar	176	192

PRINSIPP

Konsernets viktigste låneavtaler bygger på negativ pantsettelseserklæring, og konsernet kan derfor kun i begrenset omfang stille pant som sikkerhet for gjeld.

NOTE 37 NÆRSTÅENDE PARTER

Nærstående er i posisjon til å gjøre transaksjoner med selskapet som ikke ville blitt gjort mellom uavhengige parter. Et selskaps resultat og finansielle stilling kan derfor i prinsippet bli påvirket av et nærstående forhold, selv om det i realiteten ikke har vært noen transaksjoner med nærstående. Eksistensen av et nærstående forhold kan være tilstrekkelig til å påvirke oppfatningen av selskapets andre transaksjoner.

Orkla ASA er morselskap og har direkte og indirekte kontroll i ca. 240 selskaper i ulike deler av verden. Direkte eide datterselskaper er presentert i note 10 i regnskapet for Orkla ASA, mens andre viktige selskaper er presentert i virksomhetsoversikten (siste sidene i årsrapporten). Orkla ASAs interne forhold til disse selskapene er vist på egne linjer i selskapsregnskapet (se regnskapet for Orkla ASA).

Orkla har eierandeler i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper. Disse presenteres etter egenkapitalmetoden. Orkla har mellomværende med tilknyttede selskaper innen Orkla Eiendom på 27 mill. kroner. Det har ikke vært spesielle vesentlige transaksjoner mellom tilknyttede selskaper og konsernet.

Internhandel i konsernet er gjort i henhold til egne avtaler og på armlengdes avstand, og avregning av felleskostnader i Orkla ASA er fordelt på konsernselskapene i henhold til fordelingsnøkler, avhengig av de ulike kostnadsartene. For ytterligere opplysninger om interne transaksjoner i konsernet, se note 7.

Styreleder Stein Erik Hagen og nærstående eier 250.100.000 aksjer i Orkla (som tilsvarer 24,5 % av antall utstedte aksjer) gjennom Canica-systemet. Canica-systemet har sammenfallende eierinteresser med Orkla i én eiendomsinvestering. I tillegg har Orklakonsernet salg til selskaper i Canica-systemet. Salget er avtalt på markedsmessige vilkår og beløper seg totalt til om lag 20 mill. kroner. Canica AS har inngått en leieavtale med Orkla ASA om leie av kontorlokaler i Karenslyst allé 6 fra 1. oktober 2017 til 31. desember 2020.

Utover det som er omtalt i denne noten, har det ikke forekommet vesentlige transaksjoner med nærstående. Opplysninger om godtgjørelser til ledende ansatte er presentert i note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

PRINSIPP

To parter er nærstående dersom en part kan påvirke den annen parts beslutninger. Relasjoner med nærstående parter anses som normalt i forretningsvirksomhet. Transaksjonen med nærstående parter skal skje på markedsmessige betingelser.

NOTE 38 IKKE VIDEREFØRT VIRKSOMHET

I et konsern av Orklas størrelse vil det over tid skje endringer i selskapsstrukturen ved at selskaper selges og kjøpes. Ved større oppkjøp vil det normalt utarbeides proforma tall for den nye, sammenslåtte virksomheten. Større avhendelser vil presenteres på én linje i resultatet som «Ikke videreført virksomhet». Hensikten er å gjøre tallene sammenlignbare over tid og fokusere på den virksomheten som videreføres.

P PRINSIPP

Ikke videreført virksomhet / Holdt for salg

Dersom en vesentlig del av konsernets virksomhet er avhendet, avtalt avhendet, eller ved tap av kontroll/betydelig innflytelse, presenteres denne virksomheten som «Ikke videreført virksomhet» på egen linje i resultatregnskapet og balansen. Med «vesentlig» menes et eget segment, eget geografisk område eller en betydelig eiendel. Dette medfører at alle andre presenterte tall er eksklusiv den «Ikke videreførte virksomheten». Sammenligningstallene i resultatet blir omarbeidet og presentert med den «Ikke videreførte virksomheten» samlet på én linje. Sammenligningstall for balansen og kontantstrømoppstillingen blir ikke tilsvarende omarbeidet. Dersom virksomheter eller eiendeler som utgjør mindre enn ett segment, blir avtalt solgt, skilles eiendeler og gjeld ut på egne linjer i balansen som «Holdt for salg». Resultatregnskap og kontantstrøm omarbeides ikke.

Orkla solgte i 2017 sin 50 % andel i Sapa. Resultatene fra Sapa ble skilt ut fra linjen «Resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper» og overført til linjen «Ikke videreført virksomhet» i sammenligningstallene. «Resultat pr. aksje for videreført virksomhet» presenterer konsernets inntjening uten resultatandelen fra Sapa.

Resultatoppstilling for «Ikke videreført virksomhet»

Beløp i mill. NOK	2018	2017
Resultat fra felleskontrollert selskap	-	800
Gevinst ved salg	-	4 266
Ikke videreført virksomhet	-	5 066

Totalresultatet knyttet til Sapa for 2017 utgjorde 4.048 mill. kroner etter omregningsdifferanser på -1.018 mill. kroner.

Orkla mottok i mai 2017 et utbytte fra Sapa på 1.500 mill. kroner. Provenyet knyttet til salget utgjorde 11,9 mrd. kroner.

NOTE 39 ANDRE FORHOLD

Flere forhold som ligger utenfor selve regnskapsbegrepet, kan være avgjørende for forståelsen av det avlagte regnskapet. Dette kan for eksempel gjelde forhold rundt inngåtte tidsbegrensede avtaler, som kan være med på å påvirke fremtidig inntjening. Det kan være uløste tvister i rettsapparatet, som kan gi betydelige utslag dersom dom faller i en annen retning enn antatt. Nedenstående opplysninger skal belyse denne type informasjon, som sammen med regnskapet og øvrige noter er ment å gi et korrekt totalbilde av konsernets samlede inntjening og finansielle stilling.

Øvrige forhold

Avtale med Unilever. Orkla har en langsiktig samarbeidsavtale med Unilever vedrørende vaskemidler og hygieneprodukter solgt gjennom Lilleborg AS (OHPC Norge). Avtalen ble opprinnelig inngått i 1958, og har senere blitt fornyet flere ganger. Dagens kontrakt ble inngått 1. juli 2014 og forlenget i år, til 30. juni 2021.

Distribusjonsavtale med Pepsico. Orkla har en distribusjonsavtale med Pepsico vedrørende Tropicana, Naked, Quaker, Lays & Doritos solgt gjennom Orkla Foods Sverige, Orkla Foods Norge, Orkla Foods Danmark, Orkla Soumi, Orkla Confectionery & Snacks Sverige, og Orkla Confectionery & Snacks Norge. Avtalen ble opprinnelig inngått i 2015 for juicekategorien og har senere blitt utvidet til å omfatte snacks og cereals i 2016.

RÅK-ordningen. Norge har gjennom EØS-avtalen regulert handelen med bearbeidede jordbruksvarer (RÅK-varer). Avtalen sikrer fri bevegelse av varer, men toll og kompensasjon blir benyttet for å utjevne eventuelle råvareprisforskjeller mellom norske produsenter som benytter norske råvarer, og utenlandske produsenter som benytter råvarer fra EU. Om lag 86 % av Orklas omsetning av næringsmidler i Norge er eksponert for importkonkurranse. Det meste av dette er såkalte RÅK-varer.

Denofa do Brasil. Ett av Orklas utenlandske datterdatterselskaper, Denofa do Brasil Ltda, er involvert i flere søksmål, hvorav to av søksmålene er vesentlige. Det ene gjelder nekting av fritak

for moms på eksport av soyabønner til Norge i årene frem til 2004. Avgiftsmyndighetene mener at selskapet ikke har dokumentert at samtlige shipments av soyabønner faktisk er eksportert. Det andre søksmålet gjelder krav fra boet til en lokal bank, Banco Santos, som gikk konkurs. Kravet har sin bakgrunn i Denofa do Brasils utlån av verdipapirer knyttet til krav på avlinger av soya-bønner i 2004, der Denofa do Brasil ble utsatt for svindel. Begge sakene er tapt i andre instans. Orklas juridiske rådgivere i Brasil mener at avgjørelsene er feil, og begge sakene er anket. Anke til høyeste rettsinstans er innvilget i saken vedrørende Banco Santos, mens det i moms saken avventes en avgjørelse. Denofa do Brasil har kun begrensede midler til å betale kravene dersom en av motpartene likevel skulle vinne frem. Orkla er ikke innstilt på å skyte inn ny kapital i Denofa do Brasil for å dekke eventuelle krav dersom en av sakene tapes.

Kontrakter. Konsernet har til enhver tid kontrakter om kjøp av varer og tjenester samt distribusjonsavtaler. Dette kan for eksempel gjelde innkjøpsavtaler for poteter, grønnsaker og fisk. Kontraktene anses som en del av den ordinære driften og er derfor ikke spesifisert eller angitt på annen måte. Kontraktene er vurdert å være rene kjøpskontrakter uten finansiell kobling.

Offentlige tilskudd. Offentlige tilskudd regnskapsføres når det er rimelig sikkert at de vil bli mottatt. Tilskuddene presenteres enten som inntekt eller som kostnadsreduksjon og da for å sammenstilles med kostnadene de er ment å kompensere for. Offentlige tilskudd som relaterer seg til eiendeler, er ført som reduksjon av eiendelens anskaffelseskostnad. Tilskuddet reduserer eiendelens avskrivninger. Orkla har kun i helt ubetydelig grad mottatt offentlige tilskudd.

Dragsbæk. Orklas aksjonæravtale med partner i Dragsbæk gir Orkla en plikt til å kjøpe resterende aksjer når partner ber om det. Orkla kjøpte 50 % av selskapet for ca. 45 mill. kroner i 1989 og har senere kjøpt ytterligere 17 %. Eventuelt kjøp av resterende aksjer skal prisberegnes med utgangspunkt i opprinnelig pris justert for inflasjon og inntjening siste 3 år. Justering for inntjening er begrenset til +/-25 %.

Tilskuddsordning. Orkla har en pågående sak med landbruksmyndighetene vedrørende historisk klassifisering av varer på tilskuddsordningene prisnedskrivning og eksportrestitusjon.

Eiendomsskatt Saudefaldene. Etter langvarige forhandlinger ble det inngått forlik i den forestående rettssaken AS Saudefaldene hadde mot Sauda kommune, Odda kommune og Suldal kommune om plikten til å svare eiendomsskatt for Sønnå Høy. Resultatet av forliket var at AS Saudefaldene betaler kommunene et samlet beløp på ca. 6 mill. kroner av et totalt krav på ca. 25 mill. kroner.

Oppkjøp. Orkla fremsatte et tilbud om å kjøpe alle aksjene i Kotipizza Group Oyj («Kotipizza») 22. november 2018. Det endelige resultatet av tilbudet viste i februar at mottatte aksepter utgjorde ca. 99,99 % av samtlige aksjer og stemmer i Kotipizza. Orkla kjøpte 11 % av aksjene i markedet før årsskiftet. Samtlige betingelser er nå oppfylt, og Orkla vil følge gjennomføre aksjekjøpstilbudet i henhold til dets vilkår. Orkla har til hensikt å oppnå 100 % eierandel i Kotipizza, hvilket medfører at det nå iverksettes en etterfølgende tilbudsperiode samt tvangsutløsningsprosess for de gjenværende Kotipizza-aksjene.

Kotipizza er en ledende aktør i det voksende finske restaurantmarkedet, og Finland er ett av Orklas hjemmemarkeder. Restaurantene er i hovedsak franchise-drevne. Kotipizza har 95 ansatte. Kotipizza var børsnotert på Nasdaq Helsinki. Prisen som ble tilbudt var 23 euro pr. aksje (ca. 224 kroner pr. aksje), noe som verdsetter Kotipizzas egenkapital til om lag 146,1 mill. euro (ca. 1,4 mrd. kroner). Samlet hadde Kotipizza en netto-omsetning på 84,1 mill. euro (ca. 789 mill. kroner) i regnskapsåret 2017 og EBIT på 6,4 mill. euro (ca. 60 mill. kroner).

Orkla har inngått en avtale om kjøp av 90 prosent av aksjene i Easyfood A/S, en dansk produsent av butikkstekte bakervarer til «out of home»-kanalen. Easyfood har etablert seg som en solid leverandør til «out of home»-markedet i Danmark og har en voksende kundebase. Easyfood har i dag 144 ansatte. Selskapet hadde en omsetning på DKK 316,1 mill. (ca. 415 mill. kroner) siste 12 måneder pr. utgangen av oktober 2018, og en normalisert EBITDA i samme periode på DKK 33,7 mill. (ca. 44 mill. kroner). Partene er blitt enige om en kjøpesum som verdsetter selskapet til DKK 330 mill. (ca. 433 mill. kroner). Avtalen er betinget av godkjennelse fra danske konkurransemyndigheter.

NOTE 40 KONTANTSTRØM ORKLA-FORMAT

Kontantstrøm i Orkla-format presenteres i teksten i kvartalsmeldingene og er benyttet som referanse i segmentinformasjonen (note 7). Den er også i sammendratt form presentert i årsberetningen fra styret. Kontantstrøm i Orkla-format gjøres på konsernnivå opp i endring netto rentebærende gjeld, et viktig nøkkeltall for konsernet, og den brukes direkte til styring av forretningsområdene samt inngår i segmentpresentasjonen.

Totaloppstillingen gir den samlede finansielle kapasiteten generert fra konsernets drift til å dekke inn konsernets finansposter, betaling av skatter samt mer selvstyrte forhold som utbytte og handel i egne aksjer. Kontantstrøm fra driften er splittet på «Kontantstrøm fra driften merkevarevirksomheten inkl. HK» og «Kontantstrøm fra driften Orkla Investments», den siste presentert samlet på én linje.

Siste delen av kontantstrømoppstillingen viser hvilke ekspansjonsgrep som er tatt i form av direkte ekspansjonsinvesteringer, oppkjøp av selskaper, nedsalg i selskaper samt endring i nivået på investeringer i aksjer og finansielle eiendeler. Med direkte ekspansjonsinvesteringer menes investeringer som enten er investeringer i nye geografiske markeder, nye kategorier eller som representerer betydelige kapasitetsøkninger, se side 213. Alternative resultatmål (APM). Kontantstrømmen presenteres til gjennomsnittlig månedlig valutakurs, mens endring netto rentebærende gjeld er en absolutt størrelse målt til sluttkurs. Valutaeffekt netto rentebærende gjeld forklarer overgangen.

Kontantstrøm Orkla-format

Beløp i mill. NOK

	2018	2017
Kontantstrøm fra merkevarevirksomheten inkl. HK		
EBIT (adj.)	4 387	4 311
Amortisering, av- og nedskrivninger	1 154	1 107
Endring netto driftskapital	(190)	27
Netto fornyelsesinvesteringer	(1 393)	(1 048)
Kontantstrøm fra driften (adj.)	3 958	4 397
Kontanteffekt av «Andre inntekter og kostnader» samt pensjoner	(496)	(348)
Kontantstrøm fra driften merkevarevirksomheten inkl. HK	3 462	4 049
Kontantstrøm fra driften, Orkla Investments	26	66
Betalte finansposter, netto	(145)	(222)
Betalte skatter	(904)	(934)
Mottatte utbytter	186	1 727
Andre betalinger	(42)	69
Kontantstrøm før kapitaltransaksjoner	2 583	4 755
Betalte utbytter	(2 685)	(7 790)
Netto salg/kjøp egne aksjer	(1 378)	50
Kontantstrøm før ekspansjon	(1 480)	(2 985)
Ekspansjonsinvesteringer industriområdet	(531)	(206)
Salg av selskaper (enterprise value)	47	12 520
Kjøp av selskaper (enterprise value)	(1 080)	(901)
Netto kjøp/salg aksjer og finansielle eiendeler	-	43
Netto kontantstrøm	(3 044)	8 471
Valutaeffekt netto rentebærende gjeld	21	(429)
Endring netto rentebærende gjeld	3 023	(8 042)
Netto rentebærende gjeld	3 037	14

Avstemming av endring rentebærende poster 2018

Beløp i mill. NOK	Rente- bærende fordringer	Rente- bærende gjeld	Netto rente- bærende gjeld
Balanse 1.1.2018	5 165	(5 179)	(14)
Balanse 31.12.2018	2 193	(5 230)	(3 037)
Endring netto rentebærende gjeld fra kontantstrøm Orkla-format	2 972	51	3 023
Herav utgjør endring likvide midler	(2 856)	-	(2 856)
Endring netto rentebærende gjeld ekskl. likvide midler	116	51	167
Rentebærende poster fra kjøpte og solgte selskaper	0	(108)	(108)
Valutaeffekt rentebærende poster	0	21	21
Valutaeffekt likvide midler	4	-	4
Netto kontantstrøm fra/(brukt i) finansieringsaktiviteter	120	(36)	84

Avstemming av endring rentebærende poster 2017

Beløp i mill. NOK	Rente- bærende fordringer	Rente- bærende gjeld	Netto rente- bærende gjeld
Balanse 1.1.2017	1 612	(9 668)	(8 056)
Balanse 31.12.2017	5 165	(5 179)	(14)
Endring netto rentebærende gjeld fra kontantstrøm Orkla-format	(3 553)	(4 489)	(8 042)
Herav utgjør endring likvide midler	3 630	-	3 630
Endring netto rentebærende gjeld ekskl. likvide midler	77	(4 489)	(4 412)
Rentebærende poster fra kjøpte og solgte selskaper	(2)	77	75
Valutaeffekt rentebærende poster	20	(449)	(429)
Valutaeffekt likvide midler	(17)	-	(17)
Netto kontantstrøm fra/(brukt i) finansieringsaktiviteter	78	(4 861)	(4 783)

NOTE 41 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Vesentlige hendelser etter balansedagen som inntreffer før styret har godkjent regnskapet, kan medføre enten at årsregnskapet må endres, eller at det må opplyses om forholdet i noter. Dersom det kommer nye opplysninger om forhold som eksisterte på balansedagen, og forholdet er vesentlig, må regnskapet endres.

Etter salget av andelen i Sapa i 2017 har Orkla beholdt visse forpliktelser relatert til sitt tidligere eierskap. Dette gjelder i all hovedsak forpliktelser knyttet til avgitte garantier og skadesløsholdelses-erklæringer til Norsk Hydro. Orkla har etter balansedagen blitt kjent med at det er inngått prinsipiell enighet mellom datterselskaper av Norsk Hydro og United States Department of Justice (DOJ) Civil og Criminal Divisions relatert til saken omtalt i note 6 til årsregnskap for 2016, hvoretter Hydros datterselskaper vil, forutsatt at det oppnås enighet om øvrige vilkår, betale ca NOK 400 millioner. Orkla skal holde Norsk Hydro skadesløs for 50% av det endelige beløpet. Beløpet vil i sin helhet dekkes av tidligere avsetninger, se note 4 og note 26.

Det har forøvrig ikke fremkommet hendelser etter balansedagen som ville ha påvirket regnskapet eller gjennomførte vurderinger i vesentlig grad. Se for øvrig note 39 for oppkjøp etter balansedagen.